

3, 2, 1... Acció!

Guia de criteris de qualitat en programes
i campanyes d'educació ambiental

3,2,1... Acció!

Guia de criteris de qualitat en programes
i campanyes d'educació ambiental

3,2,1... Acció!

Guia de criteris de qualitat en programes i campanyes d'educació ambiental

1a edició:
desembre 2012

Edita:
SCEA, Societat Catalana d'Educació Ambiental

Continguts i redacció:
Andreu Sayó / Anna Ros / Carme Dolz / Elena Forcada / Imma Piñas / Isabel Alves /
Joan Manel Riera / Juanjo Butrón / Júlia Garcia / Llorenç Planagumà / Lluís Pagespetit /
Marta Doñoro / Mercè Jané / Mònica Salafranca / Montserrat Moya / Núria Canals /
Pau Ortiz / Xavier Bachero / Assela Coll / Eva Navarrete / Helena Valent / Inma Pruna /
Paula Pérez / Teresa López / Hilda Weissmann / Pau Clua.

Coordinació editorial:
Jesús Canelo i Margarida Feliu

Disseny i maquetació:
Exlibris, sccl

Impressió:
El Tinter

Dipòsit legal:
B-4767-2013

Amb el suport de:

La impressió d'aquest volum s'ha dut a terme a El Tinter, SAL, empresa certificada en Sistemes de Gestió Ambiental ISO 14001 i EMAS.

Per a la coberta d'aquesta publicació s'ha fet servir paper Symbol Freelifelife Satin de 350 g. l per a l'interior, paper Cyclus Print de 115g 100% reciclat postconsum certificat Àngel blau i Cigne nòrdic, i EcoEtiqueta europea. L'ús de paper fabricat amb pasta reciclada postconsum, amb un procediment sense clor, suposa un estalvi d'energia, aigua i fusta, i una emissió menor de substàncies contaminants als rius i a l'atmosfera.

Presentació

Que l'Educació Ambiental és acció, transformació, canvi, implicació, compromís, revolució... no és un debat, és una realitat. Un món com el que ens envolta necessita amb urgència accions compromeses que el transformin. Aquestes són la finalitat i la necessitat de l'Educació Ambiental que, ja des dels seus objectius inicials, intenta contribuir a capacitar cada cop més ciutadans per fer-ho.

En un moment en què els temes educatius semblen relegats a dependre de decisions purament econòmiques, en què la perspectiva de preservar models actuals és impossible, en què es demanen resultats a curt termini... l'Educació Ambiental pateix, com pateix l'educació actual que creu en la innovació, la reflexió i la recerca constant.

Qualitat és un dels paràmetres de reflexió que cal incorporar a les nostres pràctiques i que necessita d'un entorn que la faciliti. No tots els programes són bons, no tots els processos són educatius, no totes les campanyes aconsegueixen els seus objectius... I si parlem de sostenibilitat parlem d'aprofitament de recursos, parlem d'aprofitar sinergies, parlem de complicitats,

parlem de respondre a necessitats concretes, parlem de col·laboració...

Aquesta guia pretén ajudar a prendre decisions: a les administracions que decideixen quines polítiques educatives volen portar a terme, que impulsen o no determinats programes o campanyes; a les empreses de serveis d'Educació Ambiental, que han d'aplicar metodologies adequades a cada context, que han d'analitzar estratègies i facilitar noves propostes d'aprenentatge; als educadors i els formadors que, com a bons professionals, saben que han de renovar i millorar constantment la seva tasca docent.

Per prendre decisions cal disposar d'eines i, en aquest cas, de criteris i indicadors d'una Educació Ambiental que no ens podem permetre que no sigui de qualitat.

Aquesta guia és una proposta concreta dels criteris i indicadors que hem considerat més rellevants. Una guia per pensar, reflexionar i, com hem dit abans, decidir.

La SCEA presenta: **3, 2, 1... ACCIÓ**

Josep Espigulé i Dalmau
President de la Societat Catalana
d'Educació Ambiental

Índex

1	Introducció	7
2	Què hi trobarem?	10
3	Programes i campanyes d'educació ambiental	12
4	Criteris de qualitat	17
5	Recull de programes i campanyes	45
6	Pròximament... a les nostres pantalles	151
7	Guia ràpida	159
8	The making of...	164
9	Vocabulari	166
10	Bibliografia recomanada	169

Fer una campanya és com rodar una pel·lícula...

Quan hem de portar a terme un programa o una campanya d'Educació Ambiental comencem un procés que té moltes semblances amb rodar una pel·lícula.

Els programes i les campanyes d'Educació Ambiental són processos d'una gran complexitat, en els quals cal preparar les coses amb molta antelació, tenir previst tots els materials i recursos necessaris per uns dies de rodatge (molt concrets, molt anticipats, que es coneixen des de fa temps i sempre esperant que no plogui).

També té semblança amb una pel·lícula, perquè hi participen moltes persones amb rols molt

diferenciats (actors, directors, productors, públic, etc...) que han d'estar ben coordinades. I el resultat pot tenir una gran qualitat, però també una certa temporalitat, ja que són efímers des d'una visió a llarg termini.

Fer una campanya o un programa és complex. Una activitat frenètica i gratificant en la qual destinem molt esforç a planificar-la, buscar-ne l'*attrezzo*, el càsting, fer-ne la producció, els guións i l'assaig de les escenes, per, després, gravar ràpidament amb efectivitat durant un dies clau, i seguidament veure'n els resultats en les opinions del gran públic. I moltes vegades, obtenim uns resultats «de pel·lícula».

SCEA presenta:

Guia de criteris de qualitat de programes i campanyes d'Educació Ambiental

Potser és un títol massa llarg per a una pel·lícula!

Després de l'èxit de públic de «Fora de Classe», la SCEA segueix el seu apassionant viatge al voltant de la qualitat en l'Educació Ambiental. Després de dos anys ens arriba a les mans una nova història amb un guió escrit i dirigit pels mateixos actors amb noves incorporacions. Una història d'amor i d'odi entre objectius i resultats, entre criteris i indicadors.

Una producció catalana que arriba ara a les vostres pantalles (en línia) amb un repartiment rellevant d'actrius i actors que han participat en molts dels programes i campanyes fetes a casa nostra els darrers anys. La història està ambientada en els temps actuals i els diàlegs fan clares referències a dibuixar diferents escenaris de futur.

La pel·lícula s'adreça especialment a un públic interessat, que es trobi en la mateixa situació que viuen els nostres protagonistes: dissenyadors de programes i campanyes d'Educació Ambiental; tècnics d'administracions que produeixen i realitzen propostes educatives per a la ciutadania; estudiants i universitaris de ciències socials, experimentals i educatives... interessats en el canvi de valors i hàbits d'una societat que s'ha de transformar.

Comença la història...

Tanquem els llums de la sala. Ara només falta la música, però, millor que cadascú la posi... Aquesta ficció és realitat, la realitat que tu necessitis. Ens veiem al final, amb tots aquells interessats que vulgueu fer una sessió de cinefòrum... Silenci.

Gaudiu i reflexioneu.

Títol: **3, 2, 1... Acció!**

Producció:	Societat Catalana d'Educació Ambiental Departament de Territori i Sostenibilitat Generalitat de Catalunya	Música:
Direcció:	Jesús Canelo – Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna URL / Margarida Feliu - Agenda 21 Escolar Barcelona	Durada:
Actors/ actrius (per ordre alfabètic i d'aparició)	Andreu Sayó – Fundació Catalana de l'Esplai / Anna Ros – Tosca Serveis Ambientals d'Educació i Turisme / Carme Dolz – La Copa SCCL / Elena Forcada – lavola / Imma Piñas – Cel Rogent / Isabel Alves – UAB / Joan Manel Riera – Escola de Natura del Corredor / Juanjo Butrón / Júlia Garcia – Fundació Catalana de l'Esplai / Llorenç Planagumà – Tosca Serveis Ambientals d'Educació i Turisme / Lluís Pagespetit – Fundació Vincles / Marta Doñoro – Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola / Mercè Jané - SCEA / Mònica Salafranca – Limonium / Montserrat Moya – Les Guilleries Associació d'Educació Ambiental / Núria Canals – viladraueducació.com / Pau Ortiz – CEA Alt Ter / Xavier Bachero – CEA Alt Ter / Assela Coll – Cap de Medi Ambient i Salut Pública. Ajuntament de Sant Adrià de Besòs / Eva Navarrete – Sensibilització Ambiental de l'Ajuntament de Castelldefels / Helena Valent – Consell Comarcal de l'Alt Empordà / Inma Pruna – Diputació de Barcelona / Paula Pérez – Programa escoles verdes. Generalitat de Catalunya / Teresa López – Àrea Metropolitana de Barcelona / Hilda Weissmann – SCEA / Pau Clua .	Gènere: Acció. Sense violència i efectes especials que no siguin gaire necessaris.
Guió:	TSACat : Pla de suport al tercer sector ambiental de Catalunya 2011-2014	Escenaris:

Què trobarem?

La *Guia de criteris de qualitat de programes i campanyes d'educació ambiental* pretén ser una eina de treball i suport per a entitats, administracions, empreses, educadors i educadores,

formadors i formadores i qualsevol professional que dissenyi, utilitzi, dugui a terme i avaluï programes i campanyes d'Educació Ambiental.

Què hi podeu trobar?

- Un **marc conceptual** en el qual s'han identificat semblances i diferències entre el concepte de **programa** i el de **campanya**. Tendències i límits, de vegades difícils de concretar a la pràctica, entre aquestes dues propostes educatives.
- Sis **característiques clau**: resposta clara a unes **necessitats**; capacitats i actituds de l'**organització**; **abast** i **estructura**; qualitat en el **disseny** i la **realització**, **recursos** i **avaluació**. Cada característica clau va acompanyada de la seva descripció, un apartat d'elements i preguntes que cal tenir en compte inicialment i un exemple fictici (estudi de cas) que incorpora, en la seva descripció, alguns dels elements citats anteriorment.
- **18 criteris de qualitat** (tres per a cada característica clau) i **78 indicadors** que permeten visualitzar aquests criteris.
- Un recull d'**exemples** de campanyes i programes d'Educació Ambiental presentades en format de fitxa, que són exemples de la realitat d'accions que s'estan portant a terme a Catalunya i que compleixen determinats criteris de qualitat dels enumerats en aquesta guia. A cada exemple s'assenyalen els criteris que s'utilitzen i se'n prioritzen tres, que són els que es consideren més rellevants en cada cas.

Aquest apartat no pretén ser un recull extens de programes i campanyes d'Educació Ambiental sinó una mostra en la qual s'han aplicat alguns dels criteris.

- **Pròximament... a les nostres pantalles:** Un apartat humorístic que recull simulacions de cartells de pel·lícules, realitzat per el dissenyador Pau Clua. Un exercici que ens permet caracteritzar els reptes que tenim, i imaginar-nos com seran els escenaris de futur on desenvoluparem les nostres campanyes i programes. Una imatge còmica per apropar-nos als models personals que tenim sobre el futur de l'Educació Ambiental.
- Les preguntes clau per dissenyar, realitzar i avaluar un programa o campanya. Una **guia ràpida**, fàcil d'usar, per analitzar els criteris de qualitat que indica la guia. Aquest apartat d'autoavaluació permet identificar els criteris de qualitat que es tenen en compte i incorporar, fent algunes modificacions a la proposta inicial, els que milloraran la qualitat del programa i/o de la campanya.
- El **procés** que ha seguit el grup de treball per arribar a crear aquesta guia. Un camí que ens ha obert les portes a la reflexió de la nostra pràctica educativa, i convidem tots els centres a continuar-ho fent, revisant aquesta proposta o fins i tot creant el seu propi llistat de criteris.
- **Vocabulari** on es defineixen algunes paraules que, en el conjunt del treball, s'han hagut de definir per tal de disposar d'un marc conceptual comú.
- Una **relació bibliogràfica** que us pot ser útil si voleu aprofundir en alguns dels temes tractats.

Programes i campanyes d'educació ambiental

A la nostra societat trobem, d'una manera quotidiana, exemples de programes i campanyes d'Educació ambiental (PCEA) adreçats a la ciutadania que tenen com a finalitat promoure una educació socioambiental més sòlida i de qualitat.

L'àmplia diversitat de temàtiques socioambientals possibles i dels contextos on portar a terme un programa o una campanya educativa fa que disposem d'un ventall d'estratègies i realitats molt diferents. Però, tot i que els PCEA són diferents entre ells, aquest document vol incidir en aquells **punts en comú** que fan que una proposta assoleixi correctament els objectius plantejats. Es tracta de criteris de qualitat que ajudaran a dissenyar, realitzar i avaluar un PCEA.

Què entenem per programa i per campanya d'educació ambiental?

Un programa i/o campanya d'educació ambiental (PCEA) és un procés que es desenvolupa en un conjunt de població per tal que aquesta assumeixi un rol de participació i responsabilitat en les funcions socials de millora de l'entorn i de la qualitat de vida humana, a través d'uns procediments establerts en la seva planificació inicial (programació, finalitats, recursos i temporalitat) utilitzant estratègies comunicatives, educatives i socials.

Els programes i/o campanyes d'Educació ambiental presenten moltes variables intrínseques que determinen com s'afronta el seu procés de creació, elaboració i execució. És, per tant, un procés complex i multivariant, en el qual s'han d'assolir uns objectius i unes finalitats per millorar la qualitat en la relació entre les persones i l'entorn.

Les variables que determinen el PCEA són les que sovint el caracteritzen. Així doncs, aspectes com ara la temàtica, els objectius concrets, la temporalització, els destinataris, el procés participatiu i el procés de valoració, els productes que s'elaboren, els resultats aconseguits, etc... fan que cada programa o campanya sigui específic, fet que sovint dificulta la seva valoració i comparació, i amplia la seva diversitat.

La diferència entre una campanya i un programa no sempre és clara. Per dues raons; la primera, perquè ambdós processos presenten característiques semblants amb uns límits diferenciadors no gaire definits. La segona, perquè en el vocabulari administratiu i en el llenguatge pràctic s'utilitzen indistintament els termes *campanya* i *programa*.

En el moment de fer un exercici de poder definir els dos productes a partir de la pràctica, constatem que, més que definicions concretes, parlem de tendències de l'enfocament de les característiques comunes que presenten.

Esquema 01: Tendències que diferencien una campanya i un programa

← TENDEIX A... →		
CAMPANYA	Conceptes compartits	PROGRAMA
Curta i puntual.	Temporalitat	Mitjà i llarg termini.
Contextual i puntual.	Necessitat	Basada en la capacitació. Més complexa i global.
Intensos.	Objectius	Progressius.
Canvis.	Intencionalitat	Capacitació personal i col·lectiva, i continuïtat.
Imprescindible perquè sigui efectiva.	Difusió	Només ajuda a donar importància al mateix programa, que pot existir al marge de la difusió.
Concreta i lligada a un context actual.	Temàtica	Basada en la relació i la vinculació d'accions de diferents col·lectius.
Comportament, a través d'accions concretes.	Canvis	Hàbits, valors i actituds.
Més tancades.	Regles	Més canviables i negociables.
L'individu o un col·lectiu concret.	Destinatari	Implicat. Decideix que vol formar part del programa. Proactiu.
Relacionats amb el món i el llenguatge publicitari i de màrqueting.	Recursos	Processos d'ensenyament- aprenentatge.
Informar i comunicar. Divulgatiu. Persuasiu. Visible i superficial.	Procés	Aprendre a aprendre. Dinàmic, vivencial, efectiu, discret i amb certa profunditat.
Quantitativa. Indicadors predefinitos.	Avaluació	Qualitativa i quantitativa.

Com a exemple d'aquest enfocament per tendències, citem alguns noms de productes que s'utilitzen i són considerats com a PCEA, i objectes d'estudi d'aquesta guia:

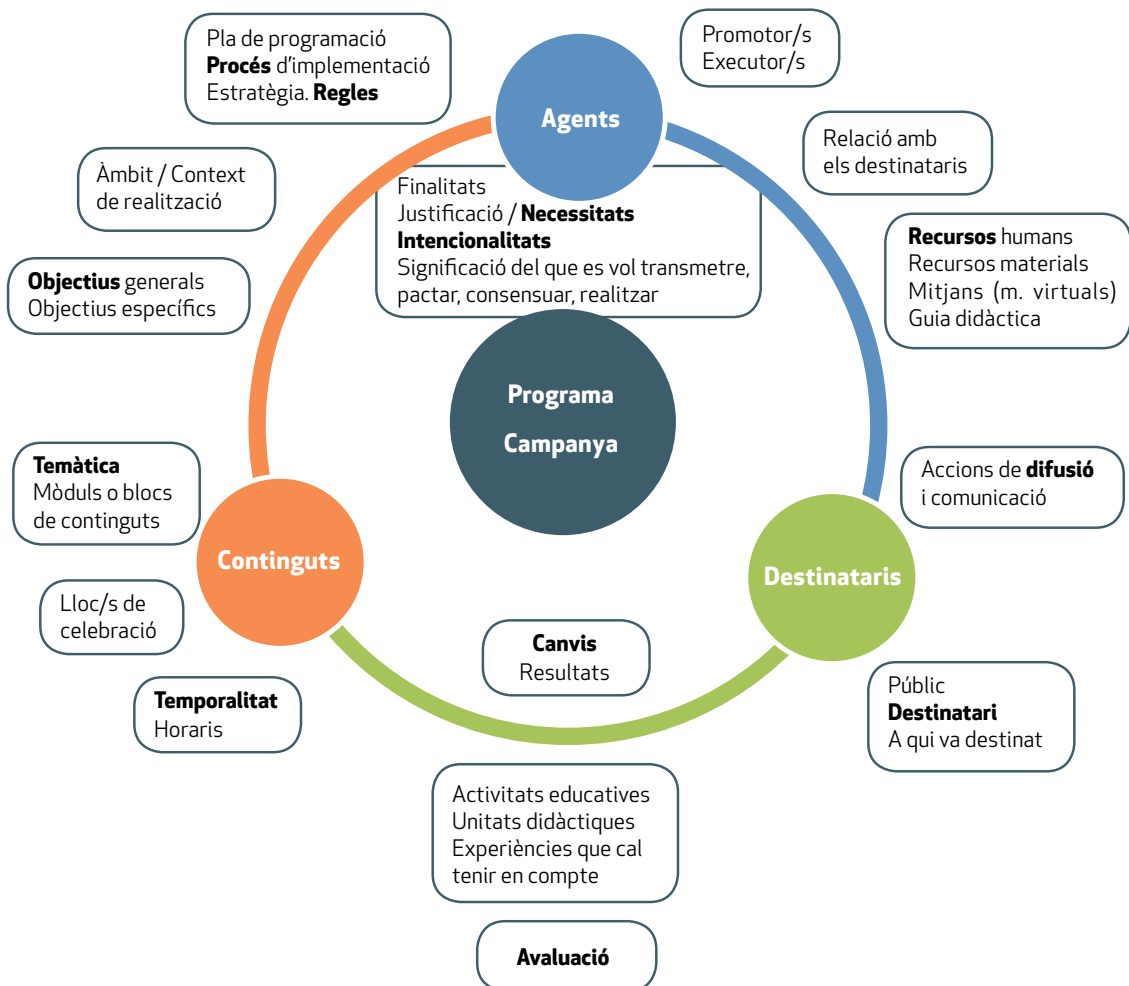
CAMPANYA DE:	PROGRAMA DE:
<ul style="list-style-type: none"> - Sensibilització ambiental ciutadana - Comunicació ambiental - Educació ambiental - Informació ambiental - Prevenció - Promoció de la participació 	<ul style="list-style-type: none"> - Sensibilització ambiental - Educació ambiental - Reducció, vigilància i seguiment ambiental, control de qualitat, control ambiental... - Gestió ambiental - Capacitació ambiental - Actuacions ambientals - Comunicació ambiental

Quines característiques comunes presenten els PCEA?

Els programes i/o campanyes d'Educació Ambiental presenten una sèrie de variables o característiques intrínseques que els determinen.

Algunes són bàsiques per definir-los, d'altres els donen caràcter i especificitat, i només algunes seran clau perquè siguin processos de qualitat.

Esquema 02: Conjunt de característiques comunes del procés d'un programa o campanya, per poder identificar posteriorment les característiques clau que intervenen en la seva qualitat.

Quines característiques són clau en la qualitat dels PCEA?

La **qualitat** dels PCEA ve determinada per una sèrie de **característiques comunes** importants en tots ells. Identificar-les i analitzar-les és la finalitat d'aquesta guia, que les anomena «característiques clau». En aquest document s'han identificat sis d'aquestes característiques que es concreten, a la pràctica, amb criteris i indicadors.

Una «característica clau» és una variable estratègica present en el procés de disseny, realització i avaluació de qualsevol PCEA, que en regula directament l'execució i intervé directament en la qualitat.

Aquestes característiques no són més importants que les altres en la definició del procés, però sí en la regulació de la seva qualitat.

Diem que un PCEA té qualitat quan presenta les següents característiques clau: (1) resposta clara a necessitats socials i ambientals; (2) capacitat i actituds de que la realitza; (3) abast i estructura del programa; (4) adequació del programa basat en el seu disseny i realització; (5) recursos utilitzats, i (6) avaluació.

Entenem per **qualitat** el grau en què el conjunt de característiques d'un procés s'adapten als requeriments del servei per aconseguir uns resultats més òptims (major resultat esperat), eficaços (efectius, més objectius aconseguits) i eficients (amb els mínims recursos possibles).

Aquestes característiques segueixen uns criteris de qualitat definits que condueixen a una millora en la qualitat del procés: millor definició, més efectivitat i eficiència en la consecució de resultats i assoliment d'objectius, més àmplia valoració dels usuaris, més impacte i major rendiment, i optimització dels recursos.

Un «criteri» és una condició, pauta o regla que apliquem (durant o després) en un procés i sobre la que basarem un judici de valor. La finalitat d'aquest judici és, si cal prendre una posterior decisió o elecció encertada en l'ajust del procés. És a dir, determina i condiona la fiabilitat i la validesa del procés.

Els criteris ens permeten valorar l'acompliment d'aquella característica de qualitat en la línia plantejada. Per assegurar l'acompliment d'aquests criteris, fem servir indicadors, que caracteritzen cada criteri adoptat o aplicat.

Un «indicador» és una eina procedimental que ens permet visualitzar i mesurar l'assoliment d'un determinat criteri. Els indicadors són eines d'orientació i avaluació, ja que aporten informació i descriuen l'estat del criteri. Per tant, quantifiquen o qualifiquen el criteri i la dimensió d'una característica present en un procés.

Els anomenem *indicadors de qualitat* o *d'avaluació*, o senzillament *indicadors*. D'una manera quantitativa o d'una manera qualitativa més senzilla, podem respondre al grau de consistència que té aquell criteri en la definició de la seva característica clau.

Esquema 03: Exemple de la relació jeràrquica de les pautes de qualitat que farem servir en aquesta guia.

- Característica Clau #1
 - Criteri 1.1.
 - Indicador 1.1.1.
 - Indicador 1.1.2.
 - Criteri 1.2.
 - Indicador 1.2.1.
 - Indicador 1.2.2.

4

criteris de qualitat

Les 6 característiques clau

Les característiques clau en la qualitat d'un PCEA responen a una bateria de preguntes importants en el procés:

1. Per què ho fem?
2. Qui ho fa?
3. Què es fa? Què pretenem?
4. Com es desenvolupa?
5. Amb què ho fem?
6. Com avança? (Com va? Què hem aconseguit? I, a partir d'ara, què fem?)

A continuació, presentem les 6 característiques clau que caldrà considerar:

Característica Clau #1 — PER QUÈ?

Resposta clara a unes necessitats

Els programes i les campanyes són dissenyats per respondre a les necessitats socioambientals (tant educatives com comunitàries) que han estat identificades i per produir directament i responsablement uns beneficis com a resposta.

Característica Clau #2 — QUI?

Capacitats i actituds de l'equip promotor i de l'equip executor

Els programes i les campanyes són executats per equips concrets que lideren en les organitzacions i que tenen com a finalitat, missió i propòsit (objectius) desenvolupar d'una manera coherent la tasca que els ha encomanat l'equip promotor.

Característica Clau #3 — QUÈ?

Abast i estructura del PCEA

Els objectius i les finalitats dels programes i les campanyes hauran d'estar ben definits i tenir la capacitat de mostrar com contribuiran al desenvolupament del coneixement i els valors ambientals en la població, i a l'aconseguint dels resultats esperats.

Característica Clau #4 — COM?

Disseny i realització del PCEA

Els programes i les campanyes són dissenyats a través d'activitats, recursos i materials educatius de qualitat planificats acuradament. La qualitat d'un programa o campanya està determinada per la utilització, des del seu disseny, d'un conjunt de criteris de qualitat que cal decidir i compartir entre tots els agents involucrats: conceptes educatius clau relacionats amb el mètode, el llenguatge, els materials, les dinàmiques, l'organització, la relació entre els objectius i els continguts... El procés ha d'incorporar un mètode integrat amb una avaluació continuada.

Característica Clau #5 — AMB QUÈ?

Recursos per a la implementació del PCEA

Els recursos són els instruments que utilitzem i que tenen incidència en el desenvolupament del programa o campanya. Poden ser recursos materials o conceptuals que ajuden, faciliten, estimulen, provoquen i possibiliten el desenvolupament i l'avaluació del programa o campanya. Els PCEA requereixen una planificació i programació adequades per assegurar la disponibilitat dels recursos necessaris per assolir les seves finalitats i objectius.

Llista dels criteris de qualitat

Es presenta una valoració de la diversitat de recursos necessaris en el programa durant la seva planificació. Són classificats com a recursos: humans, didàctics, materials, logístics, infraestructures i instal·lacions, i financers.

Característica Clau #6 — COM AVANÇA? Avaluació

L'avaluació és un element fonamental en qualsevol procés de canvi. Els programes i les campanyes d'Educació Ambiental pretenen provocar canvis en la ciutadania, que cal avaluar. Sense l'avaluació no es tenen referents en què basar-se i no es poden identificar els encerts, els errors i els aspectes que cal millorar. Els programes i les campanyes defineixen i mesuren qualitativament i quantitativament els resultats esperats per tal de millorar les experiències actuals, alhora que assignen responsabilitats i maximitzen els efectes d'esforços futurs.

L'avaluació s'ha de preveure i realitzar al llarg de tot el procés del programa o campanya, i aquest ha de ser prou flexible durant la seva execució per incorporar canvis derivats d'aquesta avaluació que en millorin la qualitat.

Característica Clau #1 Resposta clara a unes necessitats

- Criteri 1.1: Diagnosi de la necessitat.
- Criteri 1.2: Avaluació diagnòstica compartida entre agents.
- Criteri 1.3: Context concretat.

Característica Clau #2 Capacitats i actituds de l'equip promotor i de l'equip executor

- Criteri 2.1: Coherència en l'organització promotora i/o executora responsable.
- Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.
- Criteri 2.3: Discurs global i local.

Característica Clau #3 Abast i estructura del PCEA

- Criteri 3.1: Objectius clarament definits.
- Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.
- Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.

Característica Clau #4 Disseny i realització del PCEA

- Criteri 4.1: Mètodes innovadors.
- Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.
- Criteri 4.3: Pla de comunicació ambiental.

Característica Clau #5 Recursos per a la implementació del PCEA

- Criteri 5.1: Recursos dimensionats.
- Criteri 5.2: Recursos a l'abast.
- Criteri 5.3: Recursos útils.

Característica Clau #6 Avaluació

- Criteri 6.1: Estratègies de mesura.
- Criteri 6.2: Coherència avaluativa.
- Criteri 6.3: Els resultats són útils.

RESPOSTA CLARA A UNES NECESSITATS

Els programes i les campanyes són dissenyats per respondre a les necessitats socioambientals (educatives i comunitàries) que han estat identificades en els potencials destinataris i per produir directament i responsablement uns beneficis com a resposta.

Aquesta característica clau és competència de l'equip promotor del PCEA. Aquest equip s'encarrega de promoure, recercar finançament, definir les finalitats, les directrius, les intencionalitats i, de vegades, marcar certes regles o pautes en el disseny i el procés d'implementació. No sempre coincideix amb l'equip executor, que serà el que desenvolupa i realitza el PCEA.

Aquest equip promotor pot ser directament format per l'Administració o per una entitat, o de vegades, pot ser un equip mixt de professionals.

- Criteri 1.1: Diagnosi de la necessitat.
- Criteri 1.2: Avaluació diagnòstica compartida entre agents.
- Criteri 1.3: Context concretat.

Cal tenir en compte que és important que els agents que promouen les campanyes i els programes no confonguin la idoneïtat amb la necessitat del programa. Sabem què s'ha de fer, què és útil, idoni, però no tenim suficients evidències que això sigui necessari ni de si els destinataris als quals s'adreça també ho consideren necessari.

Per ajudar a identificar les necessitats del programa o campanya ens podem plantejar aquestes preguntes:

- *En què es basen aquestes necessitats? Qui detecta aquestes necessitats? Com es detecten i amb quines eines?*
- *Aquestes necessitats són clarament acotades en un context concret (local, global)?*
- *Aquestes necessitats detectades determinen certes característiques pròpies del tema i context del PCEA, així com també del procés que cal realitzar?*
- *Se situa clarament el punt de partença de la percepció de la necessitat del PCEA en els destinataris: consens, participació en l'estudi de diagnosi? El usuari concreten el nivell d'apropiació de la necessitat: novetat, resistències, desconexença, acceptació?*
- *Com que allò que és necessari requereix una resposta, es visualitzen respostes prèvies donades en altres situacions, municipis i contextos? S'anticipa el que s'espera?*

ESTUDI DE CAS

Cas 1. Campanya informativa de residus municipals sobre la recollida de la fracció de matèria orgànica.

Assabentats que l'Ajuntament d'Albaula pensa incorporar la recollida selectiva de la matèria orgànica a la ciutat en els propers dos mesos, l'AAVV del barri d'Altell decideix organitzar una xerrada informativa sobre aquest tipus de recollida, que ha de servir per respondre als possibles dubtes que els veïns del barri poden tenir.

A la xerrada informativa no hi assisteix cap persona del barri que no sigui de la junta de l'AAVV que organitza l'acte. Aquest fet provoca neguit entre els membres de l'AAVV, que no entenen com és que cap veí no ha respòs a la convocatòria. Per què no han vingut?; És un tema interessant que ens afectarà a tots?; Hauríem d'haver dit que els convidàvem a un pica-pica?; Potser la xerrada es feia massa tard?; Potser no n'hem fet prou difusió?; Què feien avui a la televisió?... Aquestes i altres preguntes van ser plantejades per membres de la junta de l'AAVV per trobar alguna resposta a la manca d'èxit de la seva convocatòria. I van tornar a mirar i remirar el tríptic que havien fet, on deia: «Un nou sistema de recollida selectiva: la fracció orgànica».

Al cap d'un mes, la mateixa AAVV va convocar la mateixa reunió. Aquesta vegada hi van assistir més de 50 persones. Què havia passat?; Què és el que havia canviat?... La convocatòria es va fer mitjançant una bustiada en què s'anunciava que es feia una reunió a l'AAVV per decidir el nou emplaçament dels contenidors de recollida selectiva del barri, als quals s'incorporarien els nous de la matèria orgànica.

A la reunió hi van assistir veïns que consideraven que el contenidor de vidre que tenien a sota del balcó de casa no era al lloc adequat; els que tenien contenidors trencats o massa plens; els que els tenien massa lluny; els que consideraven que ja era hora que es recollís la matèria orgànica; els que creien que faltaven contenidors a prop de casa seva; els que creien que n'hi havia massa...

A la sessió, a la qual va assistir un membre de l'Ajuntament, es van recollir 43 propostes i es va decidir els indrets més indicats per incorporar els contenidors de la matèria orgànica. Aquesta nova reunió va provocar preguntes i dubtes que van permetre poder compartir informació.

Al cap de 15 dies l'AAVV va tornar a fer una bustiada en què s'agraïa la participació dels veïns a la xerrada i s'anotava que l'Ajuntament s'havia compromès a portar a terme en 1 mes 18 de les propostes realitzades (les més fàcils d'operativitzar) i que les altres s'estudiarien per poder-les portar a terme en els propers 3 mesos.

Evidentment, els nous contenidors de matèria orgànica van ser col·locats en els indrets que es van decidir a la reunió. El fet que va fer que els veïns assistissin a la sessió va ser la paraula "decidir".

Activitat: Responen les preguntes de la pàgina anterior que us ajudaran a identificar èxits i febleses d'aquest cas.

Diagnosi de la necessitat

Els programes i campanyes han de partir d'un estudi o informe diagnòstic que identifiqui clarament què és una necessitat socioambiental. Són necessitats on s'interrelaciona l'àmbit local amb el context global.

Indicador 1.1.1: Es disposa d'informació i/o de dades (informes, estudis locals, sondejos, publicacions) sobre la situació inicial i actual que fa que es consideri necessari realitzar-la.

Indicador 1.1.2: Es disposa d'informació sobre l'existència de PCEA semblants anteriors per tal de valorar si és necessari fer-ne d'altres o incorporar-los al nou PCEA. S'inventarien experiències prèvies per tal de complementar-les, millorar-les i evitar duplicitats.

Indicador 1.1.3: Es dona resposta a una demanda feta explícitament per un determinat grup o més d'un grup d'agents implicats (ja siguin destinataris o no).

Avaluació diagnòstica compartida entre agents

L'informe diagnòstic està comunicat i consensuat amb diferents agents implicats (agents promotors, organització o grup executor i el públic destinatari). La necessitat detectada és avaluada de forma consensuada i participativa entre tots els agents implicats. Les finalitats són consensuades o decidides conjuntament.

Indicador 1.2.1: El PCEA disposa de dades qualitatives i quantitatives d'indicadors de situació (punt de partida) i de context (local i/o global), que són utilitzades més endavant, valorades com a indicadors d'efecte-impacte (a l'acabament del PCEA).

Indicador 1.2.2: Aquests indicadors de situació i de context són comunicats prèviament a tots els agents implicats i usuaris.

Indicador 1.2.3: Es disposa d'instruments d'autoavaluació interna i d'avaluació de la situació externa i de la necessitat socioambiental. S'especifiquen els beneficis futurs si es desenvolupa correctament.

La intencionalitat del PCEA està emmarcada en un context concret clarament definit (local, proper i concret als destinataris). Aquest serà referent en l'avaluació de resultats i en la seva possible adaptació a altres contextos.

Indicador 1.3.1: Es tenen identificats els destinataris del PCEA. En el cas de ser un PCEA adreçat a un sector ampli de població, es tenen identificats certs subgrups anomenats diana sobre els quals se centra prioritàriament el desenvolupament del PCEA.

Indicador 1.3.2: Es tenen definides les característiques pròpies dels destinataris, respecte a l'apropiació de la necessitat: consens, participació, obstacles, reptes, desconeixement.

Indicador 1.3.3: Es tenen identificats els socis potencials o agents implicats en la seva execució.

- Criteri 2.1: Coherència en l'organització promotora i/o executora responsable.
- Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.
- Criteri 2.3: Discurs global i local.

CAPACITATS I ACTITUDS DE L'EQUIP PROMOTOR I DE L'EQUIP EXECUTOR

Cal tenir en compte que de vegades els agents promotors (administració i/o entitats) valoren més les capacitacions i les aptituds per fer la tasca de l'equip executor, que no pas el poder d'impacte i mobilització social que és capaç d'aconseguir. De vegades, es dona el cas contrari, molta mobilització ciutadana i poca capacitat tècnica per fer avançar el procés. És convenient, per tant, valorar l'equilibri que es dona entre la capacitat de gestionar i els valors actitudinals que es treballen.

Per ajudar a identificar les capacitats i les actituds dels equips promotors i/o executors ens podem plantejar aquestes preguntes:

- *Existeix coherència entre les finalitats del procés del PCEA que s'ha de desenvolupar i la missió i els valors de l'equip executor (organització, grup, entitat)?*
- *Existeix coherència interna entre les finalitats del PCEA i els valors interns de l'equip promotor?*
- *Els usuaris destinataris del procés reconeixen clarament aquestes coherències? Els destina-*

Els PCEA són executats per equips concrets que lideren en les organitzacions i que tenen com a finalitat, missió i propòsit (objectius) desenvolupar d'una manera coherent la tasca que els ha encomanat l'equip promotor.

Per tant, l'equip executor és aquell que lidera, en el si de les seves organitzacions, entitats o grups, el procés d'implementació i desenvolupament del PCEA, una tasca encomanada per l'equip promotor.

taris reconeixen els valors missionals de l'equip executor, en el camp d'acció concret del PCEA?

- *L'equip promotor té clares les seves responsabilitats i funcions en el procés conjunt que ha de desenvolupar amb l'equip executor?*
- *Existeixen criteris en les bases d'adjudicació de concursos administratius que reconeguin i valorin la coherència entre la missió i/o les capacitats dels equips executors i el projecte que ha de dur-se a terme?*
- *L'equip executor disposa d'un coneixement equilibrat entre la realitat local on treballa i la seva capacitat per treballar aspectes més globals?*
- *Es disposa d'unes bones estratègies informatives i en xarxa, que permetin regular els possibles casos de desmotivació, poca implicació o desarrelament del PCEA, per les característiques del context organitzatiu on es desenvolupa? Com per exemple: massa estructura, massa burocràcia, poc lideratge de l'organització, desequilibri en malversació en l'ús de recursos, poc coneixement de la realitat del territori...*

Cas 2. Campanya de reducció de bosses de plàstic en el consum.

Com ja sabeu, el gran hipermercat Blupscat, que tenim als afores del nostre poble, Burbió, ha decidit reduir el consum de bosses de plàstic en les compres dels seus clients.

L'Ajuntament està molt content d'aquesta iniciativa i ha decidit comunicar-la en els mitjans de comunicació local (premsa i ràdio) per donar exemple i fer de gota d'oli en les poblacions veïnes.

Segons els responsables de Blupscat s'ha decidit iniciar una campanya informativa anomenada «Bon plàstic» a través de tríptics i plafons, de cara a reduir el consum de bosses a les compres. En el moment de transportar el contingut de la compra des del mercat a casa seva, els clients podran escollir entre les bosses estàndards o bosses més ecològiques de polipropilè. I això no comportarà cap cost extra al client, ja que les despeses d'aquesta campanya ja estan incorporades en els balanços anuals de l'entitat.

Els usuaris tindran a l'abast una informació sobre els diferents models de bossa, i així ells podran triar aquella que més els convingui. Així, donen resposta a les diverses peticions que havien rebut per tal de millorar aquest sistema i ser més responsables econòmicament.

Segons els responsables: «A l'hipermercat Blupscat som conscients que ambientalment qualsevol iniciativa té els seus pros i els seus contres, i el que volem fer amb aquesta campanya és que els usuaris estiguin informats i triïn aquella proposta que més els satisfaci. Són els clients els qui han de fer un bon paper en les decisions de consum, i, per això, la campanya és diu "Bon plàstic"».

Així, els usuaris que escullin la proposta de continuar amb les bosses tradicionals de plàstic sabran que no són altament contaminants: aquestes bosses procedeixen del petroli, com la resta de productes de plàstic i com el 90% de la matèria prima de les bosses biodegradables.

A més, són 100% reciclables si les dipositem en els contenidors grocs del nostre poble. Atenció, si es tiren al mar o a terra, triguen molt de temps a degradar-se en el medi ambient. Per tant, la brutícia que provoquen sempre és culpa de les persones que les fan servir, no del producte. La campanya també informa que Espanya és capdavantera en la producció de bosses de plàstic a nivell europeu, i una reducció del consum pot afectar les 6.000 famílies que viuen al nostre país de la seva producció, distribució i comercialització.

En canvi, els usuaris que escullin la bossa biodegradable, sabran que ho són solament en ambients de compostatge, per exemple en els contenidors marrons del nostre poble. Així, contamina també si les tirem al mar o a terra. Són menys resistents i es produeixen en països asiàtics.

Els primers dies de la campanya, el 70% continuava fent servir les bosses de plàstic tradicionals, i un 30% va sol·licitar les bosses biodegradables. Des de Blupscat saben que els nostres clients estan millor informats i tenen la capacitat de fer un bon ús del plàstic.

Blupscat està a favor de la indústria nacional de manufacturats de plàstic, i comunica que el plàstic no és un producte nociu, i que és positiu sempre que en fem un bon ús.

Activitat: Responen les preguntes de la pàgina anterior que us ajudaran a identificar èxits i febleses d'aquest cas.

2.1

Coherència en l'organització promotora i/o executora responsable

Les finalitats i els objectius del PCEA són coincidents amb la missió institucional de l'organització o entitat promotora i executant del PCEA, així com les finalitats i les capacitats d'aquesta o aquestes (si són diferents).

característica
CLAU #2

Indicador 2.1.1: S'identifica una clara coherència interna, o vincle, entre les necessitats socioambientals que s'aborden i les característiques de la mateixa entitat que el promou i/o el realitza.

Indicador 2.1.2: Es dóna resposta a una necessitat detectada que està clarament contemplada dins la missió de l'entitat promotora i/o executora que la durà a terme.

Indicador 2.1.3: L'equip executor té inventariades correctament experiències prèvies similars o amb finalitats semblants dins de la pròpia organització.

2.2

Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa

L'entitat executant del PCEA disposa de capacitats i eines per desenvolupar un treball en xarxa entre els destinataris i els agents educatius i socials implicats, tant interns (participants) com externs (consultius), i és capaç de fomentar un procés informatiu i participatiu.

Indicador 2.2.1: La necessitat a què es dóna resposta és consensuada i coneguda per tota l'entitat.

Indicador 2.2.2: S'identifica un espai propi dins de l'entitat on es desenvolupa la implantació del PCEA, i aquest espai és compartit i conegut pels seus membres.

Indicador 2.2.3: S'assigna a una persona o grup de professionals la responsabilitat de realitzar-la. Existeix clarament un interlocutor líder o un grup d'interlocutors dins l'entitat amb capacitat de decisió que s'encarrega que el programa o campanya funcioni.

Indicador 2.2.4: Existeix un document d'acord públic dins l'entitat que defineix el compromís de les tasques que caldrà desenvolupar.

Indicador 2.2.5: Existeix un document d'acord públic dins l'entitat que distribueix les responsabilitats del procés entre l'equip promotor (diagnosi, detecció de necessitats, estudis previs, avaluació) i l'equip executor (disseny, realització, recursos, avaluació) i el procediment de coordinació establert.

Indicador 2.2.6: Es comunica amb eficàcia la proposta que caldrà desenvolupar dins l'entitat (reunió, *e-mail*...) abans d'iniciar-la i amb la possibilitat que els integrants de l'entitat hi facin canvis, si són necessaris.

Indicador 2.2.7: Existeixen mecanismes (estratègies, grups de treball, fòrums) en la seva execució que potencien el treball en xarxa, la col·laboració i la cooperació, tant a nivell intern com a nivell extern. És a dir, es facilita la possibilitat d'incorporar noves sinergies amb altres entitats que el puguin portar a terme (procés obert i dinàmic).

Indicador 2.2.8: Es quantifica el nombre de persones o entitats externes que es convida a participar en el procés des del moment inicial (disseny).

Indicador 2.2.9: Es disposen de dades sobre les persones o entitats externes que s'havia previst que participessin des de l'inici i les que han participat finalment.

2.3

Discurs global i local

L'entitat executora ha de vetllar perquè el PCEA que s'executa estigui clarament contextualitzat, i tingui en compte l'equilibri i la relació entre les necessitats, les finalitats i els objectius locals, i les seves característiques de dimensió més global.

Indicador 2.3.1: S'estableixen relacions entre les necessitats globals i les necessitats locals, sota el prisma de la "glocalitat".

ABAST I ESTRUCTURA DEL PCEA

Les finalitats i els objectius dels programes i les campanyes hauran d'estar ben definits. El PCEA haurà de tenir la capacitat de mostrar com aquests objectius i finalitats contribueixen al desenvolupament del coneixement i dels valors ambientals en la població, aconseguint els resultats esperats.

- Criteri 3.1: Objectius clarament definits.
- Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.
- Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.

Cal tenir en compte que de vegades és dóna més valor a les característiques del procés que als resultats esperats. Cal, per tant, un enfocament clar entre el «què farem?» i el «què volem aconseguir?», per tal de fer una correcta valoració del procés.

Que un PCEA sigui participatiu no determina l'únic valor del que es pretén aconseguir. Un programa, per tant, no s'ha de basar estrictament en la seva estructura (procés consultiu, tothom pot opinar, digue'ns la teva opinió, ho recollirem tot, serem molts, tenim canals informàtics en línia molt efectius, entra i participa!), sinó també en el seu abast (on volem arribar, què pretenem, què seria desitjable).

Per ajudar a identificar l'abast i l'estructura del PCEA ens podem plantejar aquestes preguntes:

- *Tenim els objectius definits i els destinataris els coneixen?*
- *Tenim els continguts explícits i es comuniquen als destinataris?*
- *Els usuaris coneixen clarament la intencionalitat de la campanya i els resultats que s'esperen assolir?*
- *Els usuaris disposen d'un programa senzill, clar i pautat que permet fer ajustos i correccions en el calendari i en la regulació formativa dels seus objectius al llarg del procés?*
- *Els usuaris tenen canals de valoració i opinió sobre l'abast i l'estructura del procés?*

Cas 3. Programa de participació municipal sobre les prioritats en el futur.

Ens va sorprendre el nou programa de participació municipal (PMP) quan les bústies del nostre veïnat anaven plenes d'un tríptics ben bonics. L'Ajuntament havia decidit, sense consultar la nostra associació, tirar endavant un procés consultiu, com un instrument per recollir la percepció dels habitants de cara a planificar l'activitat municipal durant els quatre anys de mandat.

Cersònia és una ciutat mitjana, on són presents certes problemàtiques urbanístiques i de qualitat ambiental que s'han anat discutint durant anys, però mai no havíem vist aquesta petició de consulta pública i, en principi, ens va resultar motivadora.

L'Ajuntament va triar diverses línies de prioritats sobre les quals volien l'opinió. La primera se centrava en aspectes sobre la ciutat equitativa, amb temes de seguretat i qualitat de vida. En la segona es podia opinar sobre aspectes de participació i cooperació en el teixit associatiu. En la tercera, aspectes ambientals per fer una ciutat saludable, hiperconnectada, amb integració d'aspectes urbanístics, TIC i propostes per a emissions zero. Finalment, una quarta proposta preguntava sobre aspectes econòmics i laborals, que generessin oportunitats per a tothom.

En cada eix, es donava informació sobre aspectes econòmics i financers que la farien possible o, si més no, calia detectar mancances econòmiques per dur-les a terme i, per tant, propostes per cercar finançament.

L'Ajuntament en comissió de govern, a través d'aquesta campanya, comunicava els projectes que volia tirar endavant, i segons ells, era responsabilitat dels ciutadans prioritzar les propostes. Durant dos mesos, es recolliren totes les peticions i al·legacions a les propostes presentades. I seria el ple de l'Ajuntament qui, amb tota la informació recollida, decidiria aprovar definitivament el PMP.

Els dies següents, els ciutadans van participar a través de correu electrònic (Internet), telèfon i butlletes de paper en reunions informatives que es van dur a terme. Es va crear un web on es podia participar, així com també un Facebook.

Finalment es van recollir 6.000 propostes diferents, que representaven l'1,6% de la població de Cersònia. Així, els ciutadans van indicar on preferien que l'Ajuntament prioritzés la seva despesa.

A partir de la informació recollida, l'Ajuntament arrencaria un procés de qualificació de les aportacions per decidir si s'acceptaven o no. El consistori va quedar content d'aquesta campanya de participació ciutadana, ja que, tal com comentava l'alcalde, «S'ha tingut en compte més la qualitat del procés, que les dades quantitatives. Hem de ser conscients que en aquesta campanya ens hem gastat molts menys recursos (uns 200.000 €), quasi 2/3 menys que ara fa quatre anys (600.000 €)».

Com que als ciutadans els va sorprendre que en la llista d'actuacions no aparegués cap iniciativa sobre el soroll que provoca l'autopista, molt a prop de la població, l'alcalde també va afegir: «És una llista de bones idees per millorar la ciutat, tant les que farem com les que no; però servirà molt per a properes legislatures».

I així, Cersònia va poder avançar en la seva millora de model de ciutat.

Activitat: Responen les preguntes de la pàgina anterior que us ajudaran a identificar èxits i febleses d'aquest cas.

3.1

Objectius clarament definits

Els documents descriptius del PCEA presenten una sèrie d'objectius clarament definits. Aquests objectius han de ser específics, mesurables, assolibles, realistes i limitats en el temps (seguint l'acrònim anglès SMART).

Indicador 3.1.1: El PCEA presenta una bona formulació d'objectius, així com la seva intencionalitat i seqüenciació.

Indicador 3.1.2: Es disposa d'una bona concreció i formulació de continguts conceptuals, procedimentals i actitudinals relacionats amb els objectius.

Indicador 3.1.3: Els objectius són fàcilment verificables i avaluable.

Indicador 3.1.4: El PCEA incorpora objectius i continguts propis de l'educació per a la sostenibilitat (ES) rellevants en el context on es desenvolupa. S'inclouen objectius relacionats amb aprendre a saber (cognitius: fets i conceptes), aprendre a saber fer (procedimentals: habilitats) i aprendre a saber ser i saber conviure (emocionals: actituds). S'inclouen continguts d'educació ambiental per un món més sostenible.

Indicador 3.1.5: El PCEA incorpora objectius capacitadors. Inclou un grup de continguts relacionats amb aprendre a actuar, fomentant la capacitat per afrontar problemes i respondre a necessitats reals en el context on es treballa.

característica
CLAU #3

3.2

Objectius i continguts explícits i comunicats

Els objectius i els continguts són explícits a tots els agents implicats i, per tant, es desenvolupen actuacions diverses de comunicació d'aquests objectius, la seva concreció i valoració en el si de la comunitat participant.

Indicador 3.2.1: Els objectius són explícits i els destinataris els coneixen des de bon començament.

Indicador 3.2.2: La flexibilitat del programa i la seva avaluació contínua permeten, si cal, incorporar nous continguts consensuats i desenvolupar-los de manera col·laborativa entre els agents implicats.

Pla d'activitats ben programat

El PCEA disposa d'un cronograma que recull les seqüenciació dels objectius i dels continguts, les activitats que s'han de desenvolupar i els destinataris i els agents que hi participen. La regulació del ritme, de la intensitat i del volum de participació en la campanya serà referenciada seguint aquestes pautes, definides i programades amb anterioritat.

Indicador 3.3.1: Es disposa d'un mètode de treball amb una seqüència d'activitats ben planificades i temporalitzades.

Indicador 3.3.2: La metodologia de treball emprada és coherent amb els objectius i té identificades unes variables i unes característiques visibles, explicitades i avaluables.

Indicador 3.3.3: Es disposa d'un pla d'activitats que presenta un format ben adaptat i adequat a les característiques del públic objectiu destinatari.

Indicador 3.3.4: La metodologia emprada és coherent amb els principis de l'EA i/o EDS, és a dir, una educació orientada a la comprensió, la reflexió, la comunicació social i l'acció, en la millora de les relacions socials que establím amb el nostre entorn local i global.

característica
CLAU #1

característica
CLAU #2

característica
CLAU #3

Els PCEA es planifiquen acuradament utilitzant activitats i recursos materials i educatius de qualitat. La seva qualitat està determinada per la utilització, des del seu disseny, d'un conjunt de criteris de qualitat que cal decidir i compartir entre tots els agents involucrats: conceptes educatius clau relacionats amb el mètode, el llenguatge, els materials, les dinàmiques, l'organització, la relació entre els objectius i els continguts...

característica
CLAU #4

DISSENY I REALITZACIÓ DEL PCEA

característica
CLAU #5

- Criteri 4.1: Mètodes innovadors.
- Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.
- Criteri 4.3: Pla de comunicació ambiental.

característica
CLAU #6

Cal tenir en compte què és el que s'entén per qualitat en un procés educatiu com ara una campanya o un programa? On posem l'èmfasi d'aquesta anàlisi de qualitat: l'assoliment dels objectius?, els canvis produïts?, el concepte i el grau de satisfacció dels usuaris?, la innovació?...

*El concepte de **qualitat** té moltes interpretacions diferents que cal tenir en compte i que ha d'acompanyar tot el procés, des del disseny fins a la realització (materials i recursos), i l'avaluació dels resultats. La paraula «qualitat» va relacionada amb reflexió, innovació, localització... Una proposta pensada exclusivament per a un territori, per a un grup d'usuaris, per a una problemàtica concreta, per a unes necessitats, per a un context que inclou aspectes rellevants que li siguin propis.*

Els PCEA locals responen a un «per què», «aquí» i «ara», dins d'una visió global (holística) de la realitat. Valoren què és el que es pot fer i el que s'ha de fer. La singularitat dels universos concrets, oposats a universos abstractes, és la base de bona part de la qualitat dels programes.

Per ajudar a identificar l'abast de la qualitat en el disseny i la realització dels PCEA ens podem plantejar aquestes preguntes:

- Quins punts forts presenta el desenvolupament d'aquest PCEA?
- Quins punts febles presenta el desenvolupament d'aquest PCEA en un context determinat?
- Quin model d'intervenció fa servir?
- Quins mètodes s'utilitzen?
- Es podrà aplicar en properes intervencions?

ESTUDI DE CAS

Cas 4. Programa «Dia Mundial sense Cotxes».

El municipi de Darros d'Alquenque va celebrar aquest diumenge 22 de setembre el «Dia Mundial sense Cotxes», una jornada en què s'intenta sensibilitzar a la població de la importància de reduir les emissions de gasos contaminants, fomentant l'ús de la bicicleta i del transport públic, i la reducció de l'ús del transport privat.

Durant la setmana anterior, cartells i targes van omplir les parets i les bústies dels veïns de la ciutat, amb l'eslògan «Avui, no agafis el cotxe!». Quasi el 90% de la població n'estava informada, segons dades del Departament de comunicació i incidència de l'Ajuntament.

Diumenge es va fer un acte de recepció municipal amb unes paraules de l'alcalde, i un aperitiu a les autoritats. Entre els diferents mitjans de comunicació convidats, hi va assistir també La Gasetta Comarcal. L'alcalde en el seu parlament va destacar la importància de celebrar un dia mundial com aquest; la necessitat de deixar descansar el medi ambient («almenys avui») i per explicar que els cotxes que més contaminen són els que més pesen (els 4x4) i els de gasoil.

A l'acte, no hi va poder assistir la consellera autonòmica de Medi Ambient, Carme Garcia-Ros, ja que paradoxalment es trobava en un embús a la comarcal C-502, provocat per un accident d'un camió sense danys importants.

Paral·lelament, l'entitat ecologista Ecolus va convocar una marxa ciclista que va recórrer tot el municipi. La sortida va ser a les 10:30 h a la plaça Major i hi havia circuits esportius repartits per la ciutat amb una sèrie de proves, tant d'habilitat com de velocitat, perquè la volta fos més amena i divertida. L'activitat, on van participar un total de 400 persones, va finalitzar amb un esmorzar popular per a tots els participants a càrrec de l'organització.

Per al proper dissabte 29 de setembre es durà a terme la «V Volta a la ciutat amb bici», que tindrà la sortida a les 17:30 hores des de la Casa del Pastor. Es farà una parada a la font de Tubnets per berenar: l'organització hi posarà la beguda, i el berenar serà de baix braç.

Activitat: Responen les preguntes de la pàgina anterior que us ajudaran a identificar èxits i febleses d'aquest cas.

Les propostes educatives utilitzen metodologies innovadores que no es basen únicament en la transmissió de consignes i coneixements per part d'un equip d'experts; sinó que s'emfatitza en «aprendre a aprendre», en «la interrelació humana amb l'entorn», en «aprendre en comunitat», en «partir dels interessos i les opinions dels destinataris», en «comunicar, debatre i compartir idees», en «desenvolupar capacitats físiques, intel·lectuals i socials» i en «assumir responsabilitats», entre d'altres.

Indicador 4.1.1: S'aplica una metodologia que facilita la col·laboració, la capacitat i la inclusió dels participants.

Indicador 4.1.2: Es reconeix una metodologia innovadora i coherent amb les finalitats de l'Educació Ambiental.

Indicador 4.1.3: S'incorporen anàlisis de la complexitat, les visions ambientals i socials, i la seva relació entre la qualitat de vida i la coherència econòmica.

Indicador 4.1.4: S'identifiquen continguts adequats al nivell educatiu dels destinataris, ja siguin relacionats amb els currículums (en el cas de població escolar) i/o amb els documents referencials específics en cada cas. Reflecteix l'aplicabilitat per a cada nivell educatiu i/o per als diferents actors que en són destinataris.

Indicador 4.1.5: S'integren metodològicament els continguts de manera seqüenciada i són transversals.

Indicador 4.1.6: Presenten propostes inclusives, multinivell, i sensibles a qüestions de diversitat cultural i de gènere, tenint en compte les persones amb capacitats especials.

Indicador 4.1.7: Es detecta com els continguts responen a una realitat propera. Es disposa de treballs previs de coneixement del context.

Indicador 4.1.8: Es parteix de l'estudi de temàtiques ambientals pròpies i/o properes.

Indicador 4.1.9: S'utilitzen dades reals i actuals.

Mètodes orientats a l'acció

Els PCEA presenten activitats estratègiques enfocades i orientades a l'acció socioambiental. Busquen un canvi en les conductes individuals i col·lectives, i una millora observable i avaluable. Les informacions generades i els aprenentatges assolits són usats i aplicats en accions determinades.

Indicador 4.2.1: La metodologia utilitzada ajuda a desenvolupar habilitats d'acció basades en el pensament crític i creatiu.

Indicador 4.2.2: Les activitats estan integrades en un procés continu d'Educació Ambiental dirigit a l'acció.

Indicador 4.2.3: S'avalua la seva incidència en la vida quotidiana, el canvi produït i l'impacte en el medi de les actuacions proposades.

Pla de comunicació ambiental

El PCEA presenta un pla de comunicació ambiental, en contínua interacció amb els destinataris i els agents implicats. Es comunica periòdicament l'estructura, l'evolució del procés i la seva avaluació. Es faran servir elements comunicatius que potenciïn l'interès, la clarificació de les finalitats i dels objectius, la revisió del seu assoliment, el lligam de les activitats cercant continuïtat i identitat, i els reptes i la superació de dificultats que es puguin generar.

Indicador 4.3.1: La planificació incorpora una diagnosi de les fortaleces i les dificultats de la proposta.

Indicador 4.3.2: S'incorpora la promoció, la divulgació i la publicitat en el mateix disseny d'estructuració i programació.

Indicador 4.3.3: S'inclouen entitats i professionals del propi territori com a socis col·laboradors que ajuden en la publicitat, la promoció i la visualització de la tasca que es realitza.

Indicador 4.3.4: Es coordina amb altres programes d'Educació Ambiental com una estratègia per millorar els efectes i les oportunitats d'integració.

Indicador 4.3.5: Utilitza les noves tecnologies per contactar amb el públic diana amb la finalitat de millorar la participació, i de difondre les propostes i els resultats obtinguts.

característica
CLAU #1

característica
CLAU #2

característica
CLAU #3

Els recursos són els instruments que s'utilitzen en el desenvolupament del PCEA. La seva funció és facilitadora. Es tracta de recursos materials o conceptuals que ajuden, estimulen, provoquen i fan possible la proposta educativa.

La planificació i la programació adequades inclouen la descripció i la disponibilitat dels recursos necessaris. Són classificats com a recursos: humans, didàctics, materials, logístics, infraestructures i instal·lacions, i financers.

característica
CLAU #4

característica
CLAU #5

RECURSOS PER A LA IMPLEMENTACIÓ DEL PCEA

característica
CLAU #6

Cal tenir en compte que el recurs faci la seva tasca de suport i d'ajut al desenvolupament del programa.

La utilització del recurs no ha de ser el motiu únic de l'activitat educativa; és el complement que es considera més idoni perquè sigui possible i eficaç la realització del PCEA.

En moltes ocasions els recursos són els elements més visibles pels destinataris. Cal que incorporin criteris de sostenibilitat, que siguin entenedors i fàcilment utilitzables. Cal també que els recursos incloguin una acurada selecció d'informació (quantitativa i qualitativa).

Un criteri de qualitat del recurs és que sigui capaç d'incloure diferents nivells d'utilització: un nivell bàsic que ha de ser clau en el desenvolupament del programa o campanya i altres nivells de més aprofundiment o complexitat a l'abast de determinats receptors.

Per ajudar a identificar quins recursos del PCEA són adequats, ens podem plantejar aquestes preguntes:

- *Quina tipologia de recursos són més apropiats i quants en necessitem?*
- *De quins recursos podem prescindir?*
- *Són disponibles i fàcils d'usar?*
- *Són necessaris? Serveixen per a la tasca que estem desenvolupant?*

- Criteri 5.1: Recursos dimensionats.
- Criteri 5.2: Recursos a l'abast.
- Criteri 5.3: Recursos útils.

ESTUDI DE CAS

Cas 5. Elaboració d'un material didàctic per a un programa escolar.

L'Ajuntament de Eranvolt, amb la col·laboració de la Fundació del Banc del Creixement i l'aportació de l'empresa embotelladora d'aigua Natura, ha presentat el seu nou centre d'interpretació ambiental que pretén fer arribar a la ciutadania els nous valors ambientals que han d'impregnar la societat en el futur.

Després de Rio+20 es proposen nous reptes que una ciutat com Eranvolt ha d'afrontar en el disseny del seu futur. El nou espai interpretatiu disposa, entre d'altres, d'un espai expositiu adreçat a les escoles que permetrà que el professorat i l'alumnat de tots els nivells educatius (des d'Educació Infantil fins a Batxillerat) tinguin un nou recurs a la seva disposició i un servei d'educadors ambientals que els ajudarà a entendre els continguts expositius.

A les visites escolars, d'una hora de durada, cada alumne rebrà un quadern didàctic (en color) que conté 20 activitats per poder recollir la informació que presenta l'exposició. L'educador del centre i el professor responsable del grup escolliran quines de les activitats són les més apropiades per al grup d'alumnes, en funció del nivell educatiu, les necessitats pròpies del grup i el temps de què es disposi. Les altres activitats del dossier didàctic que no es puguin realitzar en aquesta visita poden servir per ser utilitzades en visites posteriors.

Un cop l'alumnat hagi omplert correctament la part del dossier didàctic que li correspon, rebrà un recull de productes relacionats amb els patrocinadors del centre i participarà en un concurs de bones idees per millorar el medi ambient que l'envolta. L'escola que guanyi el concurs tindrà pagat un viatge de final de curs per al seu grup classe a una ciutat d'Europa.

La creació del nou equipament ha costat un total de 1.000.000 €. El disseny del material expositiu (interactius i suport informatiu), el web, les xarxes socials i el dossier didàctic adreçat a les escoles ha estat a càrrec de l'empresa de comunicació i màrqueting Experts.

En aquests moments s'ha obert un concurs públic per ocupar-se de la gestió d'aquest nou espai de referència socioambiental, que es preveu que utilitzin un total de 75.000 alumnes, el proper curs escolar, i que rebi anualment 600.000 visitants.

Activitat: Responen les preguntes de la pàgina anterior que us ajudaran a identificar èxits i febleses d'aquest cas.

La quantitat de recursos necessaris ha d'estar dimensionada en relació amb la durada i les finalitats i els objectius. Han d'estar ajustats tant els recursos personals (agents, educadors) i materials (elements de difusió, de treball, eines...) com les infraestructures utilitzades (edificis, dominis informàtics...). És important no malbaratar recursos (per una dimensió excessiva) ni escurçar recursos (que dificultin l'assoliment d'alguns objectius). Es prioritzen els recursos reutilitzables, o recursos didàctics immaterials com jocs, debats.

Indicador 5.1.1: Es disposa d'uns recursos que estan ben definits i dimensionats. Existeix una relació dels recursos personals, materials i infraestructurals que s'han d'utilitzar.

Indicador 5.1.2: Els recursos disposen de la capacitat i la possibilitat d'adaptació davant de grups i situacions diferents.

Indicador 5.1.3: En cas d'imponderables climatològics o canvis de darrera hora es disposa d'un altre tipus de recurs.

Indicador 5.1.4: Les activitats i els recursos estan adaptats a les diverses necessitats dels destinataris.

Indicador 5.1.5: Els recursos humans que desenvolupen el programa són especialistes en la tasca que desenvolupen i en el territori (marc d'acció) on es porta a terme.

- a. El personal educatiu té la formació i l'experiència necessàries segons el perfil definit. Disposa dels coneixements de la temàtica i del territori, la titulació corresponent i les habilitats bàsiques necessàries en cada cas.
- b. El personal educatiu ha d'haver passat una selecció i una avaluació per part de l'àrea de recursos humans corresponent, i se n'han d'emfatitzar els aspectes intel·lectuals, tècnics i socials en relació amb els procediments d'aprenentatge (aprendre a saber fer) dels usuaris.
- c. Es dissenya i s'aplica un programa de formació continuada (incloent-hi temes de seguretat i riscos laborals). Els participants han rebut la informació dels autors del programa i dels altres participants i/o col·laboradors. El personal educatiu coneix la totalitat del procés encara que només participi en una part molt concreta.
- d. S'ha dissenyat i aplicat un programa de prevenció de riscos laborals i de seguretat, relacionat amb el desenvolupament del programa o campanya. El personal educatiu coneix com actuar en cas d'emergència.
- e. L'entitat treballa per garantir l'estabilitat professional de l'equip tècnic que tracta directament amb els usuaris.
- f. L'entitat prioritza els recursos humans existents en el propi territori on es realitza l'acció i és responsable que siguin, sempre que sigui possible, els mateixos professionals els que comencen i acaben la implementació del PCEA.

Recursos a l'abast

Els recursos han de ser fàcilment disponibles. S'ha de valorar la possibilitat d'usar recursos ja elaborats anteriorment. Si un recurs és difícil d'elaborar (cost, complexitat, manca de materials o disseny) s'ha de pensar a utilitzar altres recursos disponibles.

Indicador 5.2.1: Es disposa dels recursos necessaris per al disseny, l'execució i l'avaluació. El material de suport és variat, suficient i adequat per a cada activitat.

Indicador 5.2.2: Els recursos han estat provats anteriorment i el personal tècnic els utilitza correctament.

Indicador 5.2.3: Les instal·lacions són apropiades i segures i disposen dels permisos necessaris corresponents per ser utilitzades.

Recursos útils

Els recursos han de ser útils, eficients i, sobretot, senzills, àgils i còmodes d'usar. S'ha de valorar usar recursos que no dificultin la missió per la qual han estat triats.

Indicador 5.3.1: Es disposa de recursos materials, humans i econòmics per a un bon desenvolupament del PCEA i se'n fa la conseqüent avaluació.

Indicador 5.3.2: Es valoren les característiques de qualitat dels diferents materials. Es coneix la petjada ecològica des de la creació dels materials utilitzats.

Indicador 5.3.3: Els materials usats s'emmarquen sota el prisma de la complexitat. El contingut dels materials té en compte el context on s'apliquen i les interrelacions que es donen en aquesta realitat.

Indicador 5.3.4: Els materials didàctics són de bona qualitat estètica i d'aplicació didàctica. Presenten elements de valor, com ara: l'ecodisseny, l'originalitat, la creativitat, el color, un estil de redacció viu i dinàmic, i estar impresos en paper ecològic.

Indicador 5.3.5: Els materials han estat revistats i/o validats per experts en educació, per garantir que siguin pedagògicament correctes i efectius.

- Criteri 6.1: Estratègies de mesura.
- Criteri 6.2: Coherència avaluativa.
- Criteri 6.3: Els resultats són útils.

L'avaluació és un element fonamental en qualsevol procés de canvi. Els PCEA pretenen provocar canvis en la ciutadania que cal avaluar. Sense l'avaluació no es tenen referents en què basar-se i no es poden identificar els encerts, els errors i els aspectes a millorar.

Els programes i les campanyes defineixen i mesuren els resultats per tal de millorar les experiències actuals, assignen responsabilitat i maximitzen els efectes d'esforços futurs.

Cal tenir en compte que l'avaluació és una part important i que ha de disposar del temps, dels instruments i dels recursos apropiats. Això vol dir que cal destinar part dels recursos econòmics del projecte a garantir-ne l'avaluació. Ha de ser una avaluació que acompanyi tot el procés des de bon començament: una bona avaluació diagnòstica ens permet conèixer la característica clau 1 i disposar dels elements amb què comencem a «cuinar» la proposta.

L'avaluació també ha d'acompanyar el procés de realització, que ha de ser prou flexible per incorporar canvis necessaris en qualsevol moment.

Finalment l'avaluació ens ha de donar la informació necessària per saber fins on hem arribat i quines accions de futur podem proposar per continuar.

També cal tenir en compte que l'avaluació dels resultats obtinguts s'ha d'acompanyar amb l'avaluació del disseny i del procés de realització.

Per ajudar a identificar l'avaluació del PCEA ens podem plantejar aquestes preguntes:

- Què avaluarem?
- Quan i com ho farem?
- Ho tenim previst en el pla d'activitats programat?
- Els destinataris coneixen aquestes etapes d'avaluació?
- Com es comunicaran els resultats de l'avaluació?

AVALUACIÓ

ESTUDI DE CAS

Cas 6: Presa de decisions de models de recollida selectiva.

La vila de Fexalia s'ha despertat amb una bona notícia als carrers. Per decisió municipal es vol incrementar la recollida de brossa amb el mètode «porta a porta», i passar del 52% de domicilis on es realitza a un 70%. Únicament a la zona alta, amb forts pendents, es farà amb contenidors de superfície.

Segons fonts de l'Ajuntament, el cost d'aquesta campanya representa uns 900.000 €. Es defensarà l'aprovació de la campanya en el ple de l'Ajuntament, amb informacions i debat entre els diferents partits polítics.

Ningú no s'esperava que el ple seria un acte tan conflictiu com ha estat. Els regidors de l'oposició han criticat que el nou model faria baixar els índexs de recollida selectiva que tenen fins ara (80%), que és un model molt car per als temps de crisi que corren, i que perdrien beneficis per fer bé la recollida selectiva (aquest any han aconseguit 115.000 €). Han acusat el govern d'incongruent, ja que el cost dels contenidors soterrats és caríssim i comportarà molta brutícia i males olors, ja que no es buidaran cada dia, i ocuparan un espai considerable.

El regidor del grup de govern ha tret a la llum aspectes de modificació de contractes incorrectes, i expedients oberts quan aquest grup opositor manava, i ha afirmat que ara es resoldrien aquests aspectes. Després d'un encreuament fort d'acusacions i insults, se'ls ha cridat l'atenció i han estat convidats a resoldre posteriorment l'assumpte en qüestió.

El grup opositor ha criticat que no es faci cas a l'Agència de Residus. En canvi, el grup de govern ha assegurat que hi ha estudis que demostren que els contenidors soterrats donen uns bons índexs de recollida selectiva. Ells creuen en el «porta a porta», però en zones de baixa densitat de població.

Posteriorment, sense arribar a cap acord, han informat que calia una bona campanya de difusió a tota la població i procurar fer-ho en horari no laborable. També caldrà crear una comissió de seguiment. Així, en cas que el model no aconsegueixi els índexs esperats, es podrà revisar.

Moltes veus crítiques han titllat la proposta de la recollida selectiva de «nefasta i incongruent», s'han queixat que s'ha «tirat pel dret, sense buscar el consens», i han denunciat que ja «n'hi ha prou que existeixin dues Fexalies, l'alta i la baixa». El poble està dividit en dues parts, que actuen amb diferents conductes i responsabilitats pel que fa als residus.

Finalment ha estat l'alcalde qui ha lamentat les acusacions fetes pels partits de l'oposició. Ha afegit alguns casos d'incongruències en anteriors mandats quan eren a l'oposició, i que el govern vetllarà per mantenir uns bons índexs de recollida selectiva a tota la població.

Activitat: Responen les preguntes de la pàgina anterior que us ajudaran a identificar èxits i febleses d'aquest cas.

El PCEA presenta un pla d'avaluació clar i efectiu, dissenyat abans d'haver-se executat, que conté una sèrie d'eines i mètodes programats per recollir informació qualitativa i quantitativa dels objectius i les fites assolits.

Indicador 6.1.1: Es disposa d'instruments i estratègies de valoració que han d'utilitzar els docents, l'alumnat i el públic en general, al llarg de tot el procés. Es disposa també d'un instrument d'avaluació global o més general de l'activitat.

Indicador 6.1.2: S'inclouen activitats de síntesi i d'autoavaluació.

Indicador 6.1.3: S'han establert eines de recollida i anàlisi de resultats per tal de mesurar en quin grau s'han assolit els objectius.

Indicador 6.1.4: Es valora si els objectius i les finalitats del programa s'han assolit.

Indicador 6.1.5: Els destinataris avaluen la proposta educativa i els agents executors implicats. S'ha de tenir en compte quin és el perfil dels destinataris del programa i fer un seguiment del personal educatiu perquè no disminueixi la qualitat.

Indicador 6.1.6: Les activitats i els materials han estat provats i es tenen en compte proves periòdiques d'idoneïtat d'acord amb l'avaluació d'ús corresponent.

Indicador 6.1.7: El programa preveu sistemes d'avaluació continuada, durant tot el seu desenvolupament, i no només una avaluació final de resultats. També té establerts els mecanismes per canviar o adaptar la realització de les accions previstes segons els resultats d'aquesta avaluació continuada.

Coherència avaluativa

El PCEA presenta una coherència interna entre les finalitats i els objectius marcats a l'inici i els resultats recollits en acabar.

Indicador 6.2.1: Al llarg del procés, es recull informació gràfica i escrita de manera sistemàtica i contínua per tal d'elaborar una memòria com si fos un compte de resultats.

Indicador 6.2.2: El temps i els recursos esmerçats han estat equitatius i apropiats i contribueixen a millorar el coneixement ambiental.

Indicador 6.2.3: Hi ha mesures dels impactes o conseqüències de les actuacions realitzades durant el procés, a curt i a mitjà termini.

Indicador 6.2.4: La mesura de l'eficiència i efectivitat del personal tècnic, educatiu, comunicador i voluntari s'han inclòs a l'avaluació.

Els resultats són útils

El PCEA contempla la difusió dels resultats després d'haver-se executat. Es presenten informes dels resultats assolits a tota la comunitat, tant en els agents directes (participants i coneixedors del programa o campanya) com en els indirectes (població en general). Seran la base de nous plantejaments en futurs programes i futures campanyes.

Indicador 6.3.1: Els resultats de l'avaluació són utilitzats per millorar, si cal, i es difonen adequadament, primer a l'entitat promotora i posteriorment als usuaris.

Indicador 6.3.2: Els resultats de l'avaluació són revisats per determinar si les necessitats dels organitzadors, els patrocinadors, els participants i els usuaris s'han assolit.

Indicador 6.3.3: S'ha capacitat el personal tècnic que avalua per tal que pugui conèixer i explicar els resultats de l'avaluació.

Indicador 6.3.4: Els resultats del programa es relacionen amb altres programes semblants per tal de poder complementar altres projectes i campanyes.

5

Recull de programes i campanyes

Índex de programes i campanyes

1	1a setmana de Medi Ambient	50
2	A raig d'aixeta	54
3	Agenda 21 Escolar	58
4	Amb tu, hi vaig segur!	62
5	Ambientalització de la Universitat	66
6	Aprenentatge-servei: els joves fem poble!	70
7	Busquem arbres amb història de la Garrotxa	74
8	Compostatge domèstic	78
9	E+S: Embolcalls sostenibles, esmorzars saludables	82
10	Educació Ambiental als centres educatius	86
11	Els ocells del Molí Petit	90
12	Erola	94
13	Estalviem energia	98
14	Estimo la Terra	102
15	Festes sostenibles	106
16	La ciutat on vius	110
17	La migració al Parc	114
18	L'ecoauditoria al centre educatiu	118
19	L'oli no és aigua	122
20	L'orgànica	126
21	Ni una gota de més	130
22	Porta a porta	134
23	Recuperar el camí de l'aigua	138
24	Visc entre volcans	142
25	Viu el Parc	146

- Criteris que compleix cada activitat
- ◻ Criteris que destaca l'activitat

CRITERIS

		PROJECTES I CAMPANYES	1	2	3	4
			1a setmana de Medi Ambient	A raig d'aixeta	Agenda 21 Escolar	Amb tu, hi vaig segur!
CARACTERÍSTICA CLAU#1	Resposta clara a unes necessitats					
	1.1 Diagnosi de la necessitat.				■	
	1.2 Avaluació diagnòstica compartida entre agents.	■		◻		
	1.3 Context concretat.			■	◻	
CARACTERÍSTICA CLAU#2	Capacitats i actituds de l'equip promotor i de l'equip executor					
	2.1 Coherència en l'organització promotora i/o executora responsable.			◻	■	
	2.2 Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.	■		◻		
	2.3 Discurs global i local.	■	■		■	
CARACTERÍSTICA CLAU#3	Abast i estructura del PCEA					
	3.1 Objectius clarament definits.			■		■
	3.2 Objectius i continguts explícits i comunicats.					◻
	3.3 Pla d'activitats ben programat.			◻		
CARACTERÍSTICA CLAU#4	Disseny i realització del PCEA					
	4.1 Mètodes innovadors.		◻		■	■
	4.2 Mètodes orientats a l'acció.	■			◻	■
	4.3 Pla de comunicació ambiental.		◻			
CARACTERÍSTICA CLAU#5	Recursos per a la implementació del PCEA					
	5.1 Recursos dimensionats.			■		
	5.2 Recursos a l'abast.		◻	◻		
	5.3 Recursos útils.	■		■	■	
CARACTERÍSTICA CLAU#6	Avaluació					
	6.1 Estratègies de mesura.					◻
	6.2 Coherència avaluativa.				■	■
	6.3 Els resultats són útils.			■		

5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Ambientalització de la Universitat																				
Aprenentatge-servei: els joves fem poble!																				
Busquem arbres amb història de la Garrotxa																				
Compostatge domèstic																				
E+S: Embolcalls sostenibles																				
Educació Ambiental als centres educatius																				
Els ocells del Moll Petit																				
Erola																				
Estalviem energia																				
Estimo la Terra																				
Festes sostenibles																				
La ciutat on vius																				
La migració al Parc																				
Lecoauditòria al centre educatiu																				
Loli no és aigua																				
L'orgànica																				
Ni una gota de més																				
Porta a porta																				
Recuperar el camí de l'aigua																				
Visc entre volcans																				
Viu el Parc																				

1a SETMANA DEL MEDI AMBIENT

1

	CRITERIS
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ■
	1.3
Característica CLAU #2	2.1
	2.2 ■
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1
	3.2
	3.3
Característica CLAU #4	4.1 ◻
	4.2 ■
	4.3 ◻
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ◻
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3

Campanya de sensibilització ciutadana sobre diferents aspectes ambientals al municipi (Ascó)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: De l'1 al 5 de juny de 2010.

Àmbit geogràfic d'execució: Municipi d'Ascó (Ribera d'Ebre).

Temàtiques abordades: Medi natural, aigua, residus (gestió i prevenció), energia i canvi climàtic, consum local.

Destinatari: Població en general i personal de l'Ajuntament d'Ascó.

Agents promotors: Ajuntament d'Ascó.

Agents executors: Equip d'educació ambiental de Limonium.

Resum

Conjunt d'actuacions per sensibilitzar la població en general sobre diferents aspectes ambientals contextualitzats en el municipi. Es van realitzar dies temàtics, en què es van dur a terme xerrades sobre la temàtica (aigua, energia i PAES, residus), un punt d'informació al carrer, visites a instal·lacions relacionades amb la temàtica (depuradora i deixalleria) i un taller per a infants i joves (caixes niu per a ocells).

Es va presentar un catàleg de productes que fomenten la prevenció dels residus, i es va aconseguir que tots els establiments comercials del municipi tinguessin representació al catàleg (consum local). També es va fomentar i incentivar les accions positives amb el medi ambient (ús de la deixalleria, reciclatge de medicaments i piles, etc.) amb talonaris de premis d'objectes que fomenten la prevenció de residus.

Objectius

- Reforçar i potenciar els missatges sobre bons hàbits ambientals a les llars i a l'Ajuntament.
- Participar i sensibilitzar la població d'Ascó en el respecte vers l'entorn social i natural del municipi, incidint en l'àmbit dels residus, l'aigua i l'energia.
- Comprendre i valorar les repercussions de determinades accions pròpies sobre l'entorn natural i social.
- Facilitar les eines i els coneixements necessaris per a un estil de vida més sostenible.

Metodologia

Continguts destacats

L'any 2012, l'Ajuntament d'Ascó va aprovar dos grans projectes: el Pla d'Acció Local cap a la Sostenibilitat (PALS), de l'Agenda 21, i el Pla d'Acció d'Energia Sostenible (PAES), dins el marc del Pacte d'Alcaldes i Alcaldesses pel Canvi Climàtic. Aquests dos plans contenien accions de divulgació i sensibilització en temes d'aigua, energia, canvi climàtic, residus i altres aspectes del medi ambient en general. Per tal d'aglutinar aquestes petites accions en una gran acció, es va preveure organitzar la «Setmana del Medi Ambient a Ascó», fent-la coincidir amb el Dia Mundial del Medi Ambient (5 de juny).

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

Prèviament a la realització de les accions concretes, es van dissenyar els materials i les accions dirigides tant als treballadors de l'Ajuntament com a la població en general.

Desenvolupament

La «Setmana del Medi Ambient» va tenir una durada de 5 dies.

- **Dia de l'energia i el canvi climàtic:** es van dur a terme dues xerrades, una sobre la presentació del PAES i l'altra, a càrrec d'un meteoròleg, sobre el canvi climàtic i els seus efectes sobre la meteorologia.
- **Dia de l'aigua:** es va realitzar una visita guiada a la depuradora municipal i una xerrada sobre l'estalvi en el consum d'aigua a les llars. Durant la «Setmana» també es va disposar d'una exposició itinerant oferta per l'Agència Catalana de l'Aigua.
- **Dia dels residus:** es va realitzar una visita guiada a la deixalleria municipal. Un grup d'animació infantil i la instal·lació d'un inflable van animar la participació infantil.
- **Dia de la natura:** es va fer coincidir amb el dia de la Festa Major del municipi, festivitat amb una sèrie d'activitats ubicades en un entorn forestal d'Ascó. Es va realitzar un taller d'elaboració de caixes niu obert al públic de totes les edats i es va procedir al sorteig de regals entre els participants a les actuacions de la «Setmana del Medi Ambient».
- **Dia de l'entorn urbà:** des de l'Ajuntament es va organitzar una cursa popular i una sessió de cinema amb temàtica mediambiental.

Després de cada xerrada es va lliurar als assistents diferents materials relacionats amb la temàtica tractada el dia.

Durant tota la «Setmana» també es van realitzar accions paral·leles: campanyes de sensibilització a la població, campanyes de sensibilització als treballadors i els usuaris d'edificis i equipaments municipals, campanyes de sensibilització als comerços, les empreses i les entitats, i es va iniciar un projecte de prevenció per aconseguir una disminució significativa de l'ús de bosses de plàstic

i un projecte per augmentar el reciclatge dels residus especials (programa de punts per compensar als consumidors l'esforç fet en aquesta matèria). Aquests projectes van consistir a eliminar la distribució gratuïta de bosses de plàstic als comerços i a seguir un programa de punts de diferents objectes del comerç local que faciliten la prevenció de residus a les llars.

Mètodes d'avaluació i seguiment

Es van comptabilitzar els assistents a cada acció realitzada, així com els punts aconseguits pels usuaris del programa de punts de prevenció de residus. Des de l'Ajuntament es portava un seguiment dels punts aconseguits, ja que els ciutadans i les ciutadanes del municipi havien de passar pel consistori per bescanviar els punts per un obsequi.

Resultats / Impacte en la comunitat

Es va fer per primer any una «Setmana sobre el Medi Ambient», que va tenir molta repercussió a la població. L'actuació que més va impactar va ser la del programa de punts per fomentar la prevenció de residus. La gent del poble s'hi va implicar moltíssim (tant comerciants com usuaris dels comerços) i es va notar un increment en la recollida dels residus en els punts clau (farmàcia, Ajuntament, deixalleria municipal, etc.).

En aquesta actuació es van detectar també punts a millorar, que l'Ajuntament va tenir en compte de cara a futures edicions del programa de punts, sobretot, en el funcionament d'aquest.

Aquestes actuacions van servir també per fer una enquesta relacionada amb la millora del servei de la recollida selectiva, i d'aquesta manera s'hi va fer participar la gent del poble.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 4.1: Mètodes innovadors.

La campanya de sensibilització durant una setmana concreta, disposa de mètodes innovadors. Són un conjunt d'actuacions molt diverses, on s'incorporen a les visites, tallers i xerrades, altres mètodes com l'intercanvi de talonaris de premis o la difusió del catàleg de productes, que facilita la col·laboració, la capacitat i la inclusió dels participants.

■ Criteri 4.3: Pla de comunicació ambiental.

Es desenvolupa un important pla de comunicació ambiental, en contínua interacció amb els destinataris i els agents implicats. Molt necessari, donat que la campanya durarà 1 setmana. Es fan servir elements comunicatius que potencien l'interès, i la clarificació de les finalitats i dels objectius.

■ **Criteri 5.2: Recursos a l'abast.**

Es disposa de recursos fàcils d'usar. Són recursos necessaris per al disseny, l'execució i l'avaluació. El material de suport és variat, suficient i adequat per a cada activitat. Els usuaris tenen a l'abast, recursos útils que ajuden molt en el desenvolupament de la campanya.

Suggeriments i orientacions

En properes edicions s'ha de tenir en compte la metodologia per convocar la població en general, sempre millorable per arribar al màxim de gent i sectors de població possible. Pel que fa al programa de punts de prevenció de residus, segons aquesta experiència, s'ha de perfeccionar la normativa de funcionament per evitar certa picaresca d'alguns usuaris.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1996.

Missió de l'entitat/organització: Contribuir al desenvolupament sostenible de la societat, potenciant la innovació i la creativitat en els nos-

tres projectes, segons les necessitats de la part interessada.

Àmbit geogràfic d'actuació: Principalment província de Tarragona, tot i que actuem també en altres zones del territori.

Persones o grups socials a qui s'adreça: administracions públiques, particulars, empreses, centres educatius, entitats, etc.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Consultoria tècnica en estudis, projectes i informes mediambientals i de sostenibilitat.
- Educació per a la sostenibilitat i la sensibilització ambiental, a centres educatius i població en general.
- Responsabilitat social territorial de les empreses.

Contacte

LIMONIUM SLU

Joanot Martorell, 15 (PCT)

Vila-seca, Tarragonès

977 342 069

educacioambiental@limonium.org

www.limonium.org

A RAIG D'AIXETA

2

	CRITERIS
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3
Característica CLAU #2	2.1 ☒
	2.2
	2.3 ☐
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2
	3.3 ☒
Característica CLAU #4	4.1
	4.2
	4.3
Característica CLAU #5	5.1 ☐
	5.2 ☒
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3

Programa educatiu sobre la gestió i ús sostenible de l'aigua (Salou i Vila-seca)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Des del 2001, anualment durant els mesos de gener i febrer.

Àmbit geogràfic d'execució: Municipis de Salou i de Vila-seca (Tarragonès).

Temàtiques abordades: Cicle i gestió de l'aigua en l'ecosistema urbà.

Destinatari: Alumnes de 6è d'Educació Primària.

Agents promotors: Ajuntament de Salou, Ajuntament de Vila-seca i SOREA (empresa d'aigües).

Agents executors: Cel Regent Educació Ambiental.

Resum

En aquest programa els alumnes coneixen d'on ve i com arriba l'aigua potable a casa seva, i també com es recullen i depuren les aigües residuals dels habitatges per retornar-les als cicles naturals en unes condicions òptimes.

Durant l'activitat, els grups escolars visiten el dipòsit d'aigua de la pròpia població i la depuradora d'aigües residuals, a més de veure l'interior de les clavagueres mitjançant una càmera teledirigida, i observar la feina dels operaris que en fan el manteniment.

Objectius

- Entendre el funcionament bàsic de la gestió de l'aigua potable i de les aigües residuals.
- Observar directament els elements del cicle urbà de l'aigua del propi municipi (dipòsit, comptador, clavegueres, depuradora d'aigües).
- Conèixer els hàbits per a un ús eficient de l'aigua en la vida quotidiana i sensibilitzar-s'hi.

Metodologia

Continguts destacats

- El cicle urbà de l'aigua dins el de la natura: captació, potabilització, emmagatzematge, distribució, clavegueram i depuració.
- Procedència de l'aigua que es consumeix al municipi i tractament previ.
- Mesures de camp al dipòsit i càlcul aproximat de la seva capacitat.
- Visualització de les clavegueres a través d'una càmera teledirigida i observació de les tasques de manteniment realitzades pels operaris.
- Funcionament d'una planta depuradora d'aigües residuals.
- Hàbits per a un ús sostenible de l'aigua.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

Inicialment es realitza una recollida d'informació concreta sobre la gestió de l'aigua als municipis implicats, que inclou capacitat, localització i característiques dels dipòsits municipals, dades mensuals de consum d'aigua, i funcionament del camió de neteja del clavegueram i de la depuradora d'aigües.

Utilitzant aquesta informació, s'elabora un llibret de 28 pàgines per a l'alumne, que serveix com a eix del programa.

Des de llavors, cada curs es contacta amb els grups de 6è dels centres educatius de Salou i de Vila-seca per oferir-los la possibilitat de parti-

cipar en el programa. Es fa arribar als centres la guia didàctica i els llibrets de treball per als alumnes i es demanen les dades necessàries per programar les activitats durant el segon trimestre. També es gestiona la contractació d'autocars per arribar a la depuradora i al dipòsit, i la reedició de llibrets per al curs escolar vigent.

Desenvolupament

L'activitat central del programa educatiu és una sortida d'un dia sencer que el grup-classe realitza acompanyat d'un educador. Aquesta sortida va acompanyada d'un treball previ i posterior que el mestre realitza amb els seus alumnes. El llibret de l'alumne és l'element que ho relaciona tot plegat.

Prèviament a la sortida, els alumnes treballen els elements del cicle urbà de l'aigua, emmarcats dins el cicle natural de l'aigua. També prèviament o *a posteriori*, realitzen un estudi quantitatiu del consum d'aigua a casa seva i també del consum del propi municipi i la seva evolució al llarg de l'any.

El dia de la sortida s'inicia amb una sessió introductòria a l'aula en la qual es repassen o s'introdueixen conceptes previs i es realitzen experimentacions necessàries perquè comprenguin correctament els continguts que es treballaran en la sortida i així la puguin aprofitar al màxim.

En acabat, el grup surt del centre per visitar el dipòsit d'aigua de la pròpia població i per veure

les clavegueres a través d'una càmera i el funcionament del camió de manteniment del clavegueram. Els desplaçaments es fan a peu, exceptuant aquells casos en què el dipòsit d'aigua es troba fora del nucli de la població.

Els alumnes van a dinar a casa, i a la tarda el grup es retroba per visitar i entendre el funcionament de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals del municipi.

Per concloure l'activitat, posteriorment a la sortida, s'expliquen o es revisen els hàbits per a un consum responsable i eficient de l'aigua.

Mètodes d'avaluació i seguiment

L'avaluació de l'activitat es realitza a dos nivells: per part dels alumnes mateixos i per part dels mestres que participen en el programa.

Abans de començar l'activitat, els alumnes emplen un qüestionari inicial que detecta els seus coneixements previs sobre els continguts treballats. En finalitzar l'activitat els alumnes tornen a llegir-lo i s'adonen de quines coses han après.

El dia de la sortida s'entrega a cada mestre un qüestionari per avaluar els diferents aspectes

organitzatius, de continguts i d'execució de l'activitat. Aquest qüestionari serveix per conèixer el grau de realització del treball previ i posterior a la sortida, i per a una avaluació i una millora contínua del programa.

Resultats / Impacte en la comunitat

Les característiques del programa fan difícil quantificar-ne l'impacte sobre la població dels municipis on es desenvolupa. La seva llarga implantació, de més de deu anys, fa que cada cop més infants i joves hagin conegut la gestió de l'aigua que es realitza al seu municipi i s'hagin sensibilitzat envers l'ús eficient i sostenible de l'aigua.

L'impacte sobre els centres i la població escolar es concreta en la participació massiva de pràcticament tots els centres als quals s'ofereix el programa. Els docents valoren molt positivament els diferents elements del programa i els han incorporat a la programació habitual dels seus grups de 6è de Primària.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 2.1: Coherència amb l'organització responsable del projecte.

El programa és coherent especialment amb l'entitat promotora, l'empresa d'aigües SOREA, i també amb els ajuntaments respectius. Un dels objectius d'aquestes entitats és difondre entre la població el funcionament de la gestió de l'aigua potable i residual, i els hàbits correctes perquè faci un ús correcte i eficient d'aquests serveis.

També les finalitats i les capacitats de l'entitat executora són totalment coincidents amb els objectius del programa.

■ Criteri 3.3: Mètode programat.

El programa té un format adequat als alumnes que en són destinataris, amb les activitats proposades clarament seqüenciades, i metodologies ben planificades i adaptades al grup i al seu municipi.

■ Criteri 5.2: A l'abast (fàcils d'usar)

El llibret de l'alumne és un recurs adequat i utilitzable en tot el desenvolupament de les activitats, i adaptable fàcilment a possibles ampliacions del programa a altres municipis.

Les instal·lacions de gestió de l'aigua són recursos ja existents que no requereixen adaptacions per ser incloses en el programa, llevat de les mínimes mesures de seguretat necessàries per ser visitables.

Tots aquests recursos han estat provats anteriorment, en una trajectòria del programa de més de deu anys.

Suggeriments i orientacions

Tot i tractar-se d'un programa educatiu que permet un cert aprofundiment en les temàtiques tractades, i la realització d'un bon treball previ i posterior, detectem que als centres educatius no se li treu tot el rendiment que seria possible. El motiu pot ser la saturació d'oferta d'activitats que

tenen els centres, que realment els grups no creuen necessari un treball més profund, o senzillament el desconeixement de les possibilitats que aporta al grup aquest treball *a priori* i *a posteriori*.

Per això és aconsellable fer una sessió de treball per als mestres, per tal de que coneguin totes les possibilitats del material didàctic del programa, i per detectar quin és el motiu, si és el cas, de la infrautilització d'aquest material.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1981.

Missió de l'entitat/organització: educació, sensibilització i comunicació ambiental en tots els àmbits.

Àmbit geogràfic d'actuació: província de Tarragona, sud de la província de Lleida i oest de la de Barcelona.

Persones o grups socials a qui s'adreça: centres educatius, ajuntaments i consells comarcals, entitats, AMPA i famílies.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Activitats d'educació ambiental als centres educatius.
- Assessorament ambiental per a centres educatius i altres institucions.
- Campanyes d'educació i comunicació ambiental.
- Activitats i sortides familiars de descoberta de l'entorn.
- Edició de materials educatius i de divulgació ambiental.

Contacte

Cel Rogent Educació Ambiental

Hort dels Alls, 6, local 2
43800 Valls, Alt Camp
977 600 895

celrogent@celrogent.com
www.celrogent.com

AGENDA 21 ESCOLAR

3

	CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1	■
	1.2	■
	1.3	■
Característica CLAU #2	2.1	■
	2.2	■
	2.3	
Característica CLAU #3	3.1	
	3.2	
	3.3	
Característica CLAU #4	4.1	■
	4.2	■
	4.3	
Característica CLAU #5	5.1	
	5.2	
	5.3	■
Característica CLAU #6	6.1	
	6.2	■
	6.3	■

Programa d'ambientalització de centres educatius (Barcelona)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: El programa es va iniciar el curs 2001-2002.

Àmbit geogràfic d'execució: Barcelona (Barcelonès).

Temàtiques abordades: Ambientalització de centres educatius.

Destinatari: Centres educatius de la ciutat de Barcelona de tots els nivells educatius.

Agents promotors: Regidoria de Medi Ambient i Serveis Urbans de l'Ajuntament de Barcelona. Departament d'Educació Ambiental.

Agents executors: Secretaria tècnica de l'Agenda 21 Escolar de Barcelona.

Resum

L'Agenda 21 Escolar de Barcelona és un programa pensat per facilitar la implicació dels centres educatius en l'ambiciós projecte d'imaginar i construir un món millor i més sostenible, començant per la transformació de l'entorn més immediat.

La xarxa actual de l'A21E de Barcelona està formada per centres de tots els nivells educatius implicats en tots els districtes de la ciutat. Els centres diagnostiquen la seva realitat, aporten solucions i assumeixen compromisos per fer una ciutat més sostenible.

Al llarg d'aquests anys, els centres que s'adhereixen voluntàriament al programa han desenvolupat un gran ventall d'accions de millora que inclouen gestió, innovació educativa, currículum, entorn i experiència, on el protagonista és l'alumnat i on el professorat és el provocador de processos d'aprenentatge que tenen com a escenari principal la ciutat i els seus principals problemes socioambientals.

Seixanta-nou van ser els centres que van iniciar aquest camí el curs 2001-2002. El curs 2012-2013 són 321 centres els que porten a terme els seus projectes

L'A21E és, doncs, una xarxa organitzada de centres educatius que el curs passat va implicar més de 80.000 alumnes, 7.600 professors i professores, 1.500 persones no docents i més de 63.000 famílies.

Objectius

- Promoure l'educació ambiental i la sostenibilitat en el marc de l'educació formal.
- Potenciar la creació de xarxes entre escoles de la ciutat i entre entitats compromeses amb la sostenibilitat.
- Transformar l'escola mitjançant la formació i la col·laboració de persones de la comunitat educativa que se sentin capaces de transformar el seu entorn.
- Comunicar i visualitzar les accions transformadores que es fan dins i fora dels centres.

Metodologia

Continguts destacats

- Educació i ciutadania.
- Innovació i pràctica reflexiva.
- Participació en projectes reals i actuals.
- Projecte a mitjà i llarg termini.
- Espai d'intercanvi d'experiències i complicitats.
- Acció transformadora.
- Protagonisme de l'alumnat.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

El centre s'adhereix voluntàriament al programa, signant un compromís amb la ciutat i presentant un projecte anual (els 5 primers cursos) o trienal (a partir del sisè curs). En el projecte estan definits els objectius i les accions que es pensen portar a terme, els recursos que es necessiten (econòmics i humans) i el nombre de persones i col·lectius que s'hi implicaran directament. Des d'aquest moment el centre disposa d'un suport permanent des de la secretaria tècnica del programa que l'assessora ajudant-lo a definir un marc comú de treball, dotant-lo de la informació que necessiti de manera telefònica, telemàtica i presencial, posant al seu servei documentació i recursos didàctics, dinamitzant grups de treball de formació i d'intercanvi d'experiències per temàtiques i/o per districtes i possibilitant ajudes econòmiques per facilitar la realització de les accions proposades.

Desenvolupament

Cada centre escull el seu projecte, la manera com el desenvolupa, com hi participa la seva comunitat educativa, de quina manera s'avalua i quina és la

temporització i la dimensió del seu compromís. Per aconseguir-ho, cal que tinguin en compte que ha de fer un procés participatiu tan ampli com sigui possible, una reflexió de les pràctiques educatives i la voluntat explícita d'innovació i millora constant.

L'esquema del seu projecte contempla cinc fases que configuren un model d'anàlisi i d'intervenció: fase de motivació (per suscitar i augmentar l'interès i el compromís dels qui formen la comunitat educativa), fase de diagnòsi (per identificar i analitzar problemes, necessitats i interessos), fase d'exploració d'alternatives i presa de decisions (procés en el qual s'acorda el que es vol canviar i s'estableixen prioritats), fase d'acció (organització i realització de l'acció programada) i fase d'avaluació (valoració dels processos i els resultats).

Mètodes d'avaluació i seguiment

Al final del curs els centres presenten a la secretaria tècnica de l'A21E la seva memòria sobre el desenvolupament del seu projecte, en la qual inclouen criteris i indicadors d'avaluació i evidències de les millores aconseguides.

Aquesta memòria s'analitza conjuntament amb els tècnics de la secretaria de l'A21E i permet disposar d'elements de reflexió per a la redacció del proper projecte que redacta el centre.

Resultats / Impacte en la comunitat

L'A21E de Barcelona té la sort de poder disposar d'un escenari complex de gran ciutat per contextualitzar qualsevol tipologia d'aprenentatges, i la ciutat té la sort de disposar d'una xarxa compromesa de centres educatius disposada, des de fa temps, a innovar per avançar.

L'A21E és la suma de diferents programes i propostes pròpies («Apropa't», Conferència Internacional de Joves «Tinguem Cura del Planeta», «Fem Campanya», «Compostem i Aprenem», «Embolcalls + Sostenibles»...) i la col·laboració amb altres iniciatives educatives promogudes des del mateix Ajuntament de Barcelona i altres entitats i organitzacions («Com Funciona Barcelona», «Camí Escolar», «Mercats d'intercanvi», «BioBlitz Barcelona», «Horts»...) Cada programa disposa dels seus criteris i indicadors per definir el seu impacte en la comunitat.

L'A21E forma part, des que es va crear, de la XESC (Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya), xarxa formada per diferents programes educatius d'escoles compromeses amb la sostenibilitat de Catalunya i del seminari de *Red de Redes de Escuelas para la Sostenibilidad* del CENEAM.

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 1.2: Avaluació diagnòstica compartida entre agents.**

El programa de l'A21E de Barcelona és el resultat de l'esforç de diferents agents de la ciutat que comparteixen objectius per fer més sostenible la ciutat. Aquest treball s'ha fet amb èxit, al llarg de les avaluacions realitzades en cada curs.

■ **Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.**

Es disposa de capacitats i eines per desenvolupar un treball en xarxa entre la població es-

colar i els agents educatius i socials implicats, la qual cosa, fomenta un procés informatiu i participatiu interessant.

■ **Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.**

Cada proposta desenvolupada presenta un pla d'acció. Presenten activitats estratègiques enfocades i orientades a l'acció socioambiental. Les informacions generades i els aprenentatges assolits són usats i aplicats en accions determinades.

Suggeriments i orientacions

El programa de l'A21E és una iniciativa que valora especialment la individualització de la proposta de cada centre educatiu per tal de donar resposta a les seves iniciatives i necessitats. Per poder assolir aquesta línia de treball es requereix un equip tècnic de professionals interdisciplinari que conegui i sigui capaç d'actuar en la realitat dels centres educatius, en les necessitats formatives del professorat i en el desenvolupament del marc conceptual de l'educació ambiental a nivell local i internacional. Aquesta tasca d'acompanyament tècnic requereix adaptació i incorporació permanent de nous aprenentatges (temàtiques, estratègies, dinàmiques, recursos...).

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: Curs 2001-2002.

Missió de l'entitat/organització: Acompanyament del professorat en el procés de revisió de plantejaments i pràctiques educatives, incorporant el marc conceptual de la sostenibilitat en l'ambició projecte de transformar l'entorn més immediat.

Àmbit geogràfic d'actuació: Barcelona.

Persones o grups socials a qui s'adreça:

– Centres educatius de tots els nivells de la ciutat de Barcelona (des d'Educació Infantil i llars d'infants fins a escoles d'adults).

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Programes educatius i d'assessorament a centres educatius.
- Servei d'informació telefònica, telemàtica i presencial.
- Formació i assessorament tècnic i pedagògic.
- Dinamització de grups de treball i d'intercanvi d'experiències.
- Marc comú de treball. Xarxa de complicitats.
- Servei de documentació d'educació ambiental.
- Recursos didàctics i comunicació regular a través d'un butlletí electrònic quinzenal.

Contacte

Agenda 21 Escolar de Barcelona

Nil i Fabra, 20

Barcelona, Barcelonès

932 562 599

agenda21escolar@bcn.cat

www.bcn.cat/agenda21/a21escolar

AMB TU, HI VAIG SEGUR !

4

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3 ☒
Característica CLAU #2	2.1
	2.2
	2.3 ☐
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2 ☒
	3.3
Característica CLAU #4	4.1 ☐
	4.2 ☐
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2
	5.3 ☐
Característica CLAU #6	6.1 ☒
	6.2 ☐
	6.3

Programa per promoure l'ús del transport públic (2a corona metropolitana de Barcelona)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: 2010-2011.

Àmbit geogràfic d'execució: 2a corona metropolitana.

Temàtiques abordades: Viatjar amb seguretat amb transport públic.

Destinatari: Persones majors de 65 anys.

Agents promotors: Agrupació de municipis amb transport urbà (AMTU).

Agents executors: La Vola.

Resum

A causa de l'envelliment de la població i amb l'objectiu de fomentar un mitjà de transport ecològic, sostenible i saludable, l'Agrupació de Municipis titulars de Transport Urbà de la 2a Corona metropolitana de Barcelona (AMTU), ha posat en marxa el programa «Amb tu, hi vaig segur!». Aquest programa pretén incentivar l'ús del transport públic entre les persones majors de 65 anys, oferint-los un curs de dues sessions i posant al seu abast materials divulgatius i educatius. L'objectiu és donar-los les eines necessàries per guanyar autonomia, seguretat i confiança a l'hora de viatjar amb transport públic.

Objectius

- Promocionar l'ús del transport públic entre les persones grans (més de 65 anys) de la zona AMTU i fidelitzar-los com a clients.
- Conscienciar el públic objectiu dels beneficis ecològics, econòmics, socials i de salut que aporta l'ús del transport públic.
- Donar eines a les persones grans perquè se sentin més segures i còmodes en l'ús del transport públic.
- Aconseguir que les persones grans siguin agents transmissors dels avantatges d'utilitzar el transport públic.
- Formar els conductors dels vehicles per conscienciar-los de les necessitats de les persones grans pel que fa a la seguretat en els trajectes. També altres formadors que puguin transmetre el missatge a les persones grans.

Metodologia

Continguts destacats

Per tal d'assolir els objectius establerts, el programa informa sobre diferents temàtiques les persones majors de 65 anys per promoure un canvi de comportament: sobre la seguretat d'agafar el transport públic, sobre la manera més ecològica i sostenible de viatjar, i sobre els beneficis i els avantatges de moure's en transport públic. També informa i consciencia els conductors dels vehicles de les necessitats especials que té aquest col·lectiu.

Com s'ha desenvolupat?

El programa «Amb tu, hi vaig segur!» s'ha desenvolupat seguint la metodologia de programes pedagògics i s'ha difós mitjançant materials didàctics i comunicatius.

Preparació

S'ha planificat el format de les sessions educatives i tot el material necessari per transmetre

d'una manera pràctica i didàctica les informacions adreçades als públics objectius: les persones majors de 65 anys, els conductors i els nous formadors. L'estratègia ha estat fomentar l'aprenentatge a partir de l'experiència, el treball en equip, el debat i l'aplicació de coneixements a diferents contextos i situacions. En aquest sentit, s'han organitzat cursos de formació a les persones majors de 65 anys.

Desenvolupament

Els cursos per a les persones majors de 65 anys, que han estat impartits per educadors especialitzats, han estat formats per dues sessions, una de teòrica i una de pràctica, amb un total de 10 o 12 participants com a màxim. Les sessions han tingut una durada de dues hores, amb un descans de 15 minuts, i s'han desenvolupat durant la mateixa setmana, en dies consecutius. La finalitat del curs ha estat oferir coneixements i eines necessàries perquè la gent gran pugui guanyar autonomia i seguretat a l'hora de viatjar en transport públic. Les temàtiques que s'han desenvolupat durant el curs han estat les següents:

- El transport urbà al municipi.
- Fer-se gran i utilitzar el transport urbà.

- Seguretat, salut i confiança en el transport urbà.

D'altra banda, la comunicació i la difusió del programa s'ha realitzat mitjançant elements informatius (reunions informatives, anunci de premsa, falca de ràdio, bàner...) i material didàctic informatiu (full, lupa...).

Mètodes d'avaluació i seguiment

L'objectiu del pla d'avaluació de les fases del projecte és valorar el programa segons les activitats i el públic objectiu al qual es dirigeixen, el grau de coneixement i el de satisfacció dels usuaris. En aquest sentit, els aspectes que es tenen en compte per a l'avaluació són els següents:

- Campanya de difusió del programa.
- Participació del públic objectiu.
- Satisfacció dels usuaris a través del full de valoració de les activitats.
- Adequació del material didàctic i comunicatiu.
- Temporització i programació de les activitats.
- Metodologia utilitzada.
- Funcionament dels educadors.
- Adaptació a les necessitats de la demanda.

I per avaluar tots aquests aspectes es realitza un seguiment de les activitats i dels educadors

que les imparteixen mitjançant unes enquestes de valoració. També es crea un sistema d'indicadors per valorar els resultats obtinguts i els esperats de cada fase del programa.

Resultats / Impacte en la comunitat

Actualment es disposa dels resultats dels cursos de formació. A hores d'ara s'han realitzat dos cursos de formació a formadors, amb un total de 14 participants. Hi han participat 12 persones de l'AMTU i 2 participants de l'Autoritat Territorial de la Mobilitat de l'Àrea de Girona.

En referència als cursos de formació a ciutadans o passatgers, «Un viatge segur», fins avui s'han portat a terme 3 cursos. En total, hi han participat 28 persones, 8 de l'Ajuntament de les Franqueses del Vallès, 10 de l'Ajuntament de Granollers i 10 de l'Ajuntament de Lliçà d'Amunt.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.3: Context concretat.

Aquest programa està especialment dissenyat per donar resposta a la necessitat de mobilitat de les persones majors de 65 anys i alhora de-

desenvolupar el coneixement dels beneficis i els avantatges ambientals d'utilitzar el transport públic.

■ **Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.**

Els objectius del programa estan clarament definits i contribueixen a desenvolupar el coneixement ambiental i conscienciar la ciutadania. És a dir, els continguts que es desenvolupen en els cursos o sessions de formació i informació es relacionen directament amb els beneficis i els avantatges ambientals.

■ **Criteri 6.1: Estratègies de mesura.**

L'avaluació desenvolupada és l'actuació que ens permet conèixer que el programa educatiu i divulgatiu ha provocat els canvis esperats entre el públic objectiu. En aquest cas, s'ha realitzat un seguiment de les activitats avaluades específicament, juntament amb les enquestes a educadors i ciutadans. Finalment, una sèrie d'indicadors valoren la relació dels resultats obtinguts i esperats en cada fase del procés.

Suggeriments i orientacions

La creació del projecte, tant de la planificació com de l'elaboració de tots els materials en el paraigua d'una mateixa imatge i coherència, ha suposat un esforç que caldria repercutir més enllà de les sessions realitzades a manera de prova pilot.

La repetició de l'estratègia educativa del programa sovint està condicionada pels recursos necessaris per poder-la executar. En funció de

la realitat per això és important dimensionar i destinar els esforços suficients per fer la convocatòria i la difusió segons els resultats que es volen obtenir.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1981.

Missió de l'entitat/organització: Desenvolupar serveis per a la sostenibilitat de la societat en els àmbits de la comunicació, l'educació, la consultoria i l'enginyeria orientats a les necessitats dels nostres clients.

Àmbit geogràfic d'actuació: Internacional.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Empreses, ens públics i particulars.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Educació per a la sostenibilitat, comunicació ambiental, estalvi i eficiència energètica, canvi climàtic, responsabilitat social empresarial, estudis ambientals i territori.

Contacte

lavola 1981 S.A.

Av. de Roma 254

Manlleu 08560

93 8515055

info@lavola.com

www.lavola.com

AMBIENTALITZACIÓ DE LA UNIVERSITAT

5

	CRITERIS
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ☒
	1.3 ☐
Característica CLAU #2	2.1 ☐
	2.2 ☐
	2.3
Característica CLAU #3	3.1
	3.2 ☐
	3.3
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ☐
	4.3 ☐
Característica CLAU #5	5.1 ☒
	5.2
	5.3
Característica CLAU #6	6.1 ☒
	6.2
	6.3 ☐

Campanya d'ambientalització de la Facultat de Ciències de l'Educació UAB (Bellaterra)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Començament de l'any 2000, amb actualització anual (curs a curs).

Àmbit geogràfic d'execució: Facultat de Ciències de l'Educació (UAB).

Temàtiques abordades: Minimització de la producció i recollida de residus.

Destinatari: Tota la comunitat.

Agents promotors: Grup de Recerca Còmplex.

Agents executors: OSHA (Oficina de Seguretat i Higiene Ambiental).

Resum

La campanya consisteix a difondre i pactar l'aplicació de la normativa que regula tots els processos de producció i eliminació de residus lligats a la docència i a la vida al campus. El principal objectiu és la reducció i la minimització de residus.

L'ambientalització d'un centre universitari (com a col·lectivitat educativa que és) respon a la integració de tres processos: l'ambientalització estructural (incidint en la gestió i funcionament sostenible del centre); l'ambientalització ciutadana (que posa èmfasi en establir mecanismes de participació en i des del centre); i l'ambientalització curricular, (on s'aposta per repensar el procés d'ensenyament-aprenentatge per trobar noves maneres d'interpretació i acció de l'individu i de la col·lectivitat).

Actualment, es desenvolupa el nou Pla de Sostenibilitat 2011-2015, basat en una diagnosi elaborada en 2010, on juntament amb l'àmbit de residus, es treballen altres com: urbanisme i diversitat; transport, mobilitat i accessibilitat; energia; aigua; ambientalització de compres i serveis; comunicació ambiental i el medi ambient dins l'organització. Es disposa d'una estructura tècnica i una figura política que vetllen per una bona gestió ambiental al campus.

Objectius

Els objectius estan vinculats a aspectes estructurals i ciutadans.

- Estructural: minimitzar la producció de residus (ex: no es venen llaunes al campus, hi ha màquines per retornar les ampolles buides, les fotocòpies es fan a doble cara).
- Ciutadà: implicar totes les persones que formen part de la facultat en els processos de minimització, així com afavorir el desenvolupament de competències en educació ambiental en l'alumnat i en el professorat.

Metodologia

Continguts destacats

Tipologia de residus i mecanismes per reduir-ne la producció i l'eliminació.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

- Procés participatiu amb representants de tots els agents implicats (membres dels diferents sectors de la comunitat universitària), del qual van sortir propostes.

Desenvolupament

- Elaboració conjunta d'un marc normatiu conjuntament amb l'OSHA (Oficina de Seguretat i Higiene Ambiental) de la UAB.
- Desenvolupament i aplicació del marc normatiu amb suport de recursos proporcionats per la mateixa universitat (recursos humans i infraestructures), que es mantenen any rere any. Aquest suport és vital per a la continuïtat del procés, atès que l'alumnat canvia cada curs i cal treballar a partir d'aquest context.

Mètodes d'avaluació i seguiment

L'OSHA fa una avaluació de caire quantitatiu de com es desenvolupa el procés, mentre el Grup Còmplex en fa una avaluació qualitativa amb noves propostes com a resultat de l'avaluació (respostes a nous reptes). Entre els exemples es poden esmentar: la minimització de l'ús de paper reduint la quantitat de fotocòpies i fulls impresos (augment de l'ús de documents digitalitzats (PDF) i del campus virtual; impressió dels fulls a doble cara).

Resultats / Impacte en la comunitat

Els resultats són molt positius dins l'àmbit de la docència atès que tots els procediments han estat incorporats en els processos de docència i s'han «naturalitzat» amb la participació de tot el professorat i de l'alumnat.

El punt més difícil i amb resultats poc satisfactoris és en el camp de la restauració, que continua sent un repte.

Avaluació final

Punts forts

- **Criteri 1.2: Avaluació diagnòstica compartida entre agents.**

Com a primera fase es va realitzar una diagnosi ambiental, recollint informacions del procés anterior de 2002-2010, en base a la qual i juntament amb les aportacions i comentaris de la comunitat universitària, s'ha elaborat el nou Pla d'acció per a la sostenibilitat ambiental de la UAB 2011-2015.

■ Criteri 5.1: Recursos dimensionats.

La quantitat de recursos necessaris està dimensionada en relació amb la durada i les finalitats i els objectius. S'ha ajustat tant els recursos personals (agents, oficina tècnica) i materials (elements de difusió, de treball, eines...) com les infraestructures utilitzades (edificis, dominis informàtics...).

■ Criteri 6.1: Estratègies de mesura.

L'avaluació és desenvolupada amb indicadors consensuats en la diagnosi, i es disposa d'equips tècnics i eines per fer una valoració quantitativa com qualitativa.

Suggeriments i orientacions

Les campanyes de caire estructural cal que vagin acompanyades de canvis curriculars, en el sentit d'augmentar les capacitats i les competències professionals, anant més enllà d'establir nous hàbits.

El que es vol és que el projecte curricular tiri de l'estructural i no pas a l'inrevés.

El punt crític per a l'equip impulsor després d'alguns anys és el desgast i el cansament per haver d'entomar contínuament nous reptes.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1997.

Missió de l'entitat/organització: La finalitat del grup Còmplex és la recerca d'eines de caràcter didàctic que afavoreixin la incorporació dels principis del paradigma de la complexitat als contextos educatius. Per assolir-la es treballa en 7 línies de recerca.

Àmbit geogràfic d'actuació: Internacional.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Educadors i equips educatius de tots els nivells i contextos.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Definició dels principis del paradigma de la complexitat com a manera d'apropar-se als fenòmens del món.
- Establiment de relacions entre l'educació científica i el paradigma de la complexitat.
- Definició de models conceptuals complexos.
- El diàleg disciplinari entre les ciències experimentals i la resta de disciplines.

- El paradigma de la complexitat com a eina per afavorir l'ambientalització curricular.
- Disseny d'instruments per avaluar la presència del paradigma de la complexitat en els processos d'ensenyament aprenentatge.
- L'Espai Europeu de formació Superior com a context afavoridor del diàleg disciplinari.

Els diversos projectes realitzats fins ara es poden consultar a <http://grupcomplex.uab.cat/>

Contacte

Facultat de Ciències de l'Educació (UAB)

Edifici G5 0128

08193 Bellaterra, Cerdanyola del Vallès

93581 3356

<http://grupcomplex.uab.cat/>

APRENENTATGE-SERVEI EN ELS CASALS PER A JOVES

6

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ☒
	1.3 ☐
Característica CLAU #2	2.1
	2.2 ☐
	2.3 ☐
Característica CLAU #3	3.1
	3.2 ☐
	3.3 ☐
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ☒
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ☐
	5.3 ☐
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 ☒

Campanya participativa de diagnosi ambiental de les necessitats dels entorns propers al municipi, per joves (Baix Llobregat)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Juny, juliol i agost.

Àmbit geogràfic d'execució: Àmbit municipal.

Temàtiques abordades: Incidència en l'entorn local dels joves a nivell ambiental.

Destinatari: Joves d'entre 12 i 16 anys.

Agents promotores: Ajuntaments, entitats locals ambientals i Fundació Catalana de l'Esplai.

Agents executors: Fundació Catalana de l'Esplai.

Resum

Campanya participativa de diagnosi ambiental de les necessitats dels entorns propers al municipi.

A diferents ajuntaments es planteja una diagnosi participada de les necessitats a nivell ambiental de l'entorn proper i, amb la col·laboració de les entitats locals i de l'ajuntament mateix, es realitza aquesta investigació que posteriorment es transforma en un programa educatiu per donar resposta a les necessites trobades, amb la participació dels joves del municipi. Aprenentatge i servei a la comunitat.

Objectius

- Diagnosticar les necessitats ambientals del municipi.
- Dinamitzar les entitats locals amb inquietuds i patrimonials del municipi.
- Generar un treball en xarxa entre les entitats associatives, l'administració pública i l'entitat executora.
- Generar programes d'intervenció ambiental que donin resposta a la diagnosi realitzada a partir de la Campanya.

Metodologia

Continguts destacats

- Anàlisi d'elements patrimonials municipals.
- Anàlisi de rutes i itineraris amb valors naturals interessants per a la comunitat.
- Anàlisi elements històrics i arqueològics d'interès al municipi.
- Explotació de recursos naturals propers, si és el cas.
- Flora i fauna exòtiques o/i invasores.
- Pagesos i ramaders al municipi.
- Gestió ambiental: forestal, agrícola, ramadera, faunística... del municipi.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

- Reunions amb els regidors o tècnics de Cultura i Medi Ambient dels municipis. Voluntat municipal i capacitat econòmica per assumir el projecte.
- Diagnosi inicial de reconeixement de l'entorn i d'observacions per part de l'Ajuntament.

Desenvolupament

- Planificació de trobades amb les entitats associatives del municipi amb inquietuds ambientals i sobre el patrimoni local.

- Recull de propostes a partir de les trobades individualitzades.
- Reunió final col·lectiva de posada en comú del conjunt de propostes.
- Priorització col·lectiva del conjunt de propostes.
- Projecte final: pla d'intervenció ambiental i de recuperació del patrimoni local del municipi.

En els tres ajuntaments on s'ha realitzat aquest projecte s'ha concretat després un programa educatiu amb joves per realitzar algunes de les accions ambientals prioritzades en el pla d'intervenció ambiental.

Mètodes d'avaluació i seguiment

La campanya de diagnosi ambiental es completa amb el pla d'intervenció municipal, del qual es poden fer revisions cada dos anys, a partir de les col·laboracions amb les entitats locals que van participar i les que puguin aparèixer de noves.

Si la campanya és complementa amb programes d'execució, aquests programes també seran avaluats per les entitats associatives i per l'ajuntament mateix.

Resultats / Impacte en la comunitat

Sobretot hem desenvolupat el programa en municipis petits, amb poblacions d'entre 3.000 habitants i 6.000 habitants, tot i que també ho hem fet en d'altres de més grans. Els tres municipis on s'ha desenvolupat són Castelldefels i Begues (el Baix Llobregat) i Sant Julià de Vilatorrada (Osona).

L'impacte de la campanya a la comunitat és molt elevat, ja que permet evidenciar, a partir de les entitats associatives mateix, les necessitats ambientals del municipi i les possibles solucions a aquestes necessitats. Es vehiculen les inquietuds ambientals de les organitzacions, es coordina i comparteix les diferents experiències i coneixements de cadascuna de les organitzacions, i tot plegat es transforma en un projecte que l'administració local incorpora en les seves possibles actuacions.

Quan la campanya de diagnosi es concreta en un projecte d'intervenció, que dona resposta a les necessitats ambientals, l'impacte és total i el resultat, molt positiu.

Avaluació final

Punts forts

- **Criteri 1.2: Avaluació diagnòstica compartida entre agents.**

Aquest programa sorgeix clarament de la diagnosi compartida entre els agents vinculats al municipi i per la clara necessitat que s'extreu d'aquesta diagnosi.

- **Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.**

Es fa servir una metodologia clarament orientada a l'acció, ja que la diagnosi s'orienta cap a la resolució dels problemes trobats o les propostes ambientals plantejades.

- **Criteri 6.3: Els resultats són útils.**

L'avaluació i la mesura de l'èxit del programa són molt palpables, ja que els resultats són útils a la ciutadania.

Suggeriments i orientacions

És molt convenient que el municipi que inicia aquesta campanya de diagnosi participada contempli la possibilitat d'iniciar un projecte d'intervenció ambiental posteriorment.

Els resultats d'aquest procés en els tres municipis on s'ha realitzat han donat uns resultats excel·lents. En tots tres es preveien intervencions ambientals posteriors a la campanya de diagnosi.

El compromís econòmic per part dels ajuntaments que realitzen el procés és determinant.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1996.

Missió de l'entitat/organització: La Fundació Catalana de l'Esplai és una entitat sense afany de lucre que té per missió educar els infants i els joves, enfortir les entitats de lleure i el tercer sector, millorar el medi ambient i promoure la ciutadania i la inclusió social, amb voluntat transformadora. La missió de la Fundació es concreta en la prestació de serveis i programes educatius integrals a les escoles, la gestió d'equipaments i programes d'educació ambiental, cursos de formació i serveis de gestió per al món associatiu i projectes per a la inclusió digital.

Àmbit geogràfic d'actuació: Catalunya, Península i Amèrica del Sud.

Persones o grups socials a qui s'adreça: infants i joves, col·lectius docents i gestors de serveis educatius.

Principals àmbits temàtics d'actuació: lleure infantil i juvenil, educació ambiental, suport i serveis d'assessorament a entitats del tercer sector i formació.

Contacte

Fundació Catalana de l'Esplai

Riu Anoia, 42-54, 08820

el Prat del Llobregat

934 747 474

infoaccc@esplai.org

www.esplai.org

BUSQUEM ARBRES AMB HISTÒRIA DE LA GARROTXA

7

	CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1	☒
	1.2	☐
	1.3	☐
Característica CLAU #2	2.1	☐
	2.2	☒
	2.3	☐
Característica CLAU #3	3.1	☐
	3.2	☐
	3.3	☐
Característica CLAU #4	4.1	☐
	4.2	☒
	4.3	☐
Característica CLAU #5	5.1	☐
	5.2	☐
	5.3	☐
Característica CLAU #6	6.1	☐
	6.2	☐
	6.3	☐

Campanya per elaborar un inventari d'arbres singulars per mitjà d'un procés participatiu amb la població local (La Garrotxa)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Inici de 2010 i final de 2013.

Àmbit geogràfic d'execució: Comarca de la Garrotxa i zones properes de les comarques veïnes.

Temàtiques abordades: Arbres singulars, històries i fets socioculturals relacionats amb els arbres singulars.

Destinatari: Població local de la Garrotxa (escolars, entitats, particulars, ajuntaments...).

Agents promotors: Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG) i Tosca.

Agents executors: Tosca.

Resum

El projecte «Busquem arbres amb història de la Garrotxa» pretén elaborar un inventari d'arbres singulars de la comarca, localitzar-los de manera precisa i fomentar-ne la conservació i la protecció.

La cerca d'informació es realitza mitjançant un procés participatiu amb la població local, de manera que és aquesta la que aporta els seus coneixements en la localització dels arbres singulars i en la difusió d'històries relacionades amb aquests arbres.

L'enllaç entre l'equip coordinador del projecte i la població local el realitza una entitat activa dels diferents municipis que col·labora en la convocatòria i en el seguiment dels col·laboradors i les col·laboradores.

Objectius

- Identificar els arbres singulars de la comarca per elaborar-ne un inventari, localitzar-los de manera precisa i promoure'n la conservació.
- Conscienciar la població local del valor ecològic, cultural i històric dels arbres singulars de la Garrotxa.
- Motivar la població local a aportar els seus coneixements en la localització d'arbres singulars i en la recerca d'informació relacionada amb aquests arbres.
- Provocar un diàleg i un intercanvi d'informació entre els diferents participants per mitjà de diferents mecanismes de treball.

Metodologia

Continguts destacats

- Evolució dels boscos des de la perspectiva de la història de la humanitat.
- Algunes dades: la Garrotxa és la comarca de Catalunya amb més boscos en relació amb la seva superfície.
- Beneficis que aporten els arbres vells: valors ecològics.
- L'arbre com a testimoni de moltes vides, fets, històries...: valors socioculturals.
- Criteris que fan que un arbre pugui ser catalogat com a singular.
- Coneixes arbres amb història? Com participar en el projecte.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

L'objectiu principal d'aquesta campanya és elaborar un inventari d'arbres singulars de la comarca de la Garrotxa, cartografiar-los de manera precisa i promoure'n la conservació i la protecció.

La informació sobre els arbres singulars és aportada per la població local a través d'un procés participatiu, tot i que també es contrasta amb la bibliografia existent.

Per poder establir el contacte amb la població local i explicar el procés participatiu s'ha dissenyat una exposició itinerant que explica els valors ecològics i socials dels arbres singulars, un punt de llibre informatiu i s'ha elaborat una fitxa de recollida d'informació.

Paral·lelament, s'ha creat un bloc on es va actualitzant la informació recollida dels col·laboradors i les col·laboradores i una base de dades on es van recopilant totes les citacions d'arbres rebudes.

Desenvolupament

a) Contacte amb la població local.

- L'equip coordinador del projecte contacta amb una entitat activa de cada municipi perquè faci d'enllaç entre la població i el projecte.
- L'entitat contacta amb l'Ajuntament, amb el suport de l'equip coordinador, per explicar el projecte i el procés participatiu. A partir d'aquests contactes es concreta un període de temps per mostrar l'exposició del projecte i s'acorda un dia per presentar el projecte a la població local.
- L'entitat local, amb el suport de l'Ajuntament, activa diferents vies de difusió de l'acte de presentació del projecte i de la itinerància de l'exposició.
- Es presenta el projecte i el funcionament del procés participatiu a la població. També es distribueixen unes fitxes per recollir dades. És el moment per poder contactar amb persones que poden tenir informació addicional sobre arbres singulars.
- Contacte amb els col·laboradors i les col·laboradores (recollida de la informació) per correu electrònic, telèfon, bloc o presencialment.

- Manteniment del contacte amb l'entitat local per garantir el funcionament del procés participatiu.

b) Actualització de la base de dades amb la informació rebuda.

Per poder registrar tots els paràmetres dels arbres singulars es va crear una base de dades on es van introduint les dades dels arbres i de les persones col·laboradores. Cada arbre i cada persona s'identifica amb un codi concret. Entre la informació introduïda trobem: nom popular, espècie, alçada, perímetre, municipi, població, localització, coordenades GPS, història o escrits relacionats amb l'arbre, dades de l'informador/a, fotografies enviades, existència o no de protecció de l'arbre.

c) Treball de camp: verificació de dades.

De tots els arbres singulars aportats per la població local d'un municipi, l'equip coordinador del projecte selecciona els més representatius i singulars d'aquell municipi i, a continuació, un tècnic procedeix a verificar-lo sobre el terreny (localització exacta, determinació de l'espècie, verificació de les mesures, estat de salut, singularitat).

d) Elaboració d'una cartografia digital.

Un cop seleccionats els arbres de cada municipi, es realitza una cartografia específica per a cada municipi per tenir-los localitzats de manera precisa.

e) Elaboració d'un catàleg d'arbres singulars per municipi i impuls de mesures de protecció i conservació.

De cada arbre singular seleccionat s'elabora una fitxa tècnica amb tota la informació recollida i,

a continuació, s'entrega a cada ajuntament de la comarca un document amb tots els arbres seleccionats del seu municipi. A partir d'aquest punt se sol·licita que s'impulsin mesures de protecció i conservació, ja sigui a nivell particular (custòdia) o bé a través de la incorporació d'aquests arbres en els POUM municipals.

Mètodes d'avaluació i seguiment

- Memòria anual: Anualment es realitza una memòria del projecte, on es recullen dades sobre: municipis on s'ha presentat el projecte, sortides de formació programades, entitats col·laboradores implicades, persones implicades, nombre d'arbres singulars inventariats, nombre de cites al bloc.
- Durant tot el procés és important comunicar l'estat del projecte als col·laboradors i els mitjans de comunicació; és en aquest sentit que es realitzen les accions següents:
 - Actualització del bloc del projecte amb la informació aportada pels col·laboradors: <http://arbresambhistoria.blogspot.com>
 - Presentació del catàleg d'arbres seleccionats per municipi a la població local i als mitjans de comunicació. És important que la població que ha participat en el procés participatiu tingui un retorn i se'ls mostri el treball realitzat.
 - Sortides de formació sobre el terreny per mostrar alguns dels arbres singulars inventariats. Aquesta sortida també té un full d'avaluació que han d'emplenar els participants.
 - Divulgació del projecte als mitjans de comunicació, web del PNZVG. Itinerància de l'exposició a altres comarques o entitats interessades.

Resultats / Impacte en la comunitat

El projecte «Busquem arbres amb història de la Garrotxa» es va iniciar l'any 2010 i durant aquest període de temps s'han obtingut els resultats següents:

- Municipis implicats: 14 dels 21 de la comarca. En aquests moments falta presentar el projecte i impulsar el procés participatiu en 7 municipis.
- Sortides de formació per mostrar exemples d'arbres singulars: 17 sortides.
- Nombre d'arbres inventariats amb informació força completa: 169 arbres.
- Nombre de cites a la base de dades: 559 arbres (no totes les cites són completes).
- Nombre de persones col·laboradores: 50.
- Nombre d'escoles implicades: 6 escoles.

Avaluació final

Punts forts

- **Criteri 1.1: Diagnosi de la necessitat.**
Aquesta campanya sorgeix clarament d'una necessitat cultural i social dels agents vinculats al municipi.
- **Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: Treball en xarxa.**
Es dona importància als mitjans tècnics i comunicatius per compartir i treballar en xarxa.
- **Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.**
Es desenvolupen unes activitats estratègiques enfocades i orientades a l'acció socioambiental. Aquestes busquen un canvi en les conductes individuals i col·lectives, i una millora observable i avaluable.

Per saber-ne més

Entre la bibliografia consultada cal esmentar:

- Inventari de boscos singulars de Catalunya, elaborat pel CREAM (2011).
- Catàleg de boscos madurs de la Garrotxa, elaborat per ICHN, ANGtx, FES (2005).
- Publicació Arbres monumentals de Catalunya, 18 anys, Eduard Parés. Generalitat de Catalunya.
- Publicació Els nostres arbres, Ramon Cros i Miquel Amargant. Sant Feliu de Pallerols (vall d'Hostoles) (1995, 1996, 1997 i 1998).
- Catàleg d'arbres ornamentals i espais singulars de la ciutat d'Olot. Sigma (2005).
- Bibliografia del Centre de Documentació del PNZVG.

Portals web d'interès:

- Generalitat de Catalunya:
- Arbres monumentals de Catalunya: <http://www.gencat.cat/mediamb/pn/arbres/carbre01.htm>
- Observatori del paisatge: Arbres monumentals i singulars. <http://www.catpaisatge.net/dossiers/arbres/cat/directori.php>
- Consorci Sigma (Consorti de Medi Ambient i Salut Pública). <http://www.consorcisigma.org/>

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1995.

Missió de l'entitat/organització: El treball per a la millora del territori i de les persones a través de projectes tècnics, d'educació i turístics, i accions orientades a promoure la comptabilització de les activitats productives amb l'entorn social i natural de què formen part.

Àmbit geogràfic d'actuació: Garrotxa.

Persones o grups socials a qui s'adreça: població local (escolar o adulta), població no local (escolar i adulta), col·lectius o persones interessades en les diferents temàtiques d'actuació.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Des del 1995 Tosca desenvolupa els programes dels serveis informatius i els serveis pedagògics del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

També realitza projectes relacionats amb l'educació ambiental, la participació ciutadana, les campanyes de sensibilització, la formació i la docència, l'assessorament, la divulgació, els estudis tècnics en el camp de la geologia, d'itineraris, de l'herpetologia, i la custòdia del territori.

Contacte

TOSCA, Serveis Ambientals d'Educació i Turisme

av. Santa Coloma, 93
Olot, Garrotxa
972 270 086

anna@tosca.cat
www.tosca.cat

COMPOSTATGE DOMÈSTIC

8

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ☒
	1.2
	1.3 ☐
Característica CLAU #2	2.1 ☐
	2.2
	2.3
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2 ☒
	3.3 ☐
Característica CLAU #4	4.1
	4.2
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 ☒

Programa de potenciació del compostatge domèstic de la fracció orgànica a les llars (Dosrius)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Permanent.

Àmbit geogràfic d'execució: Municipi de Dosrius (El Maresme).

Temàtiques abordades: Compostatge domèstic.

Destinatari: Ciutadania en general.

Agents promotors: Ajuntament de Dosrius.

Agents executors: Escola de Natura del Corredor (ENC).

Resum

El municipi, donada la seva complexa estructura socio-urbanística (el 60 % de la població viu en nuclis extensius d'urbanitzacions), té dificultats per fer complir la normativa de recollida selectiva i gestionar de forma eficient els residus domèstics. A partir d'aquí es planteja adaptar millor els procediments a aquesta estructura. En aquest marc, es proposa un programa de formació i seguiment de famílies per afavorir el compostatge domèstic de la fracció orgànica generada a cada llar.

A més de canvis normatius i materials, inclou una sessió de presentació, una de formació i una visita anual a cada llar, per temps indefinit.

Objectius

- Promoure entre els ciutadans el compostatge domèstic.
- Simplificar i millorar ambientalment la gestió dels residus orgànics domèstics.
- Adaptar la gestió dels residus a l'estructura urbanística local.
- Incrementar la cohesió social a les urbanitzacions (participar d'un objectiu comú que requereix la implicació individual).

Metodologia

Continguts destacats

- Arguments d'eficàcia, eficiència, estalvi econòmic i ambientals per dur a terme el compostatge domèstic.
- Factors, procediments, condicionants, instrumental, resultats i aplicacions del compostatge domèstic de la fracció orgànica.
- Incentius formatius, materials i fiscals.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

Inicial:

- A partir dels resultats de la gestió municipal de la brossa, els serveis tècnics elaboraren un pla per reduir-la i millorar-ne la recollida selectiva.
- L'equip executor escull el procediment i l'instrumental més adient i dissenya el procés formatiu.
- Els tècnics municipals estipulen els incentius fiscals (reducció d'un 20% de la taxa municipal de residus) i redacten la nova ordenança.
- Es publicita amb cartells i tríptics als espais de convivència ciutadana, al butlletí municipal i al murals de la via pública.

Anual:

- Es compra el material necessari (compostadors muntables i llibretons informatius, en funció dels recursos disponibles)

- A l'inici de cada temporada, es convoca el programa amb els procediments anteriors.

Desenvolupament:

- Sessió de presentació, a cada nucli del municipi (n'hi ha tres), dels continguts i recursos del programa, de la formació, dels materials i dels incentius fiscals. Durada: 1 h.
- Sessió formativa: arguments, fonaments i procediments del compostatge. Ús del material distribuït i estratègia de seguiment. Entrega del compostador, de material complementari i llibret informatiu. El material és municipal. L'usuari complimenta sol·licitud de participació i d'exempció del 20% de la taxa de residus i paga una fiança (30 €) que recuperarà en cas d'abandonament del programa.
- Distribució i muntatge del compostador a casa, a càrrec de l'equip assessor, en funció de les circumstàncies personals (gent gran,...).
- 1ª Visita a cada casa al cap d'un mesos per tal d'assessorar cada compostaire personalment, tot animant, felicitant o corregint els errors del procediment emprat.
- Visita anual a cada compostaire, per assessorar-lo i verificar el seguiment del compostatge. Posterior elaboració d'informe per a la continuació de l'exempció de la taxa.

Mètodes d'avaluació i seguiment

- Visita anual a cada compostaire, amb retroalimentació del procediment personal i posterior elaboració d'informe per a manteniment dels incentius i seguiment de la qualitat en la producció de compost.
- Graella resum de resultats, amb detall per a cada compostaire i cada any.

Resultats / Impacte en la comunitat

Des del 2006 el programa continua anualment. Dosrius té censades 215 famílies compostaires, a les que fa el seguiment anual. Amb una incorporació mitjana anual de 35 famílies noves. Un 17% de la població fa compostatge domèstic.

Avaluació final

Punts forts

- **Criteri 1.1: Diagnosi de la necessitat.**
Aquesta campanya sorgeix clarament d'una necessitat socioambiental, detectada pels tècnics municipals i agents educatius, en un context local.

- **Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.**

Els objectius del programa estan clarament definits i contribueixen a desenvolupar el coneixement ambiental i conscienciar la ciutadania. És a dir, els continguts que es desenvolupen en els cursos i en les tutories personals de formació i informació es relacionen directament amb els beneficis i els avantatges ambientals, en el municipi.

- **Criteri 6.3: Els resultats són útils.**

Els participants destinataris de la campanya valoren i mesuren l'èxit de la iniciativa desenvolupada. Es visualitzen clarament els resultats positius en la població, en la gestió dels residus a casa, en la gestió municipal i en el medi ambient.

Suggeriments i orientacions

Fora bé calcular més finament l'estalvi de residus orgànics al carrer vinculat a l'increment del compostatge. També caldria afegir nous reptes als compostaires consolidats.

Per saber-ne més..

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1984.

Missió de l'entitat/organització: Educació ambiental.

Àmbit geogràfic d'actuació: Maresme/Vallès Oriental.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Formadors / Escolar / Educació en el lleure / Ciutadania en general.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Medi natural / Territori / Vectors ambientals (aigua, residus, energia, aire).

Contacte

Escola de Natura del Corredor

Ca l'Àrenes. Apartat 112
08319 - Dosrius (Maresme)
937955405

enc@pangea.org
www.enc.pangea.org

E+S: EMBOLCALLS SOSTENIBLES, ESMORZARS SALUDABLES

9

	CRITERIS
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ■
	1.3 ■
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2 ■
	2.3
Característica CLAU #3	3.1
	3.2
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1 ■
	4.2 ■
	4.3 ■
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ■
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 ■

Campanya de prevenció de residus i promoció d'alimentació saludable a les escoles (Barcelona)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Curs 2011/12 i 2012/13.

Àmbit geogràfic d'execució: Barcelona.

Temàtiques abordades: Prevenció de residus i alimentació saludable.

Destinatari: Centres educatius de l'Agenda 21 Escolar.

Agents promotors: Direcció de Serveis de Neteja i Gestió de Residus de l'Ajuntament de Barcelona.

Agents executors: Agenda 21 Escolar de Barcelona i Societat Catalana d'Educació Ambiental.

Resum

Impulsat pel Pla de prevenció de residus municipals de Barcelona i realitzat per l'Agenda 21 Escolar (A21E) i la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA), es facilita als centres educatius la posada en marxa d'un pla de prevenció dels residus generats en els esmorzars, així com l'adquisició d'uns hàbits alimentaris més saludables.

Aquesta activitat docent ja es practicava des de fa anys a moltes de les escoles de l'A21E. Amb aquesta campanya es vol visualitzar la feina feta i, al mateix temps, obtenir dades significatives del conjunt de la població escolar de la ciutat de Barcelona.

El pla consta de tres fases presentades en tres sessions de treball presencials, en les quals es fomenta l'intercanvi d'experiències entre centres i es faciliten diferents recursos (fitxes de diagnosi, propostes d'activitats, material informatiu, embolcalls reutilitzables, pàgina web...):

1. Diagnosi: Quina és la situació de partida? Fem recompte dels embolcalls que portem per esmorzar. Quin tipus d'esmorzar portem?
2. Passem a l'acció!: Introduïm mesures per millorar la situació.
3. Valoració: Quin ha estat el resultat del pla? Tornem a fer recompte dels embolcalls que utilitzem i valorem l'èxit del pla.

La coordinació de la campanya inclou fer-ne difusió, gestionar les inscripcions, organitzar les sessions de treball per als mestres, fer l'anàlisi de les dades, recollir material informatiu i assessorar via telefònica i virtual.

Objectius

- Fomentar la conscienciació de l'alumnat envers la prevenció de residus.
- Fomentar la reducció dels envasos als centres educatius de la ciutat.
- Facilitar la introducció d'embolcalls reutilitzables als esmorzars escolars.
- Obtenir dades sobre la quantitat i la tipologia d'embolcalls generats amb els esmorzars.
- Avançar en hàbits alimentaris més saludables.

Metodologia

Continguts destacats

- Facilitar un marc comú de treball i un context territorial.
- Oferir una metodologia per treballar la introducció d'embolcalls reutilitzables, amb suport extern.
- Recollir recursos per adquirir coneixements i proposar activitats.
- Oferir un espai per compartir experiències i reflexionar sobre els resultats.
- Es té en compte la creativitat de les escoles en portar a terme el pla de prevenció.
- Facilitar embolcalls reutilitzables.
- Fer veure a la ciutadania la implicació dels centres educatius en la prevenció de residus.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

La Direcció de Neteja i Gestió de Residus, en el marc del Pla de prevenció de residus municipals de Barcelona, es posa en contacte amb l'A21E per introduir embolcalls reutilitzables a les escoles. L'A21E, amb el suport de la SCEA, presenta el projecte basat en la metodologia d'una ecoauditoria i partint de la base que qualsevol producte ofert gratuïtament ha de tenir el suport d'un projecte educatiu al darrere que li doni coherència i asseguri que s'inclou en el projecte de sostenibilitat del centre.

Un cop s'aprova el projecte, juntament amb el Departament de Comunicació de l'Ajuntament, es decideix quin és el millor tipus d'embolcall reutilitzable per oferir. S'acorda que se'n repartiran de dos tipus: un d'enrotllable i una bosseta, tots dos plàstics per dins. També es dissenyen dos tipus d'elements comunicatius per contextualitzar i facilitar la difusió de la campanya als centres educatius: un pòster virtual amb opció d'imprimir-lo i personalitzar-lo i una díptic informatiu adjunt a l'embolcall. El projecte planteja entregar un màxim de 100 embolcalls reutilitzables per centre, considerant un cicle educatiu de dues línies d'uns 25 alumnes per curs.

Desenvolupament

L'octubre del 2011 es dona a conèixer el projecte a través del butlletí electrònic que quinzenalment envia l'A21E als centres del programa i es fa la primera sessió de presentació coincidint amb la «ll Setmana de la Prevenció de Residus», que organitza l'Agència de Residus de Catalunya.

A la primera sessió s'explica en què consisteix el projecte i alumnes de tres centres educatius presenten la seva pròpia experiència en prevenció de residus.

Al llarg de la setmana següent s'inicien les inscripcions al projecte i s'envien les fitxes de diagnòstic, que cal emplenar durant tres dies a l'atzar, perquè cada centre faci una valoració de la situació de partida. S'hi inscriuen 52 centres.

Després d'haver rebut les primeres diagnòstics es realitza la segona sessió de treball, en la qual es presenten els primers resultats, el recull de recursos i

s'entreguen els embolcalls. En petits grups s'organitza un «taller de sabers» per obtenir entre tots les millors estratègies per portar a terme un pla d'acció.

Durant el segon i el tercer trimestre els centres introdueixen les mesures que creuen oportunes per millorar els resultats de la primera diagnosi i ens fan arribar totes les accions que fan i a qui van dirigides.

A final de curs els centres participants ens tornem a trobar a la darrera sessió per presentar els resultats finals i fer una valoració del projecte.

Mètodes d'avaluació i seguiment

Els centres ens fan arribar el resultat de les seves diagnosi, així com les accions que han portat a terme en el seu pla de prevenció, a través d'un formulari virtual. També ens envien fotografies o fins i tot filmacions tipus *lipdub* o d'altres. També els preguntem quin tipus de recursos han fet servir dels que els facilitem (pòsters virtuals, models circulars per a les famílies, recull de recursos...).

Mitjançant aquesta informació es pot fer un seguiment i una avaluació de cada centre. La sessió final també permet valorar conjuntament el desenvolupament de la campanya.

Resultats / Impacte en la comunitat

Participació en la campanya: 52 centres educatius de l'A21E (32 centres de Primària, 17 de Secundària i 3 d'Educació especial).

Entregats 3.620 enrotllables i 1.496 bossetes.

Obtenció de dades quantificables sobre la reducció d'embolcalls als esmorzars: reducció d'un 21% de l'ús d'embolcalls d'un sol ús, reducció de més d'un 40% de l'ús d'alumini, increment de l'ús d'embolcalls reutilitzables d'un 19%, més de 150

accions sensibilitzadores, 140 contenidors d'envasos buits durant un any...

Visualització dels resultats a través d'una pàgina web i el butlletí electrònic de l'A21E.

Fent una extrapolació a la ciutat de Barcelona, es deixarien d'omplir 140 contenidors d'envasos durant un any.

Els 52 centres participants desitjarien continuar amb la campanya el curs següent per seguir treballant la prevenció de residus en altres cicles educatius i, especialment, amb les famílies, on s'ha vist que cal parar-hi més atenció.

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.**

La campanya presenta una metodologia ben planificada, temporalitzada i coherent.

■ **Criteri 4.1: Mètodes innovadors.**

Tot i que la temàtica i l'acció fa temps que es porta a terme en els centres educatius, s'ha utilitzat una metodologia innovadora que relaciona gestió i procés educatiu.

■ **Criteri 5.2: Recursos a l'abast.**

S'han creat recursos fàcils d'usar i disponibles que permeten disposar de dades a nivell individual i col·lectives (molt necessàries també per a la visió global de la problemàtica).

Suggeriments i orientacions

De la sessió final de valoració del projecte amb els mestres pensem que, perquè tots en traguem més profit, la dinàmica s'ha de canviar i treballar amb grups més petits. D'aquesta manera creiem que es podrà generar més debat i es compartiran més les pròpies experiències.

S'ha de treballar més la part del projecte en què es dona plena llibertat al centre per desenvolupar les activitats d'aprenentatge a l'alumnat. S'ha de potenciar la pregunta que mou el perquè del projecte: Per què és important reduir els embolcalls dels esmorzars?

El projecte segueix el curs 2012/13 en el que hi participen 70 centres. L'avaluació del curs anterior permet introduir millores en el procés per treure més profit de totes les accions que els mestres ens han fet arribar a través del formulari virtual, tant per poder visualitzar-les d'una manera pràctica i amena per a qualsevol, com per poder compartir-les amb la resta de participants del projecte i poder portar-les a terme.

El treball estadístic de les dades ha estat complex, i per tal de millorar-ne l'anàlisi s'han modificat alguns aspectes de les fitxes i només es recullen ara dades dels alumnes que rebin els embolcalls reutilitzables. El projecte analitza ara les dades de diagnosi dels cicles educatius que hi participen, i la resta de diagnosi en què el centre estigui interessat les analitzarà i valorarà el centre mateix, i no s'analitzaran en el marc del projecte.

La presentació dels resultats finals, tot i la seva complexitat, es fa de manera sintètica i senzilla per tal que siguin comprensibles, tant per als mestres com per a l'alumnat. El recull de dades estadístiques està a disposició dels centres, per si volen treballar-les amb més profunditat.

Ha mancat donar més visibilitat a la campanya a nivell de la ciutadania de Barcelona.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: Curs 2001-2002.

Missió de l'entitat/organització: Programes, campanyes i projectes d'educació i comunicació ambiental.

Àmbit geogràfic d'actuació: Catalunya.

Persones o grups socials a qui s'adreça:

- Professionals, administracions i associacions que requereixin processos de gestió i educació en qüestions ambientals.
- Centres educatius.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Programes educatius i assessorament a centres educatius.
- Processos de participació per a l'apoderament, la custòdia i la gestió del territori. Recerca i innovació d'estratègies i metodologies de treball que fomenten la participació i la resolució de problemes.
- Màsters i postgraus d'educació ambiental.
- Programes per a la reducció de residus.
- Participació en el desenvolupament d'Agendes 21 locals i escolars. Processos de participació.

Contacte

Agenda 21 Escolar de Barcelona i Societat Catalana d'Educació Ambiental

Nil i Fabra, 20
Barcelona, Barcelonès
932 562 594

residusescoles@bcn.cat
www.bcn.cat/agenda21/a21escolar

EDUCACIÓ AMBIENTAL ALS CENTRES EDUCATIUS

10

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ■
	1.3
Característica CLAU #2	2.1 □
	2.2
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2 ■
	3.3 □
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ■
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ■
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 □

Programa municipal d'Educació Ambiental (Vila-seca)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Des del curs 2010-2011 fins a l'actualitat (curs 2012-2013).

Àmbit geogràfic d'execució: Municipi de Vila-seca (Tarragonès).

Temàtiques abordades: Medi natural, contaminació, aigua, residus, fauna, medi urbà, mobilitat, consum, energia, canvi climàtic, civisme.

Destinatari: Tots els alumnes de les escoles i els instituts de Vila-seca, des de P3 fins 3r de Primària i des de 1r d'ESO fins 2n de Batxillerat. Un total de 7 centres d'Educació Infantil i Primària i 2 centres de Secundària. Aquest curs 2012-13 els destinataris s'amplien fins a arribar a la totalitat d'Educació Infantil, Primària i Secundària.

Agents promotores: Ajuntament de Vila-seca.

Agents executors: Equip d'educació ambiental de Limonium.

Resum

Programa educatiu iniciat de fa uns anys en què es potencien diferents aspectes ambientals contextualitzats en el municipi. Cada nivell educatiu treballa una sola temàtica a triar entre el format taller a l'aula o el format sortida, d'aquesta manera cada centre educatiu pot adaptar els seus projectes i currículums d'un curs a l'altre. En casos excepcionals (com el curs 2012-2013, en què es treballa el civisme), l'Ajuntament proposa treballar una temàtica concreta segons les necessitats i/o les actuacions que es realitzen al municipi.

Objectius

- Informar i fer partícips els docents i els discentos dels centres educatius dels comportaments i els paràmetres ambientals més adequats per fer del municipi de Vila-seca un territori més confortable i ecològic.
- Participar i sensibilitzar la població de Vila-seca en el respecte de l'entorn social i natural del municipi.
- Comprendre i valorar les repercussions de determinades accions pròpies sobre l'entorn natural i social.
- Participar en activitats de grup adoptant un comportament constructiu, responsable i solidari, valorant les aportacions pròpies i alienes.

Metodologia

Continguts destacats

En aquest programa es treballen les temàtiques repartides per a cada nivell educatiu (exceptuant els cursos de 4t, 5è i 6è, que realitzen un altre programa):

- P3 – Medi natural
- P4 – Contaminació
- P5 – Aigua
- 1r – Residus
- 2n – Fauna
- 3r – Medi urbà
- 1r ESO – Residus
- 2n ESO – Aigua
- 3r ESO – Mobilitat
- 4t ESO – Consum
- 1r BATX – Energia
- 2n BATX – Canvi climàtic

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

La preparació en iniciar el programa requereix de temps suficient per crear, dissenyar i preparar cadascuna de les activitats que s'oferiran

als centres educatius. Un cop s'han realitzat les activitats (el primer curs, d'inici del programa), els altres cursos es destina el temps a anar millorant tant els materials com el desenvolupament de cada activitat. Una època ideal per realitzar aquesta preparació prèvia (i renovació, si s'escau, de materials) és l'estiu.

Desenvolupament

En iniciar el curs escolar, i un cop l'administració pública dóna el seu vistiplau, es passa a la fase de contacte dels diferents centres educatius per oferir-los el programa, aclarir dubtes i fixar un calendari. Les activitats estan obertes a realitzar-se qualsevol trimestre del curs, de manera que així s'ofereix la possibilitat d'incorporar l'activitat dins el currículum del centre i/o en projectes concrets. Es recomana que l'activitat no es faci per fer, sinó que tingui un sentit i un seguiment en el centre.

Mètodes d'avaluació i seguiment

En finalitzar cada activitat (per a cada classe), el mestre o professor omple una fitxa de valoració per opinar sobre diferents aspectes de l'activitat realitzada. En aquest programa, per manca de temps, no es realitza cap valoració directament amb els alumnes que han participat en l'activitat. D'altra banda, s'anima la comunitat docent a facilitar-nos qualsevol valoració/avaluació que es faci amb els alumnes o a nivell de claustre.

Resultats / Impacte en la comunitat

Des dels centres educatius es coneix molt bé el programa perquè fa anys que el realitzen, i tenen integrades les diferents temàtiques que es treballen per a cada nivell educatiu. S'acostumen a exhaurir totes les activitats programades, és a dir, que els centres educatius acaben realitzant l'activitat que pertoca a cada nivell educatiu.

En finalitzar cada activitat, el o la mestra en fa una valoració, comentaris que ens serveixen per polir més les activitats d'un curs a l'altre.

Des de l'Ajuntament de Vila-seca també s'incorporen les campanyes d'educació ambiental a nivell municipal al programa educatiu. És un cas clar el d'aquest curs 2012-2013, en què es canviaran les temàtiques tractades al programa per una única temàtica, el civisme.

Les dades de l'últim programa realitzat (2011-2012) són 106 activitats realitzades, 9 centres educatius i 2.406 alumnes participants (dels cursos de P3, P4, P5, 1r, 2n, 3r, 1r ESO, 2n ESO, 3r ESO, 4t ESO, 1r BATX, 2n BATX).

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 2.1: Coherència en l'entitat promotora i/o executora responsable.**

El programa es desenvolupa coherentment amb la missió de l'organització executora responsable del projecte.

■ **Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.**

Es disposa d'un mètode programat i adequat a les edats dels destinataris. El programa madura al llarg dels anys realitzats, amb les aportacions dels educadors i del professorat participant.

■ **Criteri 6.3: Els resultats són útils.**

Es contempla la difusió dels resultats de les valoracions després d'haver-se executat. Es presenten informes dels resultats assolits a tota la comunitat educativa, i són la base de nous plantejaments en futurs edicions del programa.

Suggeriments i orientacions

En programes d'activitats d'educació ambiental que es van repetint al llarg de diferents cursos escolars, és recomanable organitzar des d'un bon

principi amb la comunitat educativa quines temàtiques i tipologia d'activitat es durà a cada nivell educatiu. D'aquesta manera, s'evitarà que els mateixos alumnes repeteixin una mateixa activitat d'un curs a l'altre. Tenint en compte aquest aspecte, es poden anar millorant les activitats segons els comentaris dels mestres i els professors que han realitzat l'activitat i es poden arribar a consolidar amb uns materials més curosos i atractius.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1996.

Missió de l'entitat/organització: Contribuir al desenvolupament sostenible de la societat, potenciant la innovació i la creativitat en els nostres projectes, segons les necessitats de la part interessada.

Àmbit geogràfic d'actuació: Principalment província de Tarragona, tot i que actuem també en altres zones del territori.

Persones o grups socials a qui s'adreça: administracions públiques, particulars, empreses, centres educatius, entitats, etc.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Consultoria tècnica en estudis, projectes i informes mediambientals i de sostenibilitat.
- Educació per a la sostenibilitat i sensibilització ambiental, a centres educatius i població en general.
- Responsabilitat social territorial de les empreses.

Contacte

LIMONIUM SLU

Joanot Martorell, 15 (PCT)
Vila-seca, Tarragonès
977 342 069

educacioambiental@limonium.org
www.limonium.org

ELS OCELLS DEL MOLÍ PETIT

11

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2 ◻
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1
	3.2 ■
	3.3 ◻
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ■
	4.3 ◻
Característica CLAU #5	5.1 ■
	5.2 ■
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 ■

Programa de seguiment i estudi dels ocells (Sant Joan de les Abadesses)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Al llarg de tot l'any.

Àmbit geogràfic d'execució: Municipi de Sant Joan de les Abadesses (el Ripollès).

Temàtiques abordades: Els ocells i la biodiversitat d'hàbitats.

Destinatari: Totes les edats i en especial infants i joves de Sant Joan de les Abadesses (a través d'activitats escolars i de lleure).

Agents promotors: CEA Alt Ter.

Agents executors: CEA Alt Ter i suport de voluntaris de l'ICO.

Resum

Programa d'activitats, iniciat l'any 2009, de seguiment i estudi dels ocells d'una manera participativa. Les activitats es desenvolupen als entorns de la finca del Molí Petit, a Sant Joan de les Abadesses (el Ripollès). Té com a finalitat conscienciar la societat en general, i els infants i els joves en particular, de la importància de recuperar i conservar els diferents hàbitats naturals propers, com a element clau per augmentar i mantenir la biodiversitat local. El programa està format per diferents activitats distribuïdes al llarg de l'any, com ara la realització de censos, l'anellatge científic, el seguiment de caixes niu, actes lúdics i tallers per a escoles, entre d'altres. Totes les activitats es basen en la metodologia participativa.

Objectius

- Apropar la societat en general, i en particular els infants i els joves de Sant Joan de les Abadesses, al seu entorn natural, a través del món de l'ornitologia.
- Millorar la biodiversitat en general, i de l'avi-fauna en particular, dels entorns del Molí Petit.
- Despertar l'interès i crear actituds de respecte per l'entorn natural.

Metodologia

Continguts destacats

- Observació i identificació dels ocells a través de la morfologia, el cant i el comportament.
- Adaptacions dels diferents ocells al medi (reproducció, alimentació, migracions, comunicació...).
- Coneixement dels hàbitats a través de la conducta dels ocells.
- Problemàtiques de la pèrdua d'hàbitats i de les accions antròpiques sobre el medi i possibles solucions per minimitzar-les (caixes niu, menjadores, recuperació d'hàbitats...).

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

Al llarg de l'any es programen diferents activitats sobre el calendari i es proposen estratègies per difondre-les. En el cas de les activitats obertes, dirigides a famílies, com ara les sessions d'anelatge científic, el seguiment de caixes niu i la Festa dels Ocells, els canals utilitzats per difondre-les són les agendes, Facebook, *mailings*, notes de premsa, comunicació als alumnes de l'escola i rètols al carrer i a punts estratègics.

D'altra banda, algunes activitats requereixen de més preparació que d'altres, i fins i tot per a algunes cal crear materials específics. És el cas de les activitats d'educació ambiental i els tallers dirigits a escoles i casals, i dels actes lúdics, com ara la Festa dels Ocells.

Desenvolupament

Les activitats que es realitzen, segons cronograma, són les següents:

- Febrer, abril, juliol i octubre: Campanyes d'anelatge.
- Abril, maig, juny i juliol: Seguiment de caixes niu.
- Durant tot el curs escolar: Activitats d'educació ambiental (tallers i activitats) amb infants i joves de l'Institut-Escola de Sant Joan de les Abadesses i també d'altres centres educatius que visiten el Molí Petit.
- Juliol i setembre: Activitats d'educació ambiental (tallers i activitats) amb infants de casals.
- Octubre: Festa dels Ocells.
- Tardor: Neteja i reparació de caixes niu.
- Tot l'any: Seguiment regular dels ocells dels entorns del Molí Petit.
- Segons l'any i disponibilitat de pressupost: S'efectuen actuacions de millora dels hàbitats propers al Molí Petit.

Mètodes d'avaluació i seguiment

Pel que fa a les activitats d'educació ambiental escolars, es realitza una sèrie d'avaluacions amb els alumnes a través de dinàmiques incorporades dins la mateixa activitat per valorar-ne el grau d'aprofitament. D'altra banda, també es demana al professorat que faci una valoració de l'activitat a través d'un sistema d'enquesta i se sol·liciten propostes de millora.

Pel que fa a les activitats relacionades amb el seguiment d'ocells (anellatge, caixes niu, observacions...) al llarg de l'any, s'introdueixen les cites a la base de dades del web l'Ornithocat de l'ICO i, coincidint amb la Festa dels Ocells, al mes d'octubre, s'elabora un informe amb les dades anuals, i es donen a conèixer els resultats a través del web del CEA Alt Ter.

D'altra banda, sempre que es realitzen activitats del programa es donen a conèixer els resultats a través de notes de premsa als mitjans de comunicació, pel Facebook i en el butlletí del CEA Alt Ter.

Resultats / Impacte en la comunitat

- Recopilació d'informació ornitològica d'interès a partir dels diversos seguiments que es fan als entorns del Molí Petit.

- Participació, implicació i fidelització de la població, especialment els infants i els joves de Sant Joan de les Abadesses, a les activitats del programa.
- Com a conseqüència del programa, s'han recuperat i millorat hàbitats dels entorns del Molí (creació de basses temporals i un prat de dall, recuperació de la bassa del molí, foment de la flora i la fauna autòctones...).
- Més interès de la població pels aspectes naturals i mediambientals del seu entorn proper (canvi d'actituds i hàbits).

Avaluació final

Punts forts

Considerem que el programa, dins del conjunt de criteris d'avaluació, té com a punts forts els següents:

■ **Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.**

Disposa de capacitats i eines comunicatives interessants per desenvolupar un treball en xarxa entre els usuaris i els agents educatius i socials implicats, fomentant un procés informatiu i participatiu interessant.

■ **Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.**

La seqüenciació dels objectius i dels continguts, i les activitats que s'han de desenvolupar estan ben planificades. Un programa variat, i ben desenvolupat en un cronograma anual.

■ **Criteri 4.3: Pla de comunicació ambiental.**

Es potencia la contínua interacció amb els usuaris i els agents implicats. Se'n comunica periòdicament l'estructura, l'evolució i l'avaluació del programa.

Suggeriments i orientacions

Com que es tracta d'un conjunt d'activitats aparentment inconnexes, un dels aspectes que cal tenir en compte és explicar que totes les accions formen part d'un programa major i que les dades obtingudes en una activitat concreta serviran per augmentar les dades del conjunt i alhora ajudaran a fer el seguiment de l'estat de la biodiversitat local.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 2000.

Missió de l'entitat/organització: Donar a conèixer a la societat en general, i especialment als

infants i als joves, l'entorn natural i el patrimoni històric i cultural del Pirineu oriental. Creiem que per estimar i respectar qualsevol entorn, forma de vida, llegat històric o tradició, cal abans descobrir-los i conèixer-los a fons. Tan sols així, hom pot arribar a sentir-se'ls seus i comprometre's a protegir-los i/o recuperar-los, amb la finalitat darrera que la societat adquireixi valors i actituds de respecte, estima i protecció envers la natura i el patrimoni humà en global.

Àmbit geogràfic d'actuació: el Ripollès i comarques del Pirineu oriental.

Persones o grups socials a qui s'adreça: totes les edats, especialment infants i joves

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Activitats d'educació ambiental formals (escolar) i no formals (lleure).
- Campanyes de sensibilització ambiental.
- Divulgació i interpretació del patrimoni (guiatges i comunicació ambiental).
- Custòdia del territori (projectes de restauració i millora de l'entorn natural i recuperació de patrimoni cultural).

Contacte

Associació Centre d'Educació Ambiental Alt Ter (CEA Alt Ter)

Ecomuseu Molí Petit, s/n

Sant Joan de les Abadesses (el Ripollès)

972 721 317

info@alt-ter.org

www.alt-ter.org

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ■
	1.2 ■
	1.3 ■
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2 ■
	2.3
Característica CLAU #3	3.1 ☒
	3.2
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1
	4.2
	4.3
Característica CLAU #5	5.1 ☒
	5.2
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1 ☒
	6.2 ■
	6.3 ■

Programa de custòdia patrimonial i aprenentatge-servei (Viladrau-Parc natural del Montseny)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Des del 2009 fins al 2013.

Àmbit geogràfic d'execució: Montseny.

Temàtiques abordades: Custòdia patrimonial. Aprenentatge-Servei (APS).

Destinatari: Infants, joves i adults.

Agents promotores: Fundació Vincles.

Agents executors: Equip de voluntariat.

Resum

Creació d'un equipament en un espai natural que permeti realitzar-hi activitats d'educació ambiental i processos d'inclusió social de diferents col·lectius en risc d'exclusió social, principalment infants i joves, mitjançant la realització d'activitats educatives i culturals, que tinguin processos de participació per l'apoderament com a element estratègic principal.

Objectius

- Gaudir d'un equipament i un espai que faciliti el contacte directe amb el medi natural, per a infants i joves veïns del municipi i de la zona d'influència, i especialment per a col·lectius en risc d'exclusió social.
- Fomentar el reconeixement i la comunicació dels sentiments i la percepció des de l'observació i l'experimentació, mitjançant un treball cooperatiu amb estratègies de participació i potenciant els diferents llenguatges expressius com a elements comunicatius.
- Treballar per descobrir el paisatge i els seus elements, com a context individual que afavoreix les relacions col·lectives. Aprendre a participar per poder intervenir en decisions sobre accions concretes socioambientals i necessàries per a cada grup i la seva relació amb el territori.
- Facilitar acords puntuals amb institucions, administracions i centres educatius, per tal d'elaborar projectes i propostes concretes que necessitin la participació de col·lectius, dins l'àmbit de la responsabilitat social, i puguin fer ús de l'equipament.

Metodologia

Continguts destacats

Utilitzant el marc d'un espai natural protegit (patrimoni natural) i de l'equipament (patrimoni cultural i arquitectònic), i participant dels valors de l'excursionisme i la relació amb la natura, es programen activitats que fomentin el treball interdisciplinari per a l'aprenentatge conceptual i d'habilitats motrius i procedimentals de l'àmbit de l'electricitat, la fusteria i el ram de paleta. Es fomenta la transferència de procediments i habilitats comunicatives per al debat, la discussió i la presa de decisions i l'adquisició de responsabilitats individuals i col·lectives per millorar la convivència.

Com s'ha desenvolupat?

Sobre un acord de custòdia amb el bisbat de Vic i la parròquia de Viladrau, s'ha creat un pla a cinc anys. Aquest pla inclou el projecte arquitectònic de rehabilitació en cinc fases:

1. Neteja i desbrossament.
2. Condicionament de parets i, puntualment, d'elements estructurals.
3. Arranjament i pintat de parets.
4. Creació i muntatge de mobiliari i petita instal·lació elèctrica.
5. Instal·lació de serveis sanitaris.

Preparació

- Aprovació per part del patronat de la Fundació de la proposta de custòdia.
- Treball en quatre sessions per crear els documents d'acord de custòdia, amb el bisbat i la parròquia.
- Redacció i concreció de les finalitats i les fases del projecte i creació de l'espai web per divulgar-lo.
- Redacció de la documentació tècnica del projecte d'intervenció arquitectònica, i presentació a institucions locals, l'Ajuntament i la direcció del Parc Natural del Montseny, i col·laboració a persones i empreses.

Desenvolupament

2009

- Signatura de l'acord de custòdia.

- Proposta d'activitats de lleure a l'estiu, amb entitats locals.
- Dotació d'elements estructurals (perxes de castanyer) per part de propietats veïnes.

2010

- Acord d'adhesió a la Xarxa de Custòdia del Territori (XCT) i a la Xarxa de Voluntariat de Catalunya (XVAC).
- Presentació del projecte a persones i entitats del municipi i àrea d'influència.
- Dia mundial de la Biodiversitat.
- Trobada de noies anomenades Erola amb motiu de l'aplec anual a l'ermita.
- Primer camp de treball d'estiu.
- Concessió d'ajut amb materials per part del Parc Natural del Montseny.
- Programa de voluntariat: treball cooperatiu amb persones adultes els caps de setmana.

2011

- Programa de voluntariat, els caps de setmana.
- Segon camp de treball d'estiu.
- Sortida amb petits treballs amb alumnes d'educació infantil de l'escola Els Castanyers.
- Tercer camp de treball d'estiu.
- Activitat excursionista anual, de lleure educatiu, amb l'Associació Excursionista de Viladrau.
- Divulgació del projecte amb motiu del 25è aniversari de la Coordinadora per la Salvaguarda del Montseny, amb el programa cultural «Quedem» d'Òmnium Cultural d'Osona.

2012

- Activitat d'Aprenentatge-Servei (APS) amb alumnes d'educació infantil de l'escola El Roure Gros.
- Baixada de la imatge de l'Erola a Viladrau, per crear la germandat de la verge de l'Erola, amb participació de la parròquia.

- Treballs cooperatius per part de l'Agrupament Escolta de Salt Els Trucaires.
- Quart camp de treball d'estiu.
- Activitat excursionista anual, amb l'Associació Excursionista de Viladrau.
- Creació del programa de voluntariat i del grup Amics de la Fundació.
- Creació del grup de joves del camp de treball i participació en la Fira de la castanya.

2013

- Creació del pla estratègic per als propers cinc anys.
- Dos camps de treball previstos amb la integració de joves en risc d'exclusió social.

Mètodes d'avaluació i seguiment

En les activitats amb joves, s'ha creat un full de seguiment i d'avaluació individual i col·lectiva per als camps de treball. D'aquesta anàlisi s'ha vist que ha augmentat l'apoderament dels joves que han participat en el projecte i s'ha creat el grup de joves de l'Erola, que ha redactat un pla per a dos anys consistent en trobades periòdiques per a actuacions puntuals de difusió del programa i la col·laboració en els camps de treball.

També s'ha creat un grup de treball amb l'assessorament tècnic del centre promotor de la Fundació Jaume Bofill per tal d'escriure la metodologia APS més adient en cada una de les fases del programa.

Resultats / Impacte en la comunitat

S'han portat a terme quatre camps de treball amb joves de 14 a 17 anys i diverses jornades de voluntariat per realitzar treballs cooperatius amb persones adultes. S'han realitzat el 30 % de les reformes constructives per habilitar-ho com a refugi i s'està formant un grup de treball tècnic per redactar el projecte d'Aprenentatge-Servei. Hi han participat fins a l'actualitat unes 375 persones, entre escolars i adults.

Altres centres o entitats que han participat en el projecte:

- Aula de Natura Santa Marta, CIEP – viladraueducacio.com.
- Ajuntament de Viladrau.
- Parc Natural del Montseny. Diputació de Barcelona.
- Casal dels Infants del Raval de Barcelona.
- Escola Els Castanyers i escola El Roure Gros.
- Associació Excursionista de Viladrau.
- Consorci Serveis Socials d'Osona.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 3.1: Objectius clarament definits

Els documents descriptius del programa anual, disposa d'un Pla Estratègic que presenta una sèrie d'objectius clarament definits. Es presenta una bona formulació d'objectius, així com la seva intencionalitat i seqüenciació.

■ Criteri 5.1: Recursos dimensionats.

Els recursos necessaris estan ajustats, tant els recursos personals (agents, educadors, voluntaris, entitats col·laboradores participants) i materials (elements de difusió, de treball, eines...) com les infraestructures utilitzades (edificis, recursos d'altres entitats...). Els recursos estan dimensionats en relació amb la durada i les finalitats i els objectius.

■ Criteri 6.1: Estratègies de mesura.

Donada l'àmplia participació col·laborativa i cooperativa, d'entitats i persones diverses en el projecte, es presenta un pla d'avaluació clar i efectiu, que recull les propostes de millora contínua.

Suggeriments i orientacions

En aquest programa, d'una durada de cinc anys, cal definir clarament via un procés de participació, la finalitat, els objectius i les persones o entitats implicades, alhora que també els resul-

tats esperats. El pla anual ens ha de servir per fer-ne un seguiment, una avaluació i una millora. Un dels aspectes importants és la difusió per a la implicació d'entitats i persones col·laboradores, i una transparència fruit de l'honestetat i la coherència de l'equip director del programa. Val a dir que en la presentació i la difusió del programa ha estat un dels punts febles, aquest aspecte ha estat constatable en l'anàlisi feta en la procedència geogràfica del grup d'amics i de voluntaris de la Fundació.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 2009.

Missió de l'entitat/organització: Estudiar, dissenyar, executar i avaluar projectes privats o públics d'educació ambiental i sostenibilitat, en què els processos de participació i implicació ciutadana siguin eines d'una rellevància especial. Promoure l'establiment de vincles entre persones i entitats per crear i impulsar propostes d'apoderament per la reducció de la vulnerabilitat personal i col·lectiva.

Àmbit geogràfic d'actuació: Principalment a Catalunya. Puntualment, amb participació d'altres entitats, a qualsevol altre lloc.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Públic en general.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Participació i educació.

Contacte

Fundació Vincles, participació, educació i sostenibilitat

Travessera de Puigtorrat, 2
17406 Viladrau, Osona
938 848 084

vinclesfundacio@gmail.com
www.vinclesfundacio.cat

ESTALVIEM ENERGIA

13

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3 ☒
Característica CLAU #2	2.1 ☐
	2.2
	2.3 ☐
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2
	3.3 ☒
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ☐
	4.3 ☐
Característica CLAU #5	5.1 ☐
	5.2 ☒
	5.3 ☐
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3

Campanya de bones pràctiques d'estalvi d'energia en la població (Cardedeu)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Juliol, novembre del 2012.

Àmbit geogràfic d'execució: Municipi de Cardedeu (el Vallès Oriental).

Temàtiques abordades: Estalvi d'energia i energies renovables.

Destinatari: Comerciants, escolars i població en general.

Agents promotors: Ajuntament de Cardedeu.

Agents executors: Escola de Natura del Corredor (ENC).

Resum

Amb l'argument de la celebració de la «Setmana de l'Energia» i en el context del canvi climàtic i de la fi dels combustibles fòssils, l'Ajuntament vol incidir en la capacitació del ciutadà per adaptar-s'hi. Comença amb una campanya que inclou: visites als comerciants per cercar la seva complicitat, tallers escolars per alertar l'alumnat i punt d'informació proactiu al carrer per informar la ciutadania i fer proselitisme de bones pràctiques.

Objectius

Generals

- Implicar els comerciants en la presa de consciència de la ciutadania a través del proselitisme de productes d'estalvi energètic o renovables.
- Alertar els joves i la ciutadania en general sobre els canvis de comportament necessaris per encarar adequadament la crisi energètica.

D'acció

Reduir el consum energètic.

- Incrementar l'eficiència en la transformació de l'energia de consum domèstic i en la mobilitat personal.
- Canviar les **fonts d'energia** primària del consum domèstic i la mobilitat personal.

De coneixement i reflexió

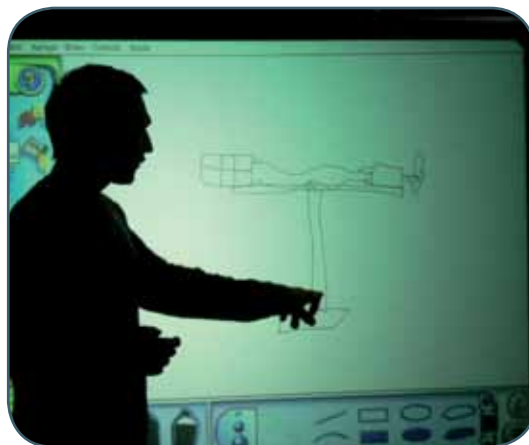
- Fer conèixer les perturbacions i els impactes vinculats als diferents hàbits de consum energètic, a nivells domèstic, local i global.
- Fer comprendre la pròpia responsabilitat de cada persona en la generació de les causes del canvi climàtic i en l'exhauriment de recursos, i prevenir-ho.
- Practicar i reflexionar sobre propostes concretes en la línia de prevenir les causes del canvi climàtic i l'exhauriment de recursos.
- Vincular l'anàlisi de les causes i els efectes del canvi climàtic al desenvolupament curricular de cada centre (en l'àmbit escolar).

Metodologia

Continguts destacats

- Principis que regulen les energies renovables.
- Diversitat de fonts d'energia renovable aplicades a l'obtenció d'energia final.
- Estris i hàbits de consum domèstic sostenibles energèticament: tipologia de làmpades, il·luminació, etiquetes i classes energètiques d'electrodomèstics, ús i bon funcionament

d'aparells elèctrics, tancaments d'edificis, temperatura òptima, sistemes de calefacció i escalfament d'aigua, tipologies de vehicles. Casos pràctics i aparells diversos per comparar.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

- Dues reunions entre els serveis tècnics municipals i el responsable de campanya per definir els objectius, identificar els agents, traçar l'estratègia i escollir les activitats.
- Disseny d'activitats i formats d'execució. Edició de cartell de difusió.
- Identificació dels comerços que ofereixen productes sostenibles.
- Edició de la targeta de propaganda dels comerços implicats.
- Seguiment telemàtic.

Desenvolupament

- Visites als comerciants: 15 dies abans de la jornada central, un comunicador visita els comerciants vinculables a l'activitat per proposar-los la difusió activa de la jornada disposant el cartell de propaganda en un lloc preferent i aportant algun instrument promocional. A canvi se'ls ofereix la difusió dels seus serveis mitjançant el punt d'informació.
- Punt d'informació: Carpa instal·lada en una plaça pública en ocasió d'un festival musical

pels carrers, amb estratègies comunicatives de la interpretació ambiental ambulat adreçada als passavolants i amb atenció al públic interessat, amb dos espais: exposició al públic i tallers de renovables. Atès per quatre comunicadors.

- Atenció al públic: Exposició i presentació d'aparells i estris a l'abast, amb mostres reals i amb comparació dels diferents consums, eficiències i prestacions (joguines, lluminàries, motors,...).
- Taller de renovables: Execució abreujada dels mateixos tallers que es duran a terme als centres educatius.
- Tallers escolars: Breu introducció classificatòria de les fonts d'energia i dels diferents ginys a construir, amb justificació de l'ús de materials de rebuig. Els participants es distribueixen per les quatre taules, amb materials per elaborar els ginys i fer-los funcionar. Van prenent nota dels passos realitzats, de l'aplicació pràctica de les fonts d'energia renovable que han utilitzat per fer funcionar els ginys i de les seves reflexions. En acabat, es fa una posada en comú i un consens de conclusions.

Mètodes d'avaluació i seguiment

- Enquesta posterior als comerciants col·laboradors per detectar canvis en els hàbits de compra.
- Prospectiva inicial en conversa i enquesta emascarada posterior als alumnes per detectar canvis de percepcions i de voluntats.

Resultats / Impacte en la comunitat

- 11 comerços van col·laborar oferint 14 tipologies de productes d'estalvi energètic o amb energies renovables.
- 50 famílies van ser informades personalment al punt d'informació al carrer (12,5 per hora).
- 30 persones van participar en els tallers d'energies renovables.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.3: Context concretat.

La campanya està emmarcada en un context concret clarament definit (local, proper i concret als destinataris). Estan ben determinats la

localització, els subgrups diana i els còmplices que participen.

■ **Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.**

Es disposa d'un bon cronograma d'activitats; cosa que permet fer una bona regulació del ritme, la intensitat i el volum de participació en la campanya.

■ **Criteri 5.2: Recursos a l'abast.**

Els recursos són fàcilment disponibles. Es van emprar recursos ja existents i útils per a diferents activitats de la campanya.

Suggeriments i orientacions

La campanya ha de formar part d'una concatenació d'accions, (subcampanyes), per tal de catalitzar la seva eficàcia. Ha de ser coherent amb la política municipal (ordenances, taxes, estratègies), amb el currículum i els processos dels centres educatius i amb el suport al comerç en aquesta línia.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1984.

Missió de l'entitat/organització: Educació ambiental.

Àmbit geogràfic d'actuació: Maresme i Vallès Oriental.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Formadors, escolars, educació en el lleure, ciutadania en general.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Medi natural, territori, vectors ambientals (aigua, residus, energia, aire).

Contacte

Escola de Natura del Corredor

Ca l'Àrenes. Apartat 112
08319 Dosrius, Maresme
937 955 405

enc@pangea.org
www.enc.pangea.org

ESTIMO LA TERRA

14

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3 ■
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2
	2.3 ◻
Característica CLAU #3	3.1
	3.2 ■
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ■
	4.3 ◻
Característica CLAU #5	5.1 ◻
	5.2 ■
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3

Programa de sensibilització i coneixement de l'entorn de les escoles (Sant Adrià de Besòs)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Al llarg de tot el curs escolar.

Àmbit geogràfic d'execució: Àmbit municipal.

Temàtiques abordades: La sostenibilitat.

Destinatari: Escoles d'Educació Primària.

Agents promotor: Ajuntaments i la Fundació Catalana de l'Esplai.

Agents executors: Fundació Catalana de l'Esplai.

Resum

«Estimo la Terra» és una proposta educativa per treballar l'educació pel medi ambient i el desenvolupament sostenible en el marc dels centres escolars d'Infantil i Primària del municipi.

És un projecte per sensibilitzar els infants i els joves del poble, i d'una manera indirecta els adults, en l'estima, l'arrelament, la familiarització i la coresponsabilitat en la construcció col·lectiva de l'entorn més proper.

La proposta educativa presenta dues formes de plantejament i metodologia diferenciades. Ambdues propostes es complementen i es realitzen bianualment, de manera que permeten a l'escola desenvolupar un programa educatiu conjunt de dos anys de perspectiva:

1a fase: Les sortides urbanes. Itinerari urbà per nivell educatiu.

2a fase: Els tallers a l'aula. Cicle de tres tallers per nivell educatiu.

Objectius

- Comprendre el concepte de sostenibilitat i adonar-se de la importància de cercar la sostenibilitat a les nostres ciutats.
- Adonar-se dels diferents camins i de les dificultats existents envers la sostenibilitat amb una actitud crítica, tolerant i constructiva.
- Que els alumnes s'impliquin i acceptin la seva part de responsabilitat en la construcció del medi col·lectiu tot desvetllant el propi sentit crític.
- Que els alumnes sàpiguen descobrir la riquesa d'un entorn divers i la visquin des de l'empatia per trobar punts en comú.

Metodologia

Continguts destacats

El programa «Estimo la Terra» té com a objectiu principal treballar la sostenibilitat de manera transversal i per a totes les edats.

Per exemple, amb els alumnes d'Educació Infantil l'aproximació es fa a través d'una activitat que fomenta els hàbits alimentaris saludables i respectuosos amb l'entorn.

Un altre dels continguts que es treballa és l'aigua com a recurs valuós per a tots els éssers vius. I d'una manera global, el respecte i l'aproximació cap a l'entorn natural des de l'emotivitat.

La descoberta de l'entorn proper a l'escola a través dels parcs i els jardins que podem trobar al voltant ens permet introduir el coneixement de la fauna urbana i les problemàtiques que els afecten.

A partir de Cicle Mitjà, i sobretot a Cicle Superior, es comença a treballar el concepte de la sostenibilitat des del punt de vista de la complexitat que aquest repte ens planteja i, sobretot, des de la responsabilitat d'haver de prendre certes decisions en el conjunt de les accions col·lectives i individuals. Sobretot abordant problemàtiques com ara la gestió dels residus, l'aprofitament dels recursos naturals i la biodiversitat.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

El programa es comença a preparar uns dos mesos abans de la seva arrencada. En aquesta etapa, l'equip coordinador pacta les dates i la temporització de les sortides i els tallers amb les escoles participants del municipi.

També hi intervenen els tècnics de l'ajuntament i es fan reunions presencials a cada escola amb el professorat per presentar les noves activitats, per adaptar el programa i presentar la memòria de l'any anterior. Es concentren les activitats del programa en una setmana o dues, en funció de les línies que tingui el centre i garantint el lligam entre les activitats. Les escoles solen reservar aquella setmana o quinzena sota el nom de «La setmana, o la quinzena de la Terra», i així poden incorporar la sostenibilitat en activitats i àrees curriculars.

Aquest format de setmana temàtica desenvolupant el programa "Estimo la Terra", fa que tot el col·lectiu escolar (alumnes, professorat i pares) es vinculi molt més amb el projecte i també ajuda a concentrar la repercussió del missatge i l'objectiu.

En aquesta fase prèvia, també cal preparar tots els materials necessaris amb la màxima previsió possible. Cal tenir la producció de materials el màxim de sistematitzada.

Desenvolupament

El programa es desenvolupa en cicles bianuals per cada cicle (dos anys) segons la metodologia emprada.

Les activitats estan estructurades en aquests dos blocs que alternen cada any:

- Sortides urbanes (primer any)
- Tallers a l'aula (segon any)

Així aquest curs 2012-13 es realitzaran els tallers a l'aula, amb els mateixos alumnes que l'any passat van realitzar les sortides urbanes.

Les sortides urbanes

Les sortides permeten un apropament i una anàlisi de l'entorn més proper. Així mateix, faciliten la interpretació, la receptivitat i la comunicació sobre l'estat del medi ambient del nostre municipi.

Les sortides es realitzen a l'entorn proper de l'escola, dins el terme municipal.

Es realitza un itinerari urbà diferent per a cada cicle, de tres hores de durada. Cada sortida és dinamitzada per dos educadors o educadores.

- Educació infantil: Sortida al mercat, on es treballa l'alimentació saludable i les actituds respectuoses amb l'entorn.
- Cicle Inicial: Itinerari d'observació i experimentació. Visita a l'entorn més proper per descobrir-ne els valors naturals a través del conte El rei i el rei.
- Cicle Mitjà: Joc d'investigació amb dramatització, comunicació i cooperació. Visita a una zona del barri per diagnosticar-ne, com a metges, l'estat de salut.
- Cicle Superior: Els biodiversiquadres: gimcana al voltant de l'escola per analitzar el conjunt d'espècies animals i vegetals a l'entorn del centre, i poder tenir un índex de biodiversitat avaluable al llarg dels cursos i dels anys.

Els tallers a l'aula

Els tallers a l'aula apropen als infants el concepte de sostenibilitat des de l'òptica de la sensibilització davant els problemes globals i locals del

medi ambient, de la participació en iniciatives individuals i col·lectives, i des de l'organització d'accions concretes.

Es desenvolupen tres tallers seqüencials a cada cicle educatiu, d'una hora cadascú, i són dinamitzats per un educador o educadora. Segueixen aquesta progressió conceptual:

- Taller 1. La presència dels recursos és desigual i limitada.
- Taller 2. La repartició i l'ús dels recursos és important per a la sostenibilitat, i la sostenibilitat és necessària.
- Taller 3. Els camins de la sostenibilitat són complicats, però possibles.

Mètodes d'avaluació i seguiment

El programa contempla dues formes de seguiment i avaluació. Una, dirigida als mestres i l'altra, als mateixos alumnes.

La primera, consisteix en una enquesta escrita que han de completar tots els i les mestres de cada grup que participa en les activitats del programa. La segona, després de cada activitat, els alumnes van al vestíbul de l'escola, on hi ha penjat un gran mural de seguiment i avaluació de «La quinzena de la Terra». Fent servir gomets de colors i/o una gran diana d'avaluació, aniran puntuant les activitats des de diferents punts de vista.

Durant i al final de «La quinzena», la visió global del mural ens anirà comunicant com evoluciona el programa. Finalment, la coordinació del programa realitza una memòria anual per a cadascun dels ajuntaments que hi participen.

Resultats / Impacte en la comunitat

El programa «Estimo la Terra» es va començar a desenvolupar a partir de l'any 2000 a les escoles d'un sol municipi, Abrera. De la primera edició ençà, la progressió va ser positiva i de manteniment durant tota una dècada. D'un sol municipi va arribar a estar implantat, sinó totalment, parcialment, a cinc municipis.

Aquesta progressió i el recull de valoracions fan pensar que els resultats són positius i que la implementació del programa és sòlida en els municipis que decideixen incorporar-lo en la seva oferta educativa.

Per mesurar qualitativament l'impacte d'aquest programa caldria millorar-lo amb algun sistema d'avaluació més afinat o de seguiment més acurat per part dels educadors.

Avaluació final

Punts forts

- **Criteri 2.3: Objectius clarament definits.**
Els documents descriptius del programa presenten una sèrie d'objectius clarament definits, tant en les sortides com en els tallers.
- **Criteri 4.3: Pla de comunicació ambiental.**
Incorpora la comunicació ambiental com a pilar valoratiu de les activitats, en contínua interacció amb els alumnes i els agents implicats.
- **Criteri 5.1: Recursos dimensionats.**
Els recursos són dimensionats, en relació amb la durada i les finalitats i els objectius de cada activitat. Són reutilitzables, i altres materials provenen del circuit urbà de reciclatge.

Suggeriments i orientacions

A l'hora de desenvolupar un programa tan dilatat en el temps com «Estimo la Terra», cal concretar molt bé amb els ajuntaments la necessitat de donar una estabilitat i una continuïtat al projecte, per

tal que els alumnes puguin completar les sortides i les activitats plantejades al llarg dels cicles.

Per poder fer extensiu el programa a molts més municipis i centres, una proposta de millora és passar a disposició dels centres el programa a través de una eina web. D'aquesta manera el professorat podria obtenir i realitzar autònomament una part de les activitats, i així fer més sostenible econòmicament el programa i augmentant la participació..

Una feblesa que té el programa és la manca d'una sistema de mesura de l'impacte real. Caldria trobar una eina que permetés obtenir aquesta informació.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1996.

Missió de l'entitat/organització: Educar els infants i els joves; enfortir les entitats de lleure i el tercer sector; millorar el medi ambient i promoure la ciutadania i la inclusió social, amb voluntat transformadora.

Àmbit geogràfic d'actuació: Catalunya, Península i Amèrica del Sud.

Persones o grups socials a qui s'adreça: infants i joves, col·lectius docents i gestors de serveis educatius.

Principals àmbits temàtics d'actuació: lleure infantil i juvenil, educació ambiental, suport i serveis d'assessorament a entitats del tercer sector i formació.

Contacte

Fundació Catalana de l'Esplai

Riu Anoia, 42-54, 08820
el Prat del Llobregat
934 747 474

infoaccc@esplai.org
www.esplai.org

FESTES SOSTENIBLES

15

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ☒
	1.2 ☐
	1.3 ☒
Característica CLAU #2	2.1 ☐
	2.2 ☐
	2.3 ☐
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2 ☒
	3.3 ☐
Característica CLAU #4	4.1 ☐
	4.2 ☐
	4.3 ☐
Característica CLAU #5	5.1 ☐
	5.2 ☐
	5.3 ☐
Característica CLAU #6	6.1 ☐
	6.2 ☐
	6.3 ☐

Campanya per a l'ús de vaixel·la compostable i correcta realització de la recollida selectiva (Valls)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Primavera-estiu dels anys 2007, 2008 i 2009.

Àmbit geogràfic d'execució: Valls (Alt Camp).

Temàtiques abordades: Recollida selectiva amb especial incidència en la fracció orgànica i les vaixel·les compostables.

Destinatari: Associacions de veïns, entitats, AMPA i comunitats escolars.

Agents promotors: Ajuntament de Valls.

Agents executors: Cel Rogent Educació Ambiental.

Resum

En aquesta campanya s'oferia a les escoles i les entitats vaixel·les compostables per als àpats de fi de curs, les festes majors, etc. El subministrament gratuït d'aquesta vaixel·la es realitzava a canvi del compromís, per part de l'organització, de promoure una recollida selectiva correcta després de l'àpat.

Un o diversos educadors de l'entitat executora eren presents durant bona part de la festa sostenible per tal de col·laborar en l'organització i informar els comensals sobre la recollida selectiva de la vaixel·la compostable, que calia realitzar després de la festa, i resoldre els seus dubtes.

Objectius

- Informar els comensals de l'àpat de la separació correcta i del destí dels residus generats durant la festa.
- Difondre la utilització de vaixelles compostables per a les festes de l'entitat i particulars.
- Reforçar la participació en la separació de la fracció orgànica als domicilis particulars.
- Millorar la realització de la recollida selectiva en els àpats de les festes participants en la campanya.

Metodologia

Continguts destacats

- La recollida selectiva dels residus urbans: les diferents fraccions per separar, els contenidors respectius i el destí i l'aprofitament de cada fracció.
- La recollida selectiva de matèria orgànica: procés de compostatge, quins materials s'hi poden abocar i quins no, observació de compost i relació amb antigues pràctiques casolanes.
- La vaixel·la compostable com a alternativa al plàstic: material, contenidor de destí i descomposició d'aquesta.
- Resolució de dubtes relacionats amb la recollida selectiva i la gestió dels residus a la ciutat.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

Inicialment s'obtingué una llista de les entitats i les associacions que realitzen festes. Es definiren la metodologia i els continguts de la campanya, així com el material gràfic i sonor de suport (panell informatiu, banderola gegant i falca radiofònica).

Desenvolupament

Inicialment, des de l'Ajuntament es difongué la campanya a les entitats i les associacions. Aquestes feien saber la data i el nombre de comensals

estimats de la seva festa sostenible i s'elaborava un calendari. Responsables de l'entitat mateix passaven a recollir les unitats de vaixel·la compostable sol·licitades.

Pocs dies abans de cada festa, des de l'entitat executora es contactava amb el responsable de l'entitat, per delimitar l'horari i la durada previstos, el lloc i l'accessibilitat de l'àpat, i altres detalls organitzatius. El nombre d'educadors destinats a cada festa sostenible depenia del nombre de comensals.

El dia de la festa, el o els educadors hi arribaven a l'inici de l'àpat. Després de parlar amb els organitzadors i assabentar-se del contingut i l'organització de l'àpat (residus que hi hauria, si algú desaparava taula o es realitzava col·lectivament), s'asseguraven que hi hagués contenidors de recollida selectiva i que estiguessin ben col·locats, i muntaven els elements visuals i didàctics de la campanya.

En la primera edició els educadors passaven, taula per taula, per tal d'informar els comensals, de manera personalitzada, sobre els continguts de la campanya. En anys posteriors, durant l'àpat es passava una falca informativa per megafonia, i l'educador se situava a la zona de contenidors i informava i resolva els dubtes en el moment d'anar a llençar les deixalles.

Mètodes d'avaluació i seguiment

Quan els comensals ja eren a les postres o havien finalitzat l'àpat, els educadors realitzaven i anotaven qualsevol incidència detectada, a més del grau d'implicació dels organitzadors i els participants i de l'estat dels contenidors en marxar de la festa.

També l'empresa de neteja, encarregada de recollir els contenidors, registrava i passava nota a l'Ajuntament sobre la qualitat final de la separació de residus realitzada.

Aquestes dades eren utilitzades, *a posteriori*, per tal de concedir o denegar posteriors sol·licituds de vaixel·la compostable.

Resultats / Impacte en la comunitat

Cada primavera-estiu participaren en la campanya una trentena d'àpats de diverses entitats vallenques. El missatge arribà a uns 8.600 comensals.

Després de les tres edicions del programa, es detectà una millora qualitativa en la recollida

selectiva de les festes populars, disminuint el nombre d'impropis als diversos contenidors. Especialment als àpats de festes organitzades per escoles o AMPA els resultats foren i encara són excel·lents. En canvi, en determinats àpats amb un nombre molt elevat de comensals, la qualitat de la recollida no presentà millores significatives.

Un altre punt positiu generat arran de la campanya, ha estat la consolidació d'un document mitjançant el qual les entitats demanen a l'Ajuntament contenidors de recollida selectiva per a les seves festes, el qual signen comproment-se a fer la recollida selectiva i a fer-se responsables de qualsevol pèrdua o furt dels contenidors.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.1: Diagnosi de la necessitat.

La campanya parteix d'un estudi o informe diagnòstic de l'Ajuntament que identifica clarament la necessitat socioambiental.

■ **Criteri 1.3: Context concretat.**

Està emmarcada en un context concret clarament definit (local, proper i concret als destinataris com és el cas de celebracions socials).

■ **Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.**

Els objectius i els continguts són explícits a tots els participants de la campanya i, per tant, es desenvolupa la seva concreció i valoració en el si de la comunitat participant.

Suggeriments i orientacions

Els àpats festius sovint s'allarguen molt i els recursos econòmics disponibles fan que l'educador només sigui a la festa durant un període de temps limitat.

En el contacte previ amb els organitzadors de cada festa, és important d'ajustar l'hora real d'inici de l'àpat, que sovint no és l'hora en què es convoca els assistents. Això permet aprofitar al màxim les hores de feina de l'educador que han estat assignades a cada àpat.

El dia de la festa caldrà triar amb cura el moment i el mètode de transmissió de la informació als comensals. Fer-ho abans i durant l'inici de l'àpat, passant taula per taula, fa que s'arribi a la totalitat dels comensals, però quan l'educador ha marxat, alguns d'ells fan cas omís del missatge i la qualitat de la recollida selectiva sol ser menor.

Si l'educador, en canvi, actua un cop iniciat l'àpat i fins al final, situant-se a la zona de contenidors, tot i que només reben el missatge els comensals que van a llençar els residus, la interacció i la resolució de dubtes amb aquests és més recíproca i s'aconsegueixen uns millors resultats de recollida selectiva.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1981.

Missió de l'entitat/organització: educació, sensibilització i comunicació ambiental en tots els àmbits.

Àmbit geogràfic d'actuació: província de Tarragona, sud de la província de Lleida i oest de la de Barcelona.

Persones o grups socials a qui s'adreça: centres educatius, ajuntaments i consells comarcals, entitats, AMPA i famílies.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Activitats d'educació ambiental als centres educatius.
- Assessorament ambiental per a centres educatius i altres institucions.
- Campanyes d'educació i comunicació ambiental.
- Activitats i sortides familiars de descoberta de l'entorn.
- Edició de materials educatius i de divulgació ambiental.

Contacte

Cel Rogent Educació Ambiental

Hort dels Alls, 6, local 2
43800 Valls, Alt Camp
977 600 895

celrogent@celrogent.com
www.celrogent.com

LA CIUTAT ON VIUS

16

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ■
	1.2
	1.3 ◻
Característica CLAU #2	2.1
	2.2
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2 ◻
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1 ■
	4.2
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ◻
	5.3
Característica CLAU #6	6.1 ■
	6.2 ■
	6.3

Programa d'itineraris urbans ambientals per a les escoles (Sabadell i Barberà del Vallès)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Durant tot el curs lectiu (des del curs 1999-2000).

Àmbit geogràfic d'execució: Municipis de Sabadell i Barberà del Vallès (Vallès Occidental).

Temàtiques abordades: Els vectors del desenvolupament sostenible en l'àmbit urbà (energia, aigua, materials i residus, mobilitat, biodiversitat).

Destinatari: Població escolar des d'Educació Infantil fins a Batxillerat, Educació Especial i formació d'adults.

Agents promotors: Ajuntament de Sabadell, Ajuntament de Barberà del Vallès, Consorci del Parc Central del Vallès.

Agents executors: Argelaga Serveis Ambientals, SL.

Resum

Programa d'educació ambiental vinculat a l'educació formal per treballar els lligams d'interdependència ambiental a la ciutat. Consisteix en la realització d'itineraris urbans amb propostes d'activitats i ús de recursos didàctics que permeten identificar aquesta interdependència, valorar-la i replantejar alguns hàbits i estils de vida. Actualment està integrat en l'oferta educativa de dos municipis mitjançant un consorci entre els municipis, que gestiona l'oferta.

Objectius

- Posar en evidència els lligams ambientals dels quals depèn la vida de les persones a la ciutat.
- Conèixer aspectes bàsics de l'ecosistema urbà i del seu metabolisme.
- Interpretar algunes de les seves principals funcions i disfuncions, i plantejar-hi solucions aplicables.
- Proporcionar una oportunitat de participació a l'alumnat i al professorat per conèixer la seva ciutat i els estils de vida dels seus habitants sota nous punts de vista.

Metodologia

Continguts destacats

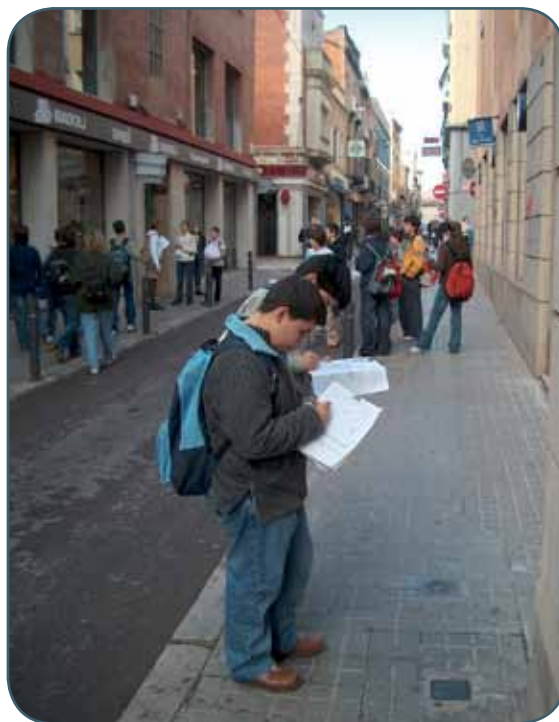
Parteix del principi que les ciutats són sistemes construïts i organitzats que permeten la vida d'un gran nombre de persones en un territori limitat. El seu funcionament (vehICLES circulant, aigua disponible quan s'obre una aixeta, llum que s'en-cén quan es prem un interruptor, aliments i altres productes disponibles i concentrats en determi-nats punts de venda) aparentment ens allunya dels condicionants biològics comuns als altres éssers vius.

Els continguts es basen a reconèixer els indicis de les relacions d'interdependència amb l'entorn, observar-los, mesurar-los i interpretar-los en el context de l'ecologia urbana per identificar els lligams entre l'ambient i la vida quotidiana, les disfuncions que existeixen i replantejar les ma-neres de viure que les generen.

Com s'ha desenvolupat?

El programa es concreta en el desenvolupament de tres propostes de sortides en el medi urbà, amb preparació prèvia i treball posterior al centre educatiu:

- La ciutat on vius: descoberta d'un parc urbà per als més petits. Adreçat a Educació Infantil i Cicle Inicial de Primària.
- La ciutat on vius: itinerari per conèixer el medi urbà I. Adreçat a Cicle Mitjà i Cicle Superior de Primària.
- La ciutat on vius: itinerari per conèixer el medi urbà II. Adreçat a Educació Secundària, Batxillerat i cicles formatius.

Cadascuna de les propostes inclou adapta-cions per cicles. La metodologia és participativa, potencia l'autonomia i el treball en grup, així com la reflexió conjunta.

L'organització del programa preveu una visita prèvia de preparació amb el professorat respon-sable de cada itinerari, en el decurs de la qual es comenten els aspectes que es treballaran en l'itinerari i es donen les pautes de treball previ i posterior. Es proporciona un dossier per al pro-fessorat amb tots els continguts, propostes de treball, recursos bibliogràfics i informació am-biental de suport específica de cada municipi.

El programa té tres nivells seqüenciats de propostes que permeten abordar i replantejar aspectes de la vida al propi municipi (concretament en contextos escolars i dels espais urbans públics). És a dir, permet abordar les qüestions ambientals de manera diferenciada sense repetir-les i segons diversos tipus d'experiències directes en funció de les edats i els nivells educatius dels participants. Els educadors responsables de l'execució del programa són professionals, llicenciats amb experiència en programes d'educació ambiental i coneixen bé els municipis on es porta a terme aquest programa.

L'avaluació del programa es realitza mitjançant els qüestionaris escrits que completen el professorat i els educadors responsables de l'execució, al final de cada itinerari, i amb la memòria estadística i de buidatge de les valoracions escrites. També va ser objecte d'una avaluació externa comparativa en el marc del treball *Avaluació de les activitats relacionades amb l'educació ambiental que es promocionen des de l'Ajuntament de Sabadell* i, segons els criteris aplicats, va ser valorat positivament en el seu conjunt.

Resultats / Impacte en la comunitat

Des del curs 1999-2000 fins al curs 2011-2012 han realitzat l'itinerari urbà 606 grups, amb un total de més de 15.000 alumnes. La majoria d'aquests grups vinculen el programa a la programació d'àrees de coneixement del medi. En el cas de Secundària, molts el treballen com una part del crèdit de síntesi. El professorat de Secundària té més dificultat a l'hora d'incloure-ho a la programació. En alguns centres educatius es detecta la tendència a repetir-lo curs rere curs sense cap treball més enllà de l'itinerari mateix. Tot i que manca un seguiment sistemàtic sobre el treball de continuïtat que realitza el professorat als centres, puntualment s'ha pogut saber que s'ha realitzat alguna acció de millora de l'entorn urbà de l'escola.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.3: Context concretat.

Està emmarcada en un context concret clarament definit (local, proper i concret als alumnes) desenvolupant itineraris pel seu barri o ciutat.

■ Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.

Els objectius i els continguts són explícits a tots els destinataris i, per tant, el programa presenta moments de comunicació d'aquests objectius, la seva concreció i valoració.

■ Criteri 5.2: Recursos a l'abast.

Els recursos que s'utilitzen en el programa són fàcilment disponibles i d'usar.

Suggeriments i orientacions

En la mesura en què el programa s'integra en els programes curriculars i altres programes municipals de gestió ambiental esdevé un element útil per establir algunes sinergies positives, desen-

volupar criteris i contribuir a establir bones pràctiques. La seva efectivitat depèn, però, en bona part, dels nivells d'implicació del professorat i del suport de l'administració municipal.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1997.

Missió de l'entitat/organització: empresa de serveis que desenvolupa projectes en l'àmbit de l'educació, la divulgació i la recerca ambiental.

Àmbit geogràfic d'actuació: Catalunya, Aragó, Comunitat Valenciana i Balears.

Persones o grups socials a qui s'adreça: administració pública, comunitat educativa i empresa privada.

Principals àmbits temàtics d'actuació: educació ambiental, sensibilització i comunicació ambiental, treballs tècnics de caràcter ambiental.

Contacte

Argelaga Serveis Ambientals, SL

Pere Serafí, 38, 4t 3a, 08012

Barcelona, Barcelonès

93 453 9561

argelaga@argelaga.com

www.argelaga.com

LA MIGRACIÓ AL PARC

17

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ■
	1.2
	1.3 ◻
Característica CLAU #2	2.1 ◻
	2.2
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2
	3.3
Característica CLAU #4	4.1
	4.2
	4.3
Característica CLAU #5	5.1 ■
	5.2 ■
	5.3 ◻
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 ■

Campanya de seguiment de la migració post-nupcial de rapinyaires i altres aus planadores (Parc Natural de la Serra de Collserola)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Anualment, de setembre a octubre.

Àmbit geogràfic d'execució: Parc Natural de la Serra de Collserola.

Temàtiques abordades: Divulgació científica, fauna del Parc, gestió.

Destinatari: Públic en general.

Agents promotors: Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola.

Agents executors: Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola.

Resum

Una campanya de divulgació naturalística «històrica» i una escola d'ornitòlegs.

Des del 1988 el Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola realitza un seguiment sistemàtic (anual) per conèixer les característiques del pas migratori postnupcial dels rapinyaires, així com d'altres migrants diürns, que travessen la serra durant els mesos d'agost a novembre. Personal especialitzat cobreix d'una manera exhaustiva i amb rigor científic el període d'observació per tal de garantir la màxima fiabilitat de les dades recollides. Des del 2003 aquest estudi s'adscriu dins el projecte «Pernis», coordinat per l'Institut Català d'Ornitologia, que aprofundeix en l'evolució de la migració a nivell català.

Aprofitant els treballs que comporta aquest estudi i la presència diària d'un ornitòleg expert al turó de la Magarola (punt d'observació privilegiat), es dissenya la campanya de divulgació. Així s'ofereix la possibilitat a tots els visitants del turó d'observar i identificar, amb l'ajuda dels ornitòlegs, les espècies que hi passen. Es complementa amb diversos materials divulgatius editats i amb un esforç important de difusió durant tota la seva durada. D'aquesta manera pre-tén fer partícip la ciutadania d'aquest espectacle de la natura i de la necessitat de conservar espais com Collserola, així com altres espais naturals, utilitzats per les aus en els seus llargs viatges.

Objectius

- Apropar a la ciutadania els estudis científics que es desenvolupen al Parc i la importància d'aquests per a la gestió del territori.
- Divulgar l'existència del fenomen migrador, que mostra la connexió existent entre els diferents espais naturals.
- Mostrar la gran diversitat faunística present a la serra.
- Explicar un monitoratge ambiental de llarg termini.
- Gaudir d'un espectacle natural com la migració.

Metodologia

Continguts destacats

- Identificació de les principals espècies de rapinyaires i altres aus planadores del Parc.
- La migració postnupcial dels rapinyaires i el fenomen migrador en general.
- Aplicació de mètodes de comptatge i registre de dades.
- Gaudir de l'espectacle de la migració i del Parc Natural de la Serra de Collserola.

Com s'ha desenvolupat?

Gènesi de la campanya (científica i divulgativa)

La campanya de seguiment de la migració neix per una sinergia. D'una banda, el coneixement que tenien els biòlegs i els tècnics del Parc de la possibilitat d'observar aquest fenomen natural al Parc i, de l'altra, l'existència d'un grup de joves naturalistes que, de manera individual, visitaven el turó i anotaven les observacions. El Consorci, coneixedor d'aquest fet, proposa als naturalistes convertir aquesta afició en un estudi sistemàtic i científic, i els dota d'un suport econòmic i tècnic. Paral·lelament s'engega la campanya divulgativa.

Funcionament anual

Preparació

Disseny dels materials divulgatius de la campanya. Anualment s'edita el material, del qual es revisa el contingut i s'actualitza la informació. Els materials que actualment donen suport a la campanya són: full de registre, làmina d'identificació de les espècies de rapinyaires que es poden observar, tríptic de la campanya, espai web de la campanya i pòster explicatiu de la migració.

Difusió de l'inici de la campanya. Prèviament a l'inici de la campanya, se'n fa difusió en els diferents mitjans de l'entitat. També es realitza una nota de premsa als mitjans de comunicació.

Desenvolupament

Aquesta campanya combina una part de camp i una de molt important de difusió.

Registre del pas migrador diari

Tot i que l'enregistrament sistemàtic de la migració es fa des de l'1 de setembre fins al 31 d'octubre, la campanya s'inicia el primer cap de setmana de setembre i finalitza el primer cap de setmana d'octubre. Durant aquests dies el personal que realitza el seguiment atén tots els ciutadans que s'apropen al turó. Se'ls lliura el material editat propi (fulls de registre dels rapinyaires observats, làmines d'identificació de les diferents espècies). També tenen a la seva disposició un plafó fix que explica què és el pas migrador.

Difusió de la campanya

- Al web corporatiu, mitjançant la creació d'un espai web de la campanya on es troben totes les dades de les observacions, actualitzades diàriament, així com la possibilitat de descarregar els materials divulgatius. (<http://www.parcnaturalcollserola.cat/pages/des-de-la-magarola>)
- Difusió als equipaments del Parc mitjançant plafons explicatius.
- Difusió de la campanya a l'agenda d'activitats del Parc.

- Difusió, a les diferents xarxes socials amb presència del Parc, del desenvolupament de la campanya.
- Presència de la campanya en altres elements divulgatius del Consorci, com ara el Butlletí del Parc o l'apartat notícies de la web.
- Presència de la campanya en els mitjans de comunicació: premsa, ràdio i televisió.

Mètodes d'avaluació i seguiment

- Anotacions de les observacions realitzades per part de personal especialitzat.
- Recompte del nombre de persones que visiten el turó de la Magarola.
- Informe final de campanya amb les dades més rellevants i la valoració per part del personal especialitzat.

Resultats / Impacte en la comunitat

Fa més de 24 anys que es desenvolupa i, per tant, només per aquesta continuïtat creiem que és una campanya molt consolidada.

Des dels inicis ha tingut una evolució tant pel que fa als materials que s'han editat com a les diferents maneres de difusió utilitzades, i s'ha anat adaptant a les noves possibilitats que han ofert les tecnologies de la informació.

Potser un dels indicadors més clars de la seva bona acollida i del seu bon funcionament és que s'ha convertit en una campanya que ha «creat» naturalistes. Força de la gent que any rere any ha vingut a observar aus s'ha anat convertint en expert ornitòleg i en gran coneixedor de la serra. Persones, doncs, conscienciades en la necessitat de la conservació de l'espai i divulgadores d'aquest missatge.

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 1.3: Context concretat.**

La intencionalitat de la campanya està emmarcada en un context molt concret clarament definit (fenomen ornitològic en un parc natural).

■ **Criteri 2.1: Coherència en l'entitat promotora i/o executora responsable.**

Les finalitats i els objectius de la campanya són coincidents amb la missió institucional de les organitzacions o entitats promotora i executant de la campanya.

■ **Criteri 5.3: Recursos útils.**

La maduresa evolutiva de la campanya fa que els recursos siguin útils, senzills, àgils i còmodes d'usar. S'han valorat i millorat al llarg dels anys.

Suggeriments i orientacions

Aquest programa ha tingut una continuïtat de més de 24 anys. És, doncs, una proposta consolidada que està previst que continuï els propers anys.

Està previst disposar a la pàgina web de l'entitat (www.parcnaturalcollserola.cat) de tots els

estudis científics que s'han portat a terme al Parc, entre els quals figuren tots els informes científics d'aquesta campanya.

L'últim dia de campanya coincideix amb el cap de setmana en què SEO/BirdLife celebra el «Dia Mundial dels Ocells». El Parc també el celebra al Centre d'Educació Ambiental Can Coll dissenyant diferents activitats adreçades a tots els públics (passejades, tallers, gimcanes, xerrades...).

L'estudi de la migració a tot Catalunya el coordina l'Institut Català d'Ornitologia. En podeu consultar el web a www.ornitologia.org.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1987.

Missió de l'entitat/organització: Òrgan gestor del Parc Natural de la Serra de Collserola.

Àmbit geogràfic d'actuació: Serra de Collserola.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Des dels grups organitzats d'educació formal i no-formal, fins a tota la població en general.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Gestió del patrimoni (natural i social) del Parc de Collserola.
- Educació ambiental, des de tots els seus vessants (ús públic, comunicació, participació...).

Contacte

Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

ctra. de l'Església, 92
Barcelona, Barcelonès
93 280 06 72

ci@parccollserola.net
www.parcnaturalcollserola.cat

L'ECOAUDITORIA AL CENTRE EDUCATIU

18

	CRITERIS
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3 ■
Característica CLAU #2	2.1
	2.2 ■
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1
	3.2 ■
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ■
	4.3 ■
Característica CLAU #5	5.1 ■
	5.2
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3

Programa de diagnosi, avaluació i correcció positiva d'impactes d'un centre escolar (provincia de Girona)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Del 2006 a l'actualitat.

Àmbit geogràfic d'execució: De la província de Girona a la resta de Catalunya.

Temàtiques abordades: Aigua, mobilitat, residus, energia, petjada ecològica.

Destinatari: Alumnes d'ESO i Batxillerat.

Agents promotors: Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, Associació Naturalistes de Girona.

Agents executors: La Copa, SCCL.

Resum

En «L'ecoauditoria al centre educatiu» el material pedagògic ha estat dissenyat perquè siguin els alumnes els qui, guiats pels professors, ecoauditin quatre vectors ambientals (aigua, mobilitat, residus i energia) en el seu centre educatiu, i posteriorment calculin també la petjada ecològica del centre amb la finalitat d'anar introduint aquest concepte.

Objectius

- Introduir activitats d'educació ambiental en el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria.
- Oferir els mecanismes necessaris per a la diagnòsi, l'avaluació i la correcció positiva dels impactes ambientals associats a les activitats diàries del centre.
- Desenvolupar programes que millorin les condicions ambientals del centre educatiu i del seu entorn, en connexió amb el projecte curricular.
- Promoure la responsabilitat individual i col·lectiva en les solucions als problemes ambientals generats a partir de les nostres decisions de consum.
- Vincular les alternatives disponibles per a la reducció de l'impacte del centre educatiu sobre el seu entorn («Solarízate», escoles verdes...).
- Sensibilitzar la comunitat educativa sobre les influències positives i negatives de les seves accions individuals i col·lectives sobre el medi ambient, a través de la difusió del concepte de petjada ecològica.
- Promoure la participació de la comunitat educativa en activitats d'educació ambiental adreçades a la sostenibilitat del centre educatiu i del seu entorn.
- Desenvolupar eines i pautes que permetin als participants actuar davant dels problemes ambientals per solucionar-los.
- Oferir una concreció efectiva en el missatge generalitzat sobre la necessitat de tendir vers uns hàbits més sostenibles de la societat.

Metodologia

Continguts destacats

La proposta d'ecoauditories al centre educatiu pretén analitzar l'impacte ambiental dels hàbits de consum dels centres i quantificar-los per mitjà

d'una metodologia de l'estil de la petjada ecològica, en els àmbits següents:

- aigua
- mobilitat
- residus
- energia

Es van escollir aquests quatre vectors ambientals com la línia d'actuació preferent per a aquest programa d'educació i sensibilització ambiental perquè n'hi ha tres («consum d'energia», «generació de residus» i «hàbits de mobilitat») que incideixen directament en la generació dels impactes causants del canvi climàtic, ja sigui en el procés de producció, de consum o d'eliminació. D'altra banda, el vector ambiental «aigua» es va escollir perquè se'n veurà agreujada la disponibilitat arran dels efectes del canvi climàtic.

Com s'ha desenvolupat?

La programació de tasques per desenvolupar va ser:

Preparació

- **Difusió de la campanya.** Creació i edició del material de divulgació.
- Elaboració del contingut teòric del material de difusió.
- Disseny i edició del material de difusió.
- Enviament del material de difusió amb una carta de presentació de la campanya a tots els centres públics d'Educació Secundària de la província de Girona.

- Enviament d'una carta de presentació de la campanya a tots els socis de l'Associació Naturalistes de Girona (ANG).
- Elaboració de diferents anuncis per a premsa.
- Elaboració d'articles destinats al butlletí dels socis de l'ANG i altres revistes.
- Realització de diferents entrevistes, rodes de premsa... per a la difusió del programa.
- Possibilitat de descàrrega del contingut del CD-ROM mitjançant el web del servei.
- Tècnic o tècnica encarregat de fer el seguiment als centres adscrits i resoldre els dubtes que es plantegin.

Mètodes d'avaluació i seguiment

- Ecoauditoria pilot al centre educatiu col·laborador.

- Selecció del centre educatiu que vulgui col·laborar en la millora dels materials educatius.
- Reunions amb el professor de contacte del centre col·laborador per avaluar els materials abans de la prova al centre.
- Prova pilot amb els alumnes al centre educatiu col·laborador, anàlisi de la viabilitat dels materials.
- Avaluació dels materials un cop efectuada l'ecoauditoria pilot i realització dels canvis necessaris per millorar el material educatiu.
- Revisió externa dels materials definitius; professor col·laborador i tècnics experimentats de l'Associació de Naturalistes de Girona i de La Copa, SCCL.

Desenvolupament

- **Creació i edició del CD-ROM pedagògic «L'ecoauditoria al centre educatiu».**
 - Selecció dels tècnics encarregats de dissenyar els continguts dels materials per al programa «L'ecoauditoria al centre educatiu».
 - Elaboració del material pedagògic i didàctic perquè els centres educatius puguin ecoauditar el propi centre (manual per al professorat, dossiers informatius, enquestes d'hàbits, protocols...).
 - Disseny i edició del CD-ROM amb el contingut del material de treball necessari per ecoauditar els centres.
 - Enviament del CD-ROM als centres adscrits que l'hagin sol·licitat.

Resultats / Impacte en la comunitat

58 centres públics d'Educació Secundària de la província de Girona van rebre el material i set es van comprometre a desenvolupar el programa

parcialment o totalment, amb l'assessoria inicial d'un agent executor. El material es continua trobant penjat al lloc web i el poden consultar i descarregar els centres interessats.

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.**

Es disposa de capacitats i eines per desenvolupar un treball en xarxa entre els usuaris i els agents educatius i socials implicats, tant interns (participants) com externs (consultius), i és fomenta un procés informatiu i participatiu.

■ **Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.**

Els objectius i els continguts són explícits a tots els agents implicats i, per tant, es desenvolupen actuacions molt diverses de comunicació d'aquests objectius, la seva concreció i valoració.

■ **Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.**

Es disposa d'un cronograma que recull la seqüenciació dels objectius i dels continguts, les activitats que s'han de desenvolupar i els destinataris i els agents que hi participen

Suggeriments i orientacions

Aquest programa es pot fer de forma lliure des de qualsevol centre educatiu. A causa del nivell de complexitat amb el qual es treballa (de forma transversal al currículum, des de quasi la totalitat d'àrees o matèries, i al llarg de tots els cursos), se suggereix iniciar el programa des de 1r d'ESO o des de la totalitat del centre, sempre que el cos de mestres hi estigui d'acord. Això ofereix la possibilitat d'anar implantant el programa dins el currículum escolar del centre d'una manera gradual i anar millorant les activitats i adaptant-les a les necessitats de cada institut.

Si s'acompanya el centre en aquest programa, cal aprofitar un claustre de professors per presentar-lo i resoldre dubtes del professorat.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 2004.

Missió de l'entitat/organització: La Copa, cooperativa de projectes ambientals, és una entitat sense ànim de lucre, nascuda de l'Associació de Naturalistes de Girona, grup ecologista que des de l'any 1981 treballa a Girona en defensa del medi ambient. Els beneficis obtinguts per La Copa són destinats de forma íntegra a projectes de protecció de la natura.

Àmbit geogràfic d'actuació: El principal àmbit d'actuació és la província de Girona, sense deixar de banda la resta de Catalunya.

Persones o grups socials a qui s'adreça: La Copa ofereix els seus serveis a particulars, empreses, administracions i associacions, a través de projectes tècnics i pedagògics i d'activitats educatives.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Planificació ambiental i estudis del paisatge (defensa i conservació, estudis del paisatge, restauració d'espais naturals, plans de residus, mobilitat sostenible), comunicació i participació ciutadana (exposicions itinerants, mitigació del canvi climàtic, processos de participació, campanyes de sensibilització), formació i educació ambiental (activitats en el marc escolar, activitats fora del marc escolar i recursos educatius).

Contacte

La Copa, SCCL

Josep Mº de Sagarra, 9, altell
Salt, Gironès
872 080 258

info@lacopa.cc
www.lacopa.cc

L'OLI NO ÉS AIGUA

19

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ■
	1.2 ■
	1.3
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2 ■
	2.3
Característica CLAU #3	3.1
	3.2
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1 ■
	4.2
	4.3 ■
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ■
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1
	6.2
	6.3 ■

Campanya de recollida d'olis domèstics als centres escolars (Osona)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Del gener al març del 2011.

Àmbit geogràfic d'execució: Masies de Voltregà, Alpens, Sant Boi de Lluçanès i Vic (Osona).

Temàtiques abordades: recollida de l'oli domèstic

Destinatari: Aula i espai natural proper al destinatari.

Agents promotors: Consorci per a la Gestió de Residus Urbans d'Osona i ajuntaments.

Agents executors: educadors ambientals (viladraueducacio.com).

Resum

Des del Consorci per a la Gestió de Residus Urbans d'Osona es disposa d'una subvenció per fer la recollida selectiva d'oli de cuina als municipis. Es proposa difondre la campanya des dels centres escolars, amb la finalitat que també arribi a les famílies. Es fa una prova pilot a 3 municipis, en els quals es farà una activitat didàctica a l'escola i una xerrada al municipi.

Després de la prova es realitza l'activitat didàctica a tots els centres educatius d'Educació Primària i Educació Secundària del municipi de Vic; en aquest cas no es fa una xerrada a la població.

A la campanya també hi participa l'Associació Sant Tomas-Parmo, la Fundació Areté i l'Associació Tapís.

Una empresa de publicitat realitza tríptics informatius.

Objectius

- Conèixer el nou sistema de recollida d'olis domèstics al municipi.
- Descobrir els processos de recollida d'oli a les llars i al municipi.
- Conèixer la problemàtica ambiental associada a la no-recollida de l'oli.
- Descobrir què s'obté del tractament d'oli domèstic per reutilitzar-lo.

Metodologia

Continguts destacats

- Problemes associats a tirar oli per la pica.
- Associació d'imatges i textos a processos de la vida quotidiana.
- Producció de textos orals i escrits amb intencions comunicatives diverses.
- El procés de recollida d'oli domèstic.
- Reconèixer i explicar relacions entre alguns factors del medi físic i les formes de vida i activitat humana.
- Participació activa en petit grup i en diàlegs i debats.
- Interès i respecte per les intervencions dels companys.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

El Consorci per la gestió de residus es posa en contacte amb l'empresa viladraueducacio.com, presenta la finalitat de la campanya i com s'hauria de desenvolupar.

Viladraueducació.com elabora una proposta didàctica per als diferents nivells educatius (Educació Infantil, Cicle Inicial, Cicle Mitjà, Cicle Superior, Primer i Segon cicle d'Educació Secundària). I una proposta de xerrada per a realitzar a la població.

Una empresa de publicitat elabora uns tríptics informatius i uns magnètics per a repartir a les famílies.

Associació Sant Tomas-Parmo ha creat els embuts per a repartir a les famílies per a recollir l'oli.

Un cop tot el material està a punt i aprovat, es fa arribar la proposta de la campanya a diferents ajuntaments del Consorci per a la gestió de residus urbans d'Osona. 3 municipis demanen participar-hi.

Desenvolupament

Al novembre de 2010 es comença la campanya a 3 municipis, 3 escoles i 1 institut realitzaran la prova pilot amb els materials didàctics.

S'estableix un calendari d'actuacions: dia que es posarà el contenidor de l'oli al poble i escola, dia per a fer l'activitat a l'escola i dia que es realitzarà la xerrada informativa al municipi.

Es fa els contactes amb els centres educatius, s'envia el programa educatiu a desenvolupar al centres, amb els horaris per a la realització de les sessions a les diferents aules.

Les activitats als centres pilot comencen a partir del novembre de 2010. I les xerrades als municipis es realitzen sempre després de la sessió a l'escola.

A finals de gener de 2011 es comença la campanya al municipi de Vic, on només es col·loquen contenidors als centres educatius, i no es fa xerrada al municipi, només les activitats didàctiques a escoles i instituts.

En total:

- 6 centres d'Educació Infantil i Educació Primària.
- 4 centres concertats d'Educació Infantil, educació Primària i Educació Secundària.
- 2 centres d'Educació Secundària.

La campanya s'ha presentat aproximadament a 6.000 alumnes d'entre 3 i 16 anys i a 650 docents.

A finals de març de 2011 s'han realitzat totes les sessions als centres educatius.

Mètodes d'avaluació i seguiment

A cada centre educatiu es presenta amb la campanya una mascota, una gota d'oli feta amb retalls de roba reciclats i una proposta didàctica per fer després de la sessió amb els educadors. Aquesta proposta té la finalitat de que el propi centre pugui fer el seguiment de l'impacte de la campanya.

Per altra banda el Consorci per la gestió de residus urbans d'Osona, passa trimestralment les dades de la recollida de l'oli a cada centre, d'aquesta manera es pot valorar si la recollida augmenta o disminueix.

A principis del curs següent es fa una sessió a tots els centres per als alumnes que comencen, és a dir, per als alumnes de P3.

Resultats / Impacte en la comunitat

- La campanya ha arribat a la gran majoria de la població partint de la difusió que s'ha fet des dels centres escolars.
- Molta de la informació que ha arribat a la població era desconeguda.
- Ha augmentat la recollida d'olis domèstics a la deixalleria i als contenidors situats a les escoles.
- La campanya ha tingut ressò a municipis veïns que han demanat fer la campanya.

- La campanya s'ha fet extensiva a altres municipis que posteriorment han volgut participar-hi.
- S'està comprovant l'impacte positiu que ha tingut en la depuradora. (podem aconseguir les dades numèriques)

Avaluació final

Punts forts

- **Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.**
Mètode programat, ja que la campanya presenta una metodologia ben planificada, temporalitzada i és coherent amb els principis de l'educació ambiental.
- **Criteri 4.1: Mètodes innovadors.**
S'ha utilitzat una metodologia innovadora a l'hora de programar totes les activitats i xerrades als centres educatius.
- **Criteri 5.2: Recursos a l'abast.**
S'han creat recursos fàcils d'usar i disponibles.

Suggeriments i orientacions

Un cop realitzades les xerrades als municipis ens adonem que potser han tingut poc impacte, proposem que enlloc de fer una xerrada es pugui fer a més a més un taller, per exemple: fer sabó amb oli de cuina utilitzat. Per tal que l'acte tingui més repercussió i sigui una activitat més activa i visual.

També proposem crear un espai virtual, per crear xarxa entre les escoles que participen a la campanya, perquè aquestes puguin compartir resultats, experiències, actuacions...

Realitzar una enquesta pels mestres i professors sobre l'activitat didàctica a l'escola perquè puguin valorar si la troben adequada o no.

Si les activitats als centres es fan durant el primer trimestre, es recomana fer una visita a

final de curs per tal que des del centre es pugui muntar una petita campanya de presentació de resultats.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1985.

Missió de l'entitat/organització: Programes, campanyes i projectes d'educació i comunicació ambiental.

Àmbit geogràfic d'actuació: Catalunya.

Persones o grups socials a qui s'adreça:

- Professionals, administracions i associacions que requereixin processos de gestió i educació en qüestions ambientals.
- Centres educatius.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Programes educatius i assessorament a centres educatius.
- Processos de participació per a l'apoderament, custòdia i gestió del territori. Recerca i innovació d'estratègies i metodologies de treball que fomenten la participació i la resolució de problemes.
- Màsters i postgraus d'educació ambiental.
- Programes per a la reducció de residus.

Contacte

viladraueducacio.com

Plaça Major 1, 2n 1a
17406 Viladrau (Osona)
93 884 91 31

ambiental@viladraueducacio.com
www.viladraueducacio.com

L'ORGÀNICA

20

	CRITERIS
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3 ☒
Característica CLAU #2	2.1
	2.2
	2.3 ☐
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2 ☐
	3.3 ☒
Característica CLAU #4	4.1 ☐
	4.2
	4.3 ☒
Característica CLAU #5	5.1
	5.2
	5.3 ☐
Característica CLAU #6	6.1
	6.2 ☐
	6.3 ☐

Campanya de reforç de la recollida selectiva de la matèria orgànica (Sitges)

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Juliol 2007 – març 2010.

Àmbit geogràfic d'execució: Sitges (el Garraf).

Temàtiques abordades: Recollida selectiva de residus, especialment de la matèria orgànica.

Destinatari: Els ciutadans, els restauradors i els turistes.

Agents promotors: Ajuntament de Sitges i CESPÀ.

Agents executors: La Vola.

Resum

La campanya, que ha tingut una durada de poc més de dos anys, s'ha adreçat a la ciutadania, els restauradors i els turistes amb la finalitat d'informar-los sobre la recollida selectiva de residus, especialment de la matèria orgànica. Es tracta d'una campanya de comunicació directa i de proximitat que ha penetrat fàcilment entre el públic objectiu amb elements de comunicació tradicionals i d'altres de més innovadors, tant pel format com per l'estratègia per lliurar-los.

Objectius

- Reduir la quantitat dels residus impropis que arriben als contenidors de la matèria orgànica.
- Augmentar l'eficiència de la recollida selectiva de totes les fraccions de residus a la ciutat, fent especial èmfasi en la recollida de la matèria orgànica.
- Reforçar els missatges de sensibilització de la ciutadania entorn a la recollida selectiva de residus.
- Motivar el públic objectiu a realitzar correctament la separació en origen de la matèria orgànica a fi de poder-la compostar i valoritzar.

Metodologia

Continguts destacats

La campanya té uns missatgers clars per tal de transmetre la quotidianitat de la recollida selectiva de la matèria orgànica i, a més a més, fer-ho correctament per reduir el nombre d'impropis que fins ara hi anaven a parar. Per tal d'arribar a la ciutadania l'estratègia de la campanya està encaminada a treballar els continguts d'una manera original, molt pensada pel sentiment d'avantguarda que acompanya la vila de Sitges.

Com s'ha desenvolupat?

El desenvolupament de la campanya s'inicia amb la proposta conceptual i gràfica que centra els missatges de la campanya i les accions relacionades amb la imatge, distribuïdes al llarg de dos anys.

Preparació

La preparació conceptual de la campanya s'ha treballat amb l'àrea de l'Ajuntament que impulsa la proposta i l'empresa del servei de neteja que n'assumeix el cost.

La imatge bàsica de la campanya, i l'estratègia i la planificació de les diverses accions s'han

presentat al ple municipal, en el qual s'ha aprovat per tal de continuar desenvolupant els diversos materials.

Desenvolupament

La planificació de la campanya ha estat per tenir presència constant al llarg dels més de dos anys d'execució del projecte. Així doncs, no hi ha hagut un gran llançament de la campanya amb una despesa inicial d'esforços i recursos, sinó una continuïtat i una distribució de tots els elements per tal d'anar tenint ressò al llarg de tot el període, sobretot en la ciutadania. Els productors singulars es van concentrar més al final de la campanya, moment en què es van afegir també missatges de minimització.

Les accions que s'han desenvolupat són:

- Informació de forma directa a tots els habitants de Sitges a través del repartiment de revistes de butxaca i imants per a nevera via butlletí municipal en dues edicions, una cada any (10.000 unitats cada any).
- Presència als mitjans de comunicació locals durant els dos anys de la campanya, insercions d'anuncis, entrevistes a la ràdio, falca

- publicitària, espot emès a la televisió local i al cinema.
- Espai a Internet amb els materials en PDF, als quals arriba a través del bàner a la web de l'Ajuntament.
 - Banderoles que s'han instal·lat de manera itinerant a diferents carrers del municipi durant el període de la campanya.
 - Lliurament del ventall de forma directa a les festivitats locals i a través dels comerços a través d'agents cívics.
 - Visites personalitzades a tots els establiments, restaurants i bars per part dels agents cívics de l'Ajuntament, amb el lliurament d'un adhesiu identificatiu per als que s'adherissin a la campanya, i de sotagots de la campanya per als qui els utilitzessin en els seus establiments.
 - «Taller de la cuina de reaprofitament» amb més de vint restauradors del municipi.
 - A través dels comerços del mercat s'han distribuït bosses reutilitzables.

Mètodes d'avaluació i seguiment

A mitja campanya es van fer enquestes a la ciutadania i als treballadors de l'Ajuntament per veure el ressò dels elements lliurats fins al moment,

cosa que va permetre, per exemple, reconduir estratègies de difusió de la revista de butxaca.

L'anàlisi de la millora de la qualitat de la matèria orgànica ha estat també un indicador de seguiment important per detectar la repercussió de la campanya.

Resultats / Impacte en la comunitat

Els resultats de la campanya han estat arribar a totes les llars del municipi a través de les revistes i dels impactes visuals de les banderoles i els mitjans de comunicació locals, referents en el municipi (ràdio, televisió, cinema, revistes i diaris), i d'Internet, amb més de 170 clics en 3 setmanes.

Lliurar més de 300 ventalls en mà, tant en actes públics com al carrer en botigues.

Trobar la implicació de productors singulars a través de les visites personalitzades dels agents cívics i de les accions pensades exclusivament per a ells a través del lliurament de recursos amb missatges de la campanya.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.3: Context concretat.

L'Ajuntament de Sitges va detectar un important volum d'impropis als contenidors de recollida selectiva, en especial el de la matèria orgànica, i alhora un descens del volum d'aquesta fracció. Després de la campanya, els resultats demostren que el volum de recollida de la fracció orgànica en quantitat i qualitat s'ha incrementat i que s'han disminuït els impropis a la resta de contenidors.

■ Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.

Una campanya d'una durada de dos anys, poc habitual en campanyes ambientals, que requeria d'una planificació, un control i un seguiment exhaustiu a fi d'aconseguir els objectius fixats.

■ Criteri 4.3: Pla de comunicació ambiental.

A fi de mantenir informada la totalitat de la població de Sitges, es van realitzar actuacions de comunicació directes i personalitzades a través de serveis d'informadors porta a porta. D'altra banda, els elements informatius i de marxandatge de la campanya eren creatius i alhora sostenibles (o bé tenien una doble utilitat en el cas dels ventalls, o bé tenien un format original, com és el cas de les revistes de butxaca) amb més contingut i més duradors que un full informatiu, per exemple.

Suggeriments i orientacions

Ha estat important en la campanya la implicació de l'empresa de neteja, amb la participació dels agents cívics, molt coneixedors del territori.

És important la col·laboració d'altres àrees de l'Ajuntament, principalment les implicades amb la

relació amb els mitjans, d'esdeveniments locals i del sector comercial, amb els restauradors i el mercat, per sumar sinergies de tots els esdeveniments que es duen a terme als municipis.

Seria bo poder fer de manera periòdica anàlisis de la participació ciutadana en la recollida selectiva per servirien de recordatori a la població, aprofitant la bona acollida de la campanya realitzada.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1981.

Missió de l'entitat/organització: Desenvolupar serveis per a la sostenibilitat de la societat en els àmbits de la comunicació, l'educació, la consultoria i l'enginyeria orientats a les necessitats dels nostres clients.

Àmbit geogràfic d'actuació: Internacional.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Empreses, ens públics i particulars.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Educació per a la sostenibilitat, comunicació ambiental, estalvi i eficiència energètica, canvi climàtic, responsabilitat social empresarial, estudis ambientals i territori.

Contacte

lavola 1981 S.A.

Av. de Roma 254
08560 Manlleu
93 8 515 055

info@lavola.com
www.lavola.com

NI UNA GOTA MÉS

21

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ■
	1.3 ◻
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2
	2.3
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2
	3.3 ◻
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ■
	4.3 ■
Característica CLAU #5	5.1
	5.2
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2 ◻
	6.3

Campanya de sensibilització ambiental per a la reducció del consum d'aigua als municipis de la Costa Brava nord

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Del novembre de 2007 al setembre de 2008.

Àmbit geogràfic d'execució: Costa Brava nord.

Temàtiques abordades: Estalvi i reutilització de l'aigua en l'àmbit domèstic.

Destinatari: La població dels municipis de Llançà, Cadaqués, Castelló d'Empúries i Roses.

Agents promotors: Agència Catalana de l'Aigua i Consorci de la Costa Brava.

Agents executors: La Copa, SCCL.

Resum

Aquesta campanya, dirigida a la població local de quatre municipis de la Costa Brava nord, va tenir com a objectiu principal l'estalvi i la reutilització de l'aigua en l'àmbit domèstic. Per assolir-lo, es va proposar treballar amb un "porta a porta" a les cases, en el qual les educadores incidien en els dos vessants principals i alhora complementaris de l'estalvi a casa: d'una banda instal·lant reguladors de cabal i difusors a les aixetes i les cisternes de la casa; de l'altra, amb una tasca de sensibilització i conscienciació per al canvi d'hàbits. Per avaluar l'impacte de la campanya, es van estudiar els consums d'aigua en un període paral·lel abans i després de la visita dels educadors.

Objectius

- Sensibilitzar la població de la zona nord de la Costa Brava de la necessitat d'un canvi d'hàbits en l'ús i el consum d'aigua.
- Oferir els mecanismes necessaris per a la diagnosi, l'avaluació i la correcció positiva dels hàbits associats a les activitats diàries en consum i ús d'aigua a la llar.
- Promoure la responsabilitat individual i col·lectiva en la recerca de solucions als problemes ambientals generats a partir de les nostres decisions de consum.
- Oferir els mecanismes mecànics necessaris per a la reducció real del cabal utilitzat a la llar.
- Mostrar a cada habitatge visitat l'estalvi d'aigua generat en 3 mesos i augmentar així la possibilitat que instal·lin més elements estalviadors d'aigua a la resta de la llar, o que altres llars es plantegin la possibilitat d'instal·lar-ne.

Metodologia

Continguts destacats

Aquesta campanya de sensibilització busca l'estalvi d'aigua a les llars a través de la instal·lació física d'uns airejadors i reductors de cabal i de l'oferiment de consells per afavorir un canvi d'hàbits en l'ús de l'aigua.

Els continguts específics per a les auditories a les llars van ser:

Continguts conceptuals

- L'aigua com a recurs.
- El consum de l'aigua potable.
- Els usos de l'aigua en un habitatge.
- L'estalvi d'aigua.

Continguts procedimentals

- Xerrada informativa i participativa.
- Associació d'idees referents al fenomen causafecte i possibles solucions.
- Exteriorització oral dels dubtes i les preguntes.
- Identificació de les diferents postures davant un conflicte.

Continguts actitudinals

- Presa de consciència de la limitació dels recursos naturals.
- Motivació per evitar els comportaments i els hàbits que impliquen algun tipus de degradació del medi ambient, tant directament com indirectament.
- Interès per conèixer alternatives als usos i els costums que en la vida quotidiana provoquen un excés de consum d'aigua.

Com s'ha desenvolupat?

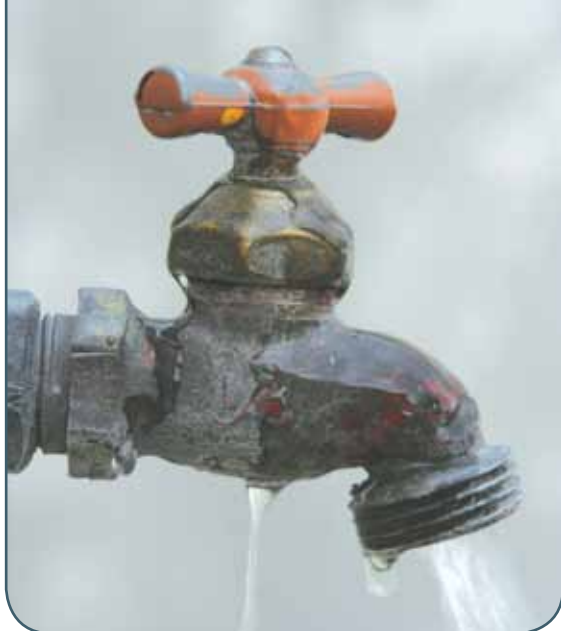
La campanya inclou principalment les accions següents:

- Difusió de mecanismes estalviadors (acreditats o en tràmit d'acreditació del distintiu de garantia).
- Presència pública amb les «Setmanes de l'Aigua», per informar la població.
- Edició i distribució de material divulgatiu.
- Activitats educatives als centres escolars dels municipis.
- Auditories d'aigua personalitzades a les llars que ho demanaven.

La campanya es va desenvolupar al llarg de quaranta-sis setmanes i es va vertebrar en dos eixos de treball paral·lels, un per a l'equip coordinador i un per a l'equip educador.

Preparació

Durant les primeres quatre setmanes, l'equip coordinador va preparar les diferents campanyes (una per municipi) i va elaborar els materials de difusió, alhora que va formar els educadors que havien de desenvolupar el treball directe amb la població local.

El objectius per a aquesta primera etapa eren:

- Donar a conèixer la campanya de reducció de consum d'aigua del municipi, a través d'una targeta per a cada domicili i de pòsters de divulgació en la totalitat del municipi.
- Crear un tríptic divulgatiu sobre la importància de reduir el nostre consum d'aigua.
- Dissenyar una imatge per a la campanya atractiva per als ciutadans.
- Transmetre la seqüenciació i el procediment de la campanya i realitzar un feed-back de les necessitats pròpies de cada municipi.
- Presentar la campanya a les empreses que actualment subministren aigua als municipis.
- Convidar-les que siguin participants de la campanya, inserint una primera difusió en el seu enviament de facturació i demanat la màxima col·laboració en el procés de difusió i seguiment.

Desenvolupament

A partir de la cinquena setmana s'afegeix al treball l'equip educador, amb la difusió en la població del primer municipi, el desenvolupament de la «Setmana de l'Aigua» (amb les visites als centres educatius) i les visites a les llars. Mentrestant, l'equip coordinador preparava la campanya del segon municipi. Així, les diferents tasques cavalcaven les unes sobre les altres, i sempre s'iniciava el treball coordinador dues setmanes abans que l'educador.

El objectius per a aquesta etapa eren:

- Donar a conèixer la campanya a tots els habitants del municipi per convidar-los a participar a la «Setmana de l'Aigua».
- Ajudar la ciutadania a incorporar o millorar els sistemes d'estalvi d'aigua als seus domicilis, amb l'oferiment de visites personalitzades a les llars.
- Oferir assessorament tècnic sobre quin és el consum d'aigua de la casa de la persona interessada i com es pot disminuir.
- Elaborar el calendari de visites.
- Instal·lar els estalviadors, recollir dades sobre el consum aproximat de la llar i les possibilitats de reducció de consum amb els sistemes instal·lats.
- Obtenir dades reals sobre la reducció del consum d'aigua en un interval curt de temps. Tractar les dades i extreure'n conclusions.

Mètodes d'avaluació i seguiment

Les tasques de l'equip educador finalitzaven la setmana vint-i-sis. L'equip coordinador esperava poder obtenir les dades de consum d'aigua, de la setmana quaranta-tres a la quaranta-sis, per poder estudiar-les i extreure'n les conclusions pertinents.

Es va avaluar cada fase de la campanya seguint el criteri d'acompliment nul, parcial o total de cadascun dels objectius.

El nombre d'aparicions en els mitjans de comunicació durant la campanya va marcar la qualitat de l'etapa de difusió. D'altra banda, el nombre d'aparells instal·lats per l'equip educatiu donava una valoració quantificable.

Es va redactar un informe de valoració.

Resultats / Impacte en la comunitat

Durant aquesta campanya es va arribar a visitar personalment un total de 368 habitatges dels municipis estudiats, 140 a Castelló d'Empúries, 85 a Roses, 70 a Cadaqués i 73 a Llançà. D'altra banda, es va arribar a la totalitat de la població escolar d'Educació Primària de tots els municipis.

Posteriorment a la realització de les visites, es van estudiar les dades corresponents al tri-

mestre posterior i es van comparar amb el mateix trimestre de l'any anterior. D'aquest estudi es van extreure les conclusions següents:

- A Castelló d'Empúries, un 72% va reduir el consum d'aigua un 30,47%.
- A Roses, un 62,50 % va reduir el consum d'aigua un 24,1%.
- A Cadaqués, un 74,07% va reduir el consum d'aigua un 21,06%.
- A Llançà, un 80,95 % va reduir el consum d'aigua un 28,20%.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.3: Context concretat.

La campanya està emmarcada en un context concret clarament definit (local, proper i concret als destinataris).

■ Criteri 3.3: Pla d'activitats ben programat.

Disposa d'un cronograma que recull les seqüenciació dels objectius i dels continguts, les intervencions que es realitzen als destinataris. Es regula bé, el ritme, la intensitat i el volum de participació en la campanya.

■ Criteri 6.2: Coherència avaluativa.

Presenta una coherència interna entre les finalitats i els objectius marcats a l'inici i els resultats recollits en acabar.

Suggeriments i orientacions

És indispensable aconseguir la màxima implicació de l'ajuntament de cada municipi per poder arribar a la població a través de les seves comunicacions periòdiques, dels butlletins municipals, dels mitjans de comunicació municipals, etc.

D'altra banda, la bona entesa amb les empreses d'aigua és vital, ja que poden ser de gran utilitat a l'hora de difondre la campanya i són necessàries per poder recuperar després les dades de consum dels usuaris.

És molt important, per a la llei de protecció de dades, fer signar un consentiment a cadascun

dels ciutadans visitats per autoritzar la divulgació de les seves dades:

Els educadors han d'anar identificats, encara que sigui amb una targeta penjada al pit, amb el nom, l'empresa i els logos dels agents promotors i executors.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 2004.

Missió de l'entitat/organització: La Copa, cooperativa de projectes ambientals, és una entitat sense ànim de lucre, nascuda de l'Associació de Naturalistes de Girona, grup ecologista que des de l'any 1981 treballa a Girona en defensa del medi ambient. Els beneficis obtinguts per La Copa són destinats de forma íntegra a projectes de protecció de la natura.

Àmbit geogràfic d'actuació: Principalment la província de Girona, sense deixar de banda la resta de Catalunya.

Persones o grups socials a qui s'adreça: Particulars, empreses, administracions i associacions, a través de projectes tècnics i pedagògics i d'activitats educatives.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Planificació ambiental i estudis del paisatge (defensa i conservació, estudis del paisatge, restauració d'espais naturals, plans de residus, mobilitat sostenible), comunicació i participació ciutadana (exposicions itinerants, mitigació del canvi climàtic, processos de participació, campanyes de sensibilització), formació i educació ambiental (activitats en el marc escolar, activitats fora del marc escolar i recursos educatius).

Contacte

La Copa, SCCL

Josep Mº de Sagarra, 9, altell
Salt (Gironès)
872 080 258

info@lacopa.cc
www.lacopa.cc

PORTA A PORTA

22

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ☒
	1.2
	1.3 ☐
Característica CLAU #2	2.1 ☐
	2.2
	2.3
Característica CLAU #3	3.1 ☐
	3.2 ☒
	3.3 ☐
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ☐
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ☐
	5.3
Característica CLAU #6	6.1
	6.2 ☐
	6.3 ☒

Campanya de sensibilització «Porta a porta» a Sant Joan de les Abadesses

Tipus: Campanya.

Dates d'execució: Del gener al setembre del 2006.

Àmbit geogràfic d'execució: Municipi de Sant Joan de les Abadesses (el Ripollès).

Temàtiques abordades: Recollida selectiva.

Destinatari: Tota la població de Sant Joan de les Abadesses.

Agents promotores: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.

Agents executors: CEA Alt Ter.

Resum

Un cop passats els tres primers mesos de la implantació del «Porta a porta» a Sant Joan de les Abadesses i a causa d'un alt nombre d'incidències, es va veure necessari fer una campanya de sensibilització a la població. Aquesta va consistir a implementar un punt d'informació ambiental permanent a l'Ajuntament, dut a terme accions d'informació i sensibilització al carrer, fer xerrades informatives amb diferents col·lectius del poble i activitats amb els alumnes de l'escola.

Objectius

- Conscienciar la població que les seves accions tenen conseqüències positives o negatives sobre el medi ambient.
- Fomentar els hàbits de reciclatge entre la població del municipi.
- Reduir el volum de deixalles generades al municipi que acaben a l'abocador.

Metodologia

Continguts destacats

- Les 3R de l'ecologia: reduir, reutilitzar i reciclar.
- Problemàtiques ambientals de la generació de residus.
- Hàbits de consum responsable.

Com s'ha desenvolupat?

Preparació

La campanya estava formada per una sèrie d'actuacions que es van dissenyar en funció dels col·lectius als quals anaven dirigides: població general, escolars, botiguers, habitants de nuclis dispersos (masies) i col·lectius d'immigrants.

Desenvolupament

Les actuacions van consistir en:

- Implementació d'un punt d'informació ambiental a l'Ajuntament amb un horari d'atenció a la població per resoldre dubtes, recollir incidències i repartir material propi del «Porta a porta» (contenidors i fulletons).
- Activitats de sensibilització dirigides als escolars del municipi. Es van realitzar 5 activitats diferents segons el nivell educatiu, en les quals es va donar molta importància als hàbits de consum responsable i a les bones pràctiques ambientals relacionades amb els residus. Com a metodologia es van dissenyar jocs que conduïssin al debat i la reflexió.

- Festa de l'Arbre (març), dedicada al foment del compostatge casolà i a una bona gestió de la fracció orgànica de les deixalles.
- Activitats de sensibilització al carrer durant la Festa de la Primavera (abril) i la Festa Major (setembre).
- Reunions informatives, conjuntament amb els serveis socials, amb els col·lectius immigrants magrebins i romanesos.
- Reunions informatives sobre el sistema «Porta a porta» amb els botiguers i els habitants de nuclis dispersos. En aquests dos casos es va establir un sistema paral·lel al de la resta de la població, amb més recollides setmanals i àrees d'aportació per zones rurals respectivament.
- En el cas de detecció d'incidències de veïns, es van fer visites a domicili per intentar resoldre dubtes i facilitar l'acceptació del sistema «Porta a porta».

Mètodes d'avaluació i seguiment

El sistema d'avaluació i seguiment utilitzat va ser a partir dels resultats de la recollida diària. Setmanalment, des del Consell Comarcal, feien arribar un informe amb els resultats de la recollida

i el percentatge de brossa mal reciclada. D'altra banda, es feia un seguiment diari per detectar incidències al carrer, sobretot bosses de brossa sense reciclar i punts d'acumulació de deixalles.

Resultats / Impacte en la comunitat

- Reducció d'un 96% a un 32% dels residus que acabaven a l'abocador, en el primer any d'implementació del «Porta a porta» (setembre 2005-setembre 2006).

- Reducció d'un 75% el volum d'incidències (mal reciclatge i bosses de deixalles sense reciclar al carrer o en alguns punts del poble) en els nou mesos de la campanya.
- Més d'un 80% de les famílies del municipi realitzen correctament el «Porta a porta» (entre un 10 i un 15% de les famílies llencen les deixalles fora del municipi).
- Canvis d'actituds i hàbits de la població per als aspectes mediambientals.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.1: Diagnosi de la necessitat.

Es parteix d'un estudi diagnòstic consensuat amb l'ajuntament que identifica clarament la necessitat socioambiental a la que es dona resposta.

■ Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.

Els objectius i els continguts són explícits a tots els agents implicats. Es desenvolupen actuacions diverses de comunicació d'aquests objectius, la seva concreció i valoració en el si de la comunitat participant.

■ Criteri 6.3: Els resultats són útils.

Contempla la difusió dels resultats després d'haver-se executat. Es presenten informes dels resultats assolits a tota la comunitat. Seran la base de nous plantejaments en futurs programes i futures campanyes.

Suggeriments i orientacions

La campanya sorgeix a partir de la detecció d'incidències, un cop ja s'ha implementat el sistema «Porta a porta». Segurament hauria estat millor, uns mesos abans d'implementar el sistema, fer una campanya de sensibilització a la població. D'aquesta manera la majoria de la població hauria acceptat des d'un primer moment el canvi de gestió dels residus i no hi hauria hagut tantes

incidències com les que hi va haver als primers mesos.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 2000.

Missió de l'entitat/organització: Donar a conèixer a la societat en general, i especialment als infants i als joves, l'entorn natural i el patrimoni històric i cultural del Pirineu oriental. Creiem que per estimar i respectar qualsevol entorn, forma de vida, llegat històric o tradició cal abans descobrir-los i conèixer-los a fons. Tan sols així, hom pot arribar a sentir-se'ls seus i comprometre's a protegir-los i/o recuperar-los, amb la finalitat darrera que la societat adquireixi valors i actituds de respecte, estima i protecció envers la natura i el patrimoni humà en global.

Àmbit geogràfic d'actuació: el Ripollès i comarques del Pirineu oriental.

Persones o grups socials a qui s'adreça: totes les edats, especialment infants i joves.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Activitats d'educació ambiental formals (escolar) i no formals (lleure).
- Campanyes de sensibilització ambiental.
- Divulgació i interpretació del patrimoni (guiatges i comunicació ambiental).
- Custòdia del territori (projectes de restauració i millora de l'entorn natural i recuperació de patrimoni cultural).

Contacte

Associació Centre d'Educació Ambiental Alt Ter (CEA Alt Ter)

Ecomuseu Molí Petit, s/n
Sant Joan de les Abadesses (Ripollès)
972 721 317

info@alt-ter.org
www.alt-ter.org

RECUPERAR EL CAMÍ DE L'AIGUA

23

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1 ■
	1.2 ■
	1.3 ■
Característica CLAU #2	2.1 ■
	2.2 ■
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2 ■
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1 ■
	4.2 ■
	4.3 ■
Característica CLAU #5	5.1 ■
	5.2 ■
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1 ■
	6.2 ■
	6.3 ■

«Recuperar el camí de l'aigua». Gestió participada d'una petita conca hidrogràfica (riera de Vallvidrera)

Tipus: Programa.

Dates d'execució: En procés, des del 2007.

Àmbit geogràfic d'execució: Parc Natural de la Serra de Collserola.

Temàtiques abordades: Restauració ambiental d'un espai fluvial i participació ciutadana.

Destinatari: Administracions locals, agents socials i ciutadania.

Agents promotors: Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola, Departament d'Ecologia (Facultat de Biologia UB), Associació Hàbitats-Projecte Rius.

Agents executors: Els mateixos agents promotors amb l'adhesió dels tres municipis implicats, el suport de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), la col·laboració de les entitats del territori i la participació de la ciutadania.

Resum

Recuperació de la riera de Vallvidrera mitjançant un projecte de participació ciutadana. El procés es va iniciar amb l'elaboració d'un programa de mesures per a la millora de la riera, consensuat per les institucions i els agents socials de la conca. Des del 2008, es porta a terme un pla d'intervencions de restauració ambiental d'aquest espai fluvial. D'altra banda, es desenvolupa un pla de comunicació i educació ambiental dirigit a la ciutadania. A més, acabem d'iniciar un procés en què les entitats s'hi impliquen més, amb l'oferiment d'apadrinar trams de la riera per fer-ne el seguiment i mesurar l'èxit de les plantacions realitzades.

Objectius

- Recuperar la riera, tant pel seu valor ecològic com social, en un territori en què la població urbana augmenta cada cop més.
- Elaborar un projecte que pugui ser un model de gestió entre l'administració local, la universitat, una entitat sense ànim de lucre i les entitats ciutadanes locals amb caràcter voluntari.
- Divulgar, sensibilitzar i formar els ciutadans de la zona en els valors i l'interès per la riera, treballant per crear una xarxa ciutadana interessada en la conservació i la custòdia de la riera.
- Constituir un òrgan participatiu de gestió de la conca de la riera.

Metodologia

Continguts destacats

- Diagnosi ambiental de l'espai fluvial de la riera.
- Diagnosi socioeconòmica de la conca de la riera.
- Anàlisi de pressions i impactes ambientals (IMPRESS).
- Mesures de millora.
- Proposta d'intervencions.
 - Actuacions socials.
 - Actuacions ambientals.
- Avaluació i seguiment de les actuacions.

Com s'ha desenvolupat?

a) Inici i preparació

Es van fer tres sessions de presentació, una a cadascun dels tres municipis per on discorre la riera, a les que es va convidar tots els agents socials relacionats amb la riera. També es va editar un tríptic, un pòster informatiu i es va activar la pàgina web <http://rieradevallvidrera.projecterius.org/>.

b) Actuacions socials

Desenvolupament del procés participatiu

Es van fer 6 sessions de treball en què, a partir del diagnòstic IMPRESS de la riera, presentat

per l'ACA, es va elaborar un programa de mesures consensuat. L'última sessió va ser el retorn de les administracions a la proposta presentada.

Educació ambiental

Es va dissenyar un programa d'educació ambiental tenint en compte les mesures proposades en l'apartat *Educació i participació ciutadana* del programa de mesures. Les activitats organitzades fins ara han estat:

- Xerrades informatives a tots els municipis.
- Sortides de descoberta a la riera.
- Sortida formatives amb l'objectiu de conèixer l'estat de salut de la riera.
- Jornades de neteja populars.
- Plantacions populars per tal de revegetar el bosc de ribera.
- Elaboració d'una exposició itinerant sobre el projecte.
- Elaboració de dos vídeos divulgatius sobre les actuacions ambientals.

Aquest any s'ha signat un conveni de col·laboració amb una de les entitats perquè apadrini un dels trams de la riera, consistent en el seguiment de les repoblacions fetes. Aquest conveni és un primer pas per convidar la resta d'entitats, i així anar consolidant una xarxa ciutadana interessada en la conservació de la riera.

c) Actuacions ambientals

El 2008 es va poder iniciar el projecte de restauració ambiental, amb l'eliminació de la canya i altres espècies invasores, la revegetació per

recuperar el bosc de ribera i la restauració dels marges amb tècniques de bioenginyeria.

d) Avaluació i seguiment

Per tal de valorar l'èxit del projecte i de les seves actuacions, el Departament d'Ecologia de la UB fa el seguiment de l'estat ecològic de la riera, en relació amb els objectius marcats en les actuacions ambientals. Els indicadors que es fan servir són els mateixos en què es va basar la diagnosi ambiental del projecte i també la proposta de mesures del procés participatiu: 1) la qualitat fisicoquímica de l'aigua; 2) l'índex QBR (per a l'estat de la vegetació de ribera); 3) l'índex IHF (per a la valoració de l'heterogeneïtat i l'adequació de l'hàbitat de la llera); 4) l'índex IBMWP (per a la valoració de l'estat de les comunitats d'organismes aquàtics, en concret dels macroinvertebrats bentònics).

El procés participatiu es va portar a terme amb el suport de l'empresa Delibera (especialitzada en la conducció de processos de participació), i la mateixa empresa es va fer càrrec de l'avaluació de tot el procés. D'aquesta manera, no tan sols es

va assegurar l'avaluació i el seguiment del procés, sinó també l'objectivitat dels avaluadors. A més de recollir totes les aportacions i els suggeriments fets pels participants durant el treball, es van passar uns qüestionaris d'avaluació en finalitzar cadascuna de les sessions.

El programa d'educació ambiental es porta a terme amb la col·laboració de l'Associació Hàbitats. El Consorci i l'Associació Hàbitats fan el seguiment d'aquestes activitats, i s'adeqüen en cada cas a la tipologia de cada activitat.

Resultats / Impacte en la comunitat

Hi van participar un total de 40 persones, representants de les institucions i de 17 entitats implicades. Tothom va valorar molt positivament les sessions de treball. Per exemple, a nivell tècnic es van introduir algunes millores en el projecte de la EDAR de Vallvidrera, gràcies als suggeriments dels participants. D'una banda, es va fer palès que el desconeixement d'alguns aspectes

tècnics dificulta les bones pràctiques dels veïns, com va ser el cas de les captacions d'aigua particulars.

Cal destacar el compromís signat per una de les entitats per fer el seguiment d'un dels trams de la riera, una implicació que esperem aconseguir en altres agents socials de la conca.

La valoració general del seguiment ambiental és que les intervencions han comportat una millora de la qualitat del bosc de ribera, de l'hàbitat fluvial i de la qualitat paisatgística dels trams on s'ha actuat.

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 1.2: Avaluació diagnòstica compartida entre agents.**

La necessitat detectada és avaluada de forma consensuada i participativa entre tots els agents implicats. Les finalitats són consensuades o decidides conjuntament.

■ **Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.**

El programa presenta activitats estratègiques enfocades i orientades a l'acció socioambiental. Busquen un canvi en les conductes individuals i col·lectives, i una millora observable i avaluable.

■ **Criteri 6.2: Coherència avaluativa.**

Presenta una coherència interna entre les finalitats i els objectius marcats a l'inici i els resultats recollits en acabar.

Suggeriments i orientacions

Aquest programa no ha finalitzat i és evident que el repte més important és aconseguir el finançament per portar a terme les intervencions ambientals. Tot i això, som conscients que el treball amb la ciutadania no implica grans inversions i, per tant, el programa d'Educació Ambiental es mantindrà i s'ampliarà en funció del desenvolupament de la resta d'activitats.

L'experiència en aquest procés ens ha fet adonar, un cop més, de la manca de cultura de participació de la nostra societat i les reticències que encara existeixen per obrir la gestió a la participació ciutadana. Cal portar a terme processos d'aquest tipus que, malgrat que representen per a l'administració un major esforç d'organització i dedicació, finalment queda compensat per les millores tècniques i socials que comporta la gestió participada.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1987.

Missió de l'entitat/organització: òrgan gestor del Parc Natural de la Serra de Collserola.

Àmbit geogràfic d'actuació: serra de Collserola.
Persones o grups socials a qui s'adreça: A tota la població. Des dels grups organitzats d'educació formal, passant per les entitats i les institucions del territori, fins a la ciutadania en general.

Principals àmbits temàtics d'actuació (de la campanya):

- Conservació i restauració dels espais fluvials i els àmbits aquàtics.
- Ús responsable de l'aigua: pous i captacions d'aigua per al reg.
- Abocaments i sistemes de depuració d'aigües residuals.
- Educació ambiental, des de tots els seus vessants (ús públic, comunicació, participació...).

Contacte

Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

ctra. de l'Església, 92
 Barcelona (el Barcelonès)
 93 280 06 72

ci@parccollserola.net
 www.parcnaturalcollserola.cat

VISC ENTRE VOLCANS

24

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2 ■
	1.3 ◻
Característica CLAU #2	2.1 ◻
	2.2 ■
	2.3
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1
	4.2
	4.3
Característica CLAU #5	5.1 ■
	5.2 ■
	5.3
Característica CLAU #6	6.1 ■
	6.2 ◻
	6.3

Programa d'educació ambiental adreçat a la població local de la comarca de la Garrotxa

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Programa anual, des de l'any 1996.

Àmbit geogràfic d'execució: Comarca de la Garrotxa.

Temàtiques abordades: Vegetació, fauna, vulcanisme i geologia, oficis artesans, paisatge.

Destinatari: Població local del PNZVG, tot i que els darrers anys s'ha ampliat a tota la comarca de la Garrotxa.

Agents promotors: És un programa coorganitzat per entitats socioculturals, Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG) i Tosca.

Agents executors: Tosca (coordinador), amb el suport d'especialistes en temàtiques específiques.

Resum

Consisteix en la programació, conjuntament amb entitats socioculturals i ajuntaments del PNZVG, de sortides i activitats naturalistes i culturals que permeten treballar amb la població adulta continguts d'educació ambiental.

Es fan diferents tipus d'activitats: xerrades d'una durada de 2 h; sortides matinals d'unes 4 h, demostracions artesanals d'unes 2-3 h; una excursió d'una jornada per anar a visitar un altre espai natural protegit de Catalunya i exposicions a diferents locals de les associacions.

La majoria d'activitats són sortides de migdia i algunes van precedides de xerrades introductòries als locals de les entitats.

Objectius

- Donar a conèixer les característiques i els valors del Parc Natural i la seva gestió a la població local.
- Fomentar actituds de respecte i sensibilització de la població local envers el territori on viuen.

Metodologia

Continguts destacats

- Itineraris de natura (fonts, rèptils, papallones, ocells...).
- Vegetació i ambients naturals (boscors, orquídies...).
- Geologia i vulcanisme.
- Itineraris socioculturals (torres de guaita, ermites romàniques, modernisme, Olot industrial...).
- Mostra d'oficis artesans (teulers, cistellers, artesans del vidre, picapedrers...).
- Visita a un altre parc natural.

Com s'ha desenvolupat?

A) Preparació

És un programa coorganitzat per entitats socioculturals, PNZVG i Tosca. En aquest programa es realitzen activitats (xerrades, sortides, demostracions artesanals...) de caire natural i historicocultural per donar a conèixer els valors del PNZVG. Amb els anys s'ha ampliat a l'àmbit comarcal.

La temàtica de les activitats es proposa des de les entitats coorganitzadores i, sempre que es pot, s'intenta donar resposta a la seva demanda. Des de l'equip coordinador es realitza la cerca de ponents o d'especialistes per dur a terme les activitats plantejades.

Les activitats són gratuïtes per als participants, excepte en les que cal llogar autocars per al desplaçament, com, per exemple, la sortida en què es visita un altre espai natural protegit, on,

a més a més, el participant paga el dinar en un restaurant.

Desenvolupament

- Reunió anual amb les entitats coorganitzadores.

Es realitza una reunió anual (novembre) amb les entitats coorganitzadores per valorar el programa realitzat aquell any i planificar el de l'any següent.

- Anualment es programen de 25 a 30 activitats, concentrades d'abril a octubre, que es realitzen majoritàriament els diumenges al matí.
- Contacte amb les entitats per concretar el programa d'activitats.

A partir de la reunió anual, cada entitat proposa una activitat específica i diferent a la de l'any anterior. Es defineixen els continguts, la durada, l'indret que es visitarà...

- Contacte amb els especialistes que dirigiran l'activitat i concreció del programa.

Un cop totes les entitats han proposat l'activitat que voldrien fer, es busca el guia que la podrà conduir. S'intenta buscar una persona especialista en aquell tema.

Un cop es tenen totes les confirmacions del guia es concreta el calendari.

Normalment el programa finalitza amb una excursió d'una jornada per anar a visitar un altre espai natural protegit de Catalunya.

- Disseny i edició del programa: Tríptic i cartells de difusió.
- Accions de comunicació per fer difusió del programa i arribar al públic destinatari:
 - Edició d'un tríptic amb totes les activitats anuals on s'especifica el títol, la data, l'hora, el punt de trobada, les entitats coorganitzadores i el telèfon de contacte.
 - Quinzenalment s'envia per correu electrònic a les totes les entitats i als diferents mitjans de comunicació comarcals (ràdio, premsa, televisió i setmanari comarcal) un pòster amb la descripció i els detalls de les activitats programades per aquella quinzena (durada, dificultat, etc.). Les entitats en fan còpies i difusió en el seu àmbit d'acció (cartelleres del barri, mailing a socis, etc).
 - El programa es publica a la pàgina web del PNZVG, a la de Tosca i també algunes entitats hi tenen l'enllaç del PNZVG.
- Realització de les valoracions, tant per part dels guies com per part de les entitats.
- Buidatge de les valoracions de les entitats i dels educadors responsables i redacció de la memòria anual.

Mètodes d'avaluació i seguiment

- Per a cada activitat es recullen dues avaluacions:
 - Avaluació de l'entitat, en què es valoren aspectes relacionats amb: els continguts, el desenvolupament, el guia o ponent, l'horari,

la coordinació, la difusió, el pòster, el díptic entregat a la sortida, a més d'un apartat d'observacions i recomanacions.

- Avaluació realitzada pel guia o ponent. Aquesta avaluació recull, d'una banda, els continguts que ha pogut transmetre el guia, on es valoren diferents ítems extrets d'un treball sobre l'educació ambiental al PNZVG. Aquests ítems es classifiquen en diferents grups temàtics (vulcanisme, flora, fauna, ecologia, població, sectors econòmics, valors naturals, gestió, problemàtiques...). D'altra banda, s'avalua la interacció del guia amb els participants: incidències, compliment de l'horari, recomanacions...
- Anualment Tosca realitza una memòria del programa, que s'incorpora en part a la memòria anual del PNZVG.

Resultats/Impacte en la comunitat

Anualment es programen de 25 a 30 activitats concentrades d'abril a octubre.

Els darrers 10 anys del programa hi han participat unes 50 entitats de la comarca. La mitjana de participants anuals és d'unes 500 persones, entre adults i infants.

El programa compta amb 11 entitats fidels des de l'any 2002, que, any rere any, participen en la programació de les activitats anuals. Aquest grau d'implicació ha permès garantir una gran diversitat d'activitats i, per tant, un major grau de coneixement del territori per part dels membres d'aquestes entitats.

L'indicador que surt més ben valorat és el del guia o ponent, seguit dels continguts i la coordinació del programa.

Avaluació final

Punts forts

■ Criteri 1.3: Context concretat.

El programa està emmarcat en un context concret clarament definit (local, proper i concret als destinataris). Aquest serà referent en l'avaluació de resultats i en la seva possible adaptació a altres contextos.

■ Criteri 2.1: Coherència en l'entitat promotora i/o executora responsable.

Les finalitats i els objectius del programa són coincidents amb la missió institucional de l'organització o entitat promotora i executant del programa.

■ Criteri 6.2: Coherència avaluativa.

El programa presenta una coherència interna entre les finalitats i els objectius marcats a l'inici i els resultats recollits en acabar.

Per saber-ne més

Com que cada sortida és conduïda per un guia expert en el tema, és aquest el que disposa de la informació i els recursos per preparar la sortida.

En el cas de la Garrotxa, sovint es compta amb la col·laboració de tècnics del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i del Centre de Documentació del mateix Parc Natural.

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1995.

Missió de l'entitat/organització: El treball per a la millora del territori i de les persones a través de projectes tècnics, d'educació i turístics, i accions orientades a promoure la compatibilització de les activitats productives amb l'entorn social i natural de què formen part.

Àmbit geogràfic d'actuació: Garrotxa.

Persones o grups socials a qui s'adreça: població local (escolar o adulta), població no local (escolar i adulta), col·lectius o persones interessades en les diferents temàtiques d'actuació.

Principals àmbits temàtics d'actuació: Des del 1995 Tosca desenvolupa els programes dels serveis informatius i els serveis pedagògics del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

També realitza projectes relacionats amb l'educació ambiental, la participació ciutadana, les campanyes de sensibilització, la formació i la docència, l'assessorament, la divulgació, els estudis tècnics en el camp de la geologia, d'itineraris, de l'herpetologia, i la custòdia del territori.

Contacte

TOSCA, Serveis Ambientals d'Educació i Turisme

av. Santa Coloma, 93

Olot (Garrotxa)

972 270 086

gemma@tosca.cat

www.tosca.cat

VIU EL PARC

25

CRITERIS	
Característica CLAU #1	1.1
	1.2
	1.3 ■
Característica CLAU #2	2.1
	2.2 ■
	2.3 ■
Característica CLAU #3	3.1 ■
	3.2 ■
	3.3 ■
Característica CLAU #4	4.1
	4.2 ■
	4.3
Característica CLAU #5	5.1
	5.2 ■
	5.3 ■
Característica CLAU #6	6.1 ■
	6.2
	6.3 ■

Programa escolar «Viu el Parc al Montseny»

Tipus: Programa.

Dates d'execució: Durant el curs escolar (d'octubre a juny).

Àmbit geogràfic d'execució: Parc Natural del Montseny (Osona, el Vallès Oriental i la Selva).

Temàtiques abordades: Històries i llegendes, flora i fauna, els usos del Parc, qui hi viu, què s'hi pot fer i què no, la toponímia.

Destinatari: Alumnes del CS d'Educació Primària de les escoles dels municipis que formen part del Parc Natural del Montseny.

Agents promotors: Diputació de Barcelona i Diputació de Girona.

Agents executors: Educadors ambientals (viladraueducacio.com).

Resum

El programa escolar «Viu el parc» té la finalitat de donar a conèixer el Parc Natural del Montseny, reserva de la biosfera, als escolars que en formen part, alhora que comparteixen experiències, descobertes i actuacions amb els alumnes de totes les escoles.

Cada curs escolar, des de fa 18 cursos, es realitza amb els alumnes de Cicle Superior de 21 escoles que formen part del Parc Natural del Montseny una activitat a l'escola, una sortida a l'entorn i, en acabar, es fa un recull de les experiències que serveix per elaborar l'agenda escolar «Viu el Parc», per al curs següent.

Objectius

- Conèixer i divulgar el nostre entorn més proper.
- Intercanviar informació i establir noves relacions.
- Realitzar un producte d'utilitat dins i fora de l'escola.

Metodologia

Continguts destacats

- El Parc Natural del Montseny.
- Els usos d'un Parc Natural.
- Recollir informacions i seleccionar els punts que cadascú creu més importants.
- Compartir els coneixements amb els companys i les companyes.
- Mostrar respecte vers l'entorn i vers els alumnes i els mestres d'altres escoles que no són la seva.

Com s'ha desenvolupat?

«Viu el Parc» és un programa promogut per l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona. El programa engloba una part escolar que es fa amb els alumnes de Cicle Superior de les escoles que són dins l'àmbit del Parc. El programa escolar consisteix a fer una sortida a una indret del Parc, en què diferents escoles realitzen una actuació conjunta.

Després de l'actuació es recullen les impressions dels diferents centres i s'elabora una agenda escolar per al curs següent.

Aquesta proposta educativa fa 18 anys que es realitza, entre els mesos de setembre a maig, i s'ofereix a un total de 21 escoles del Parc.

A les sortides es fan grups d'alumnes, i cada grup l'acompanya un educador d'un equipament que treballa al Parc Natural del Montseny (el grup d'educadors està format per 4 equipaments del Montseny).

a) Preparació

Al principi de curs (setembre) s'envia una carta a les escoles per presentar-los el programa i animar-los a inscriure-s'hi. Cada centre retorna la inscripció amb les dades de la seva escola, el nombre d'alumnes participants i el mestre encarregat del programa.

Al final de setembre es fa una reunió d'educadors per recollir idees i propostes i elaborar el programa.

Al mes d'octubre es fa arribar a les escoles participants una prèvia del programa amb els dies de les sortides, el lloc i una proposta d'activitats a l'aula. Aquesta proposta, que han de realitzar els alumnes, serveix per fer una introducció a la temàtica de la sortida i per poder recollir els coneixements previs dels estudiants, de cara a organitzar les actuacions el dia de la trobada amb totes les escoles.

b) Desenvolupament

Al febrer s'envia un programa detallat a cada escola, amb l'horari, el punt de trobada, el material necessari i les escoles que participaran a la trobada d'aquell dia.

En total es fan quatre sortides, a dos o quatre indrets diferents. A cada sortida hi participen aproximadament 130 alumnes. Les escoles s'agrupen per zones territorials.

Durant la sortida, que dura tot un dia, es realitzen activitats de lectura del territori, com ara l'aprofitament de camps i boscos, el reconeixement de la biodiversitat, la identificació de la toponímia i el relleu, i de la història i les llegendes de l'espai que visitem. En aquestes activitats es recull la informació que els alumnes han treballat prèviament a l'escola. Les activitats es munten en format gimcana d'orientació, gimcana de seguir pistes, identificació d'elements o altres tipologies d'activitats més participatives. L'educador només incentiva els alumnes perquè descobreixin els diferents elements de l'entorn que es troben al llarg de l'itinerari.

En algunes ocasions s'ha dut a terme una acció al territori, com ara posar unes fites amb informacions d'ocells i vegetació al passeig del costat del riu Congost, a la Garriga, o elaborar entre tots i col·locar una placa amb el nom de «Pomari d'Arbúcies».

Al final de les trobades, després de dinar tots els alumnes agrupats, es realitza alguna activitat lúdica per potenciar que els nens i les nenes de diferents municipis del Parc es coneguin.

Una vegada finalitzada la sortida, els educadors recullen la informació escrita per l'alumnat

durant la sortida, i amb aquesta informació es redactarà la pàgina que figurarà a l'agenda. El text de cada pàgina s'enviarà al centre i aquests hauran de donar-ne el vistiplau i afegir, si cal, la informació per completar-la. D'aquesta manera tenim una agenda que recull les experiències i els treballs de la sortida escolar. Amb aquesta metodologia es vol aconseguir que l'agenda sigui una part important de la trobada.

c) Mètodes d'avaluació i seguiment

A l'hora de dinar, quan tots els grups es troben al mateix punt, cada alumne i mestre participant escriu en un paper el que l'ha sorprès, què ha descobert o què li ha cridat l'atenció.

Un cop es té el recull de les notes de totes les trobades, es retorna a les escoles en un document on surt el conjunt de tot el que ha sorprès, tot el que s'ha descobert i tot el que ha cridat l'atenció en conjunt.

Es passa un full d'avaluació de la trobada i de l'agenda escolar per als mestres.

Resultats / Impacte en la comunitat

S'han creat vincles entre escoles properes o del mateix municipi i aquestes han engegat nous projectes al Parc.

Els alumnes i també els mestres prenen consciència que són en un Parc Natural, i que és un espai on es pot actuar.

Durant les sortides s'han realitzat diferents actuacions conjuntes al Parc entre els diferents escolars, que han promogut l'intercanvi de coneixements i recursos entre els centres educatius.

Cada curs les escoles demanen participar amb altres cursos al programa.

Avaluació final

Punts forts

■ **Criteri 2.2: Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.**

L'entitat executant disposa de capacitats i eines per desenvolupar un treball en xarxa entre els destinataris i els agents educatius i socials implicats, tant interns (participants) com externs (consultius), i és capaç de fomentar un procés informatiu i participatiu.

■ **Criteri 3.2: Objectius i continguts explícits i comunicats.**

Els objectius i els continguts són explícits a tots els agents implicats i, per tant, es desenvolupen actuacions diverses de comunicació d'aquests objectius, la seva concreció i valoració en el si de la comunitat participant.

■ **Criteri 4.2: Mètodes orientats a l'acció.**

Presenten activitats estratègiques enfocades i orientades a l'acció socioambiental. Les informacions generades i els aprenentatges assolits són usats i aplicats en accions determinades.

Suggeriments i orientacions

El dia de la trobada és molt positiu fer una acció al territori, col·laborar per millorar alguna activitat que s'estigui desenvolupant al municipi o indret on s'ha fet la sortida. A aquest punt s'hi hauria de dedicar més temps i buscar recursos, per això és necessària la col·laboració dels ajuntaments.

La implicació d'alguna entitat del territori amb el programa escolar seria un punt fort i positiu per a aquest. D'aquesta manera alumnes i mestres coneixerien una entitat que treballa i actua en el territori. Fins i tot potser hi hauria la possibilitat de treballar conjuntament entitat i escola.

Per saber-ne més...

Característiques i objectius de l'organització

Any de creació: 1985.

Missió de l'entitat/organització: programes, campanyes i projectes d'educació i comunicació ambiental.

Àmbit geogràfic d'actuació: Catalunya.

Persones o grups socials a qui s'adreça:

- Professionals, administracions i associacions que requereixin processos de gestió i educació en qüestions ambientals.
- Centres educatius.

Principals àmbits temàtics d'actuació:

- Programes educatius i assessorament a centres educatius.
- Processos de participació per a l'apoderament, la custòdia i la gestió del territori. Recerca i innovació d'estratègies i metodologies de treball que fomenten la participació i la resolució de problemes.
- Màsters i postgraus d'educació ambiental.
- Programes per a la reducció de residus.
- Participació en el desenvolupament d'agendes 21 locals i escolars. Processos de participació.

Contacte

viladraueducacio.com

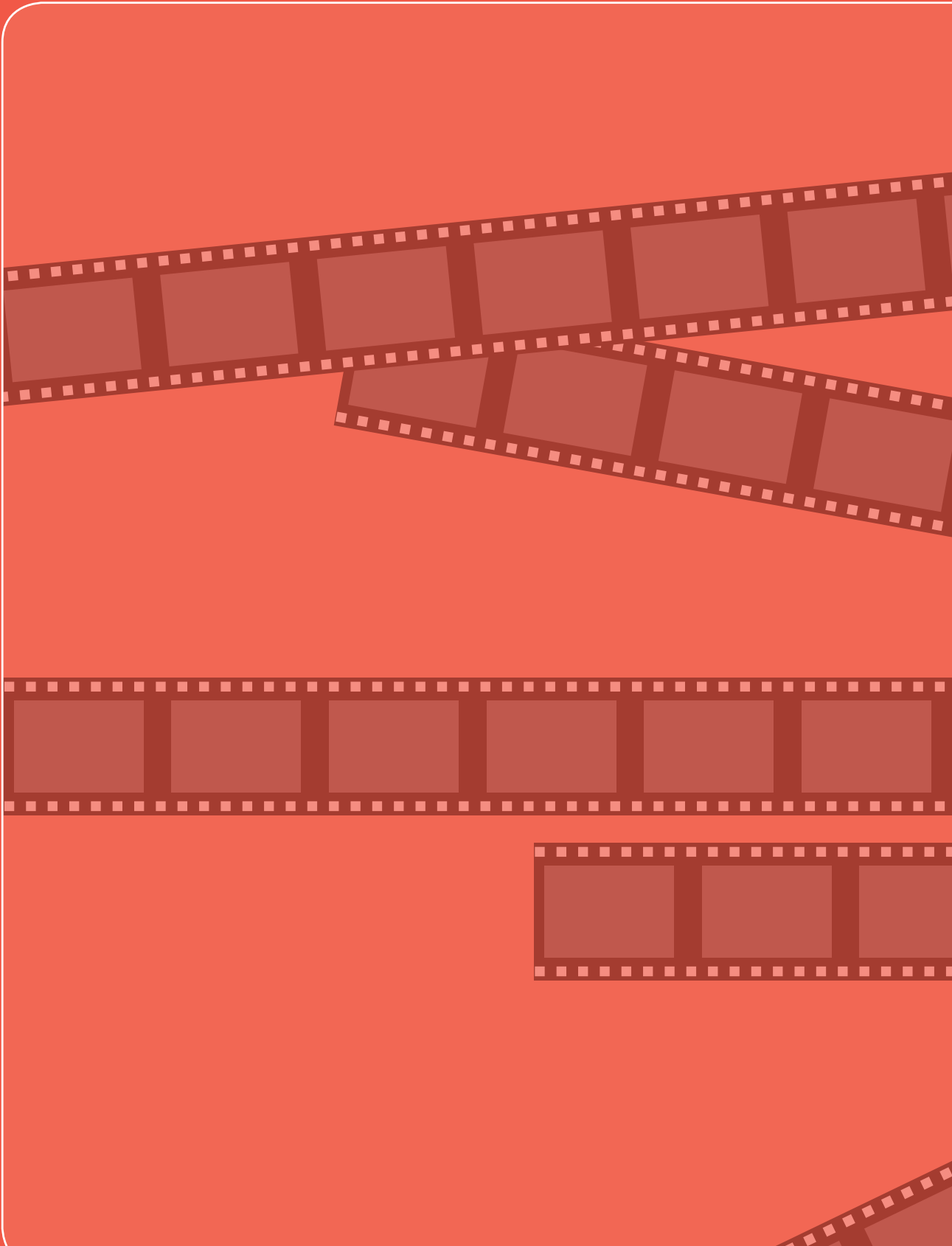
Plaça Major 1, 2n 1a, 17406

Viladrau (Osona)

93 884 91 31

ambiental@viladraueducacio.com

www.viladraueducacio.com

6

Pròximament... a les nostres pantalles

Tot procés educatiu complex com ara els programes o campanyes d'Educació Ambiental, arrenca d'unes necessitats justificades, d'unes relacions correctes entre els equips promotors i els equips executors, i d'unes idees, finalitats i reptes compartits.

I en el futur? Com seran els escenaris i localitzacions on rodarem els nostres programes i campanyes?

RESPOSTA CLARA A UNES NECESSITATS

Els espectadors han comentat:

els programes i campanyes serveixen realment per afrontar els reptes socioambientals?

són realment útils i efectives les nostres campanyes, o són un maquillatge per fer veure que fem alguna cosa?

educació ambiental # ciutats com a engolidores de recursos o ciutats sostenibles?

CAPACITATS I ACTITUDS DE L'EQUIP PROMOTOR I DE L'EQUIP EXECUTOR

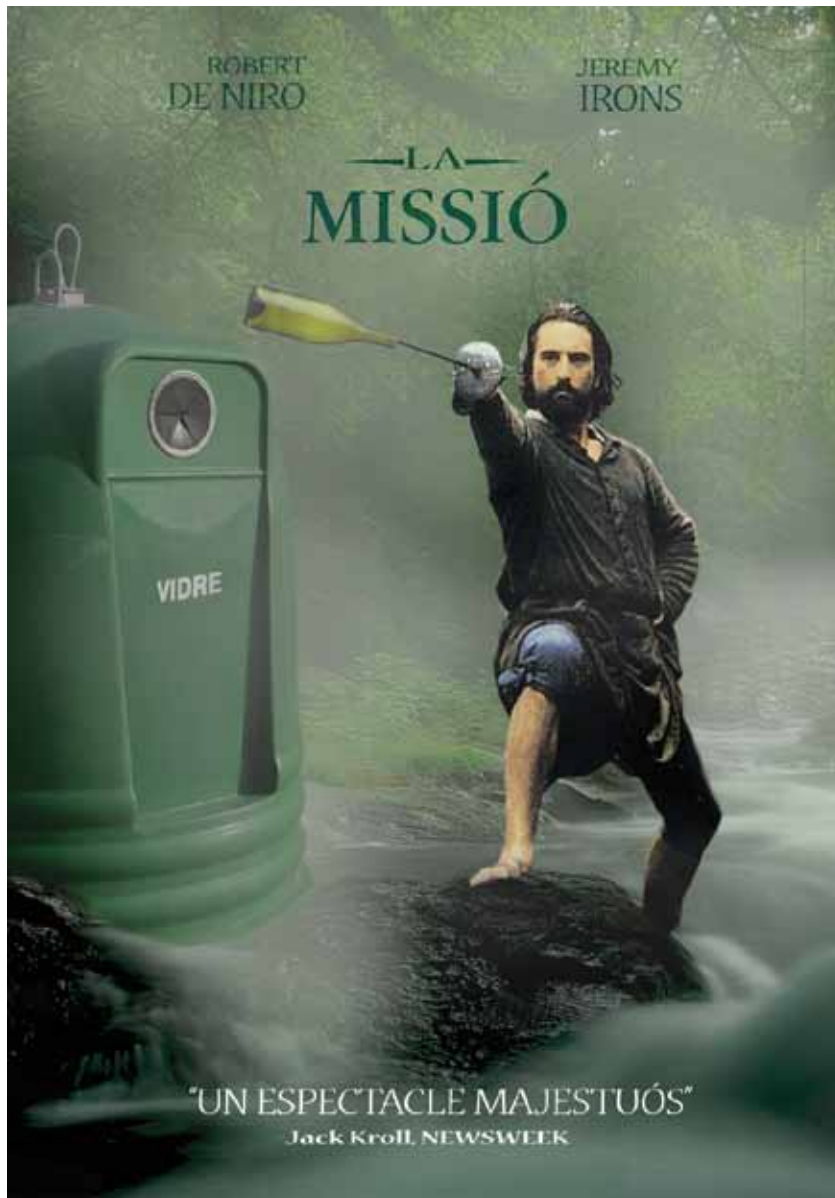
Els espectadors han dit:

qui guanya un concurs públic i acaba fent la feina no és qui la farà millor, és el que ha sabut presentar millor la paperassa.

societat intel·ligent = urgent nou tipus de concurs públic. No perdem el temps.

les pitjors cadenes de la humanitat estan fetes de paper.

ABAST I ESTRUCTURA DEL PCEA

Les espectadores han comentat:

tot val en un programa d'educació ambiental? nooo... és que a vegades ho sembla?

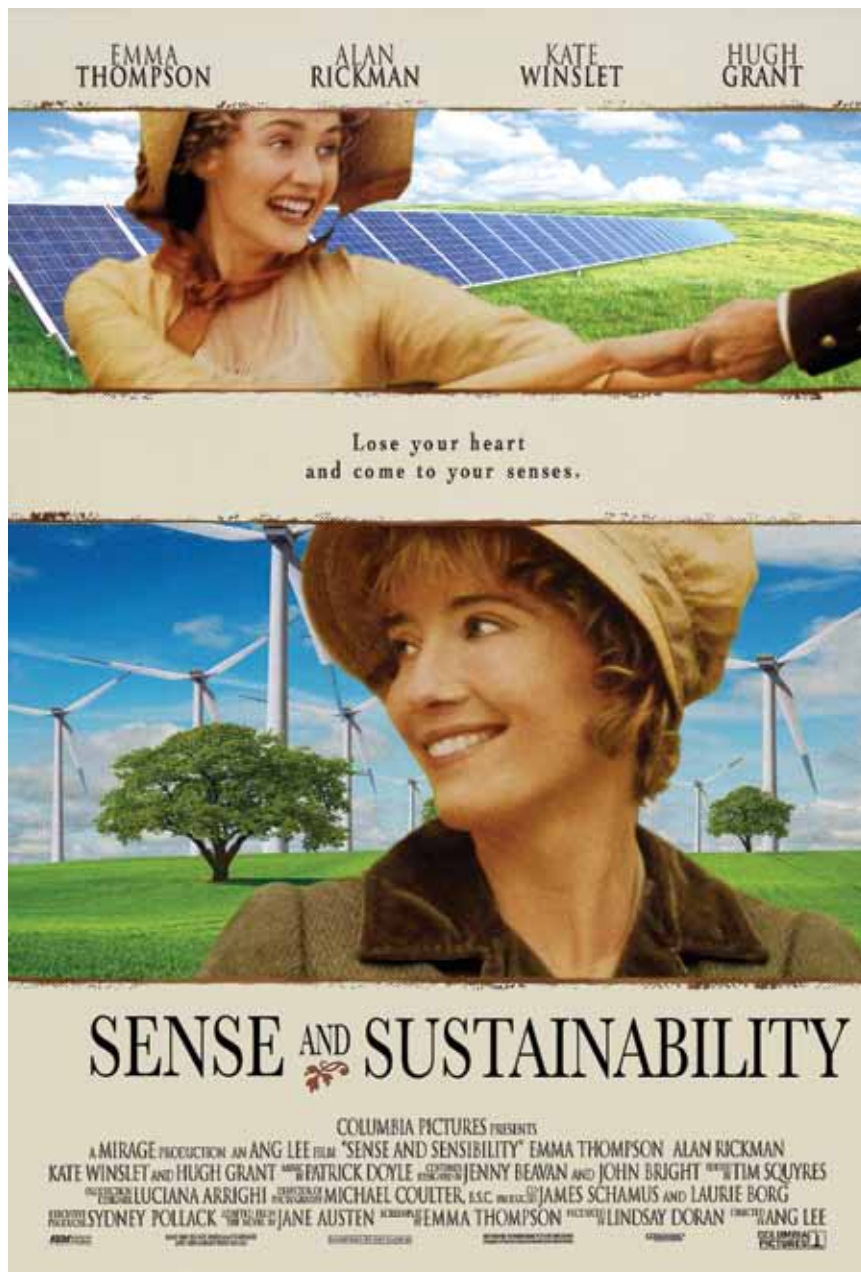
la realitat sovint supera la ficció i les demandes en certes ocasions són complexes d'acotar, entendre i pair.

qui ho intenta, al final ho aconsegueix... no deixem d'intentar consolidar estructures de programes i campanyes d'EA d'ampli abast.

compartir, repartir, col·laborar... part important de l'ètica de #educacioambiental #somescola #scea.

simplement #educacioambiental... reflexionem... actuem... reflexionem... compartim... reflexionem...

DISSENY I REALITZACIÓ DEL PCEA

Les espectadores han dit:

l'educació ambiental és una feina difícil i compromesa.
Valorem la professió.
#educacioambiental.

el problema és que no s'ha inventat un mètode prou vàlid, per a la nostra espècie, que permeti acumular i compartir experiència.

incorporem eines d'altres àmbits per a dissenyar i realitzar els nostres programes. Imaginació, creativitat i objectius ben fonamentats.

recordo, hi ha una pedrera a Tarragona on van restituir l'impacte pintant de verd la pedra! #greenwashing.

RECURSOS PER A LA IMPLEMENTACIÓ DEL PCEA

A l'acabar la projecció, s'ha comentat:

per què els diners moltes vegades es pinten de color verd ?

no tots els recursos d'EA serveixen per tots els contextos.
#stopmultinationals.
l'educació és taller d'art local. Llarga vida als artistes.

i una vegada ens hem après la pila de tràmits, resulta que ens hem liquidat els recursos econòmics en mantenir la burocràcia.

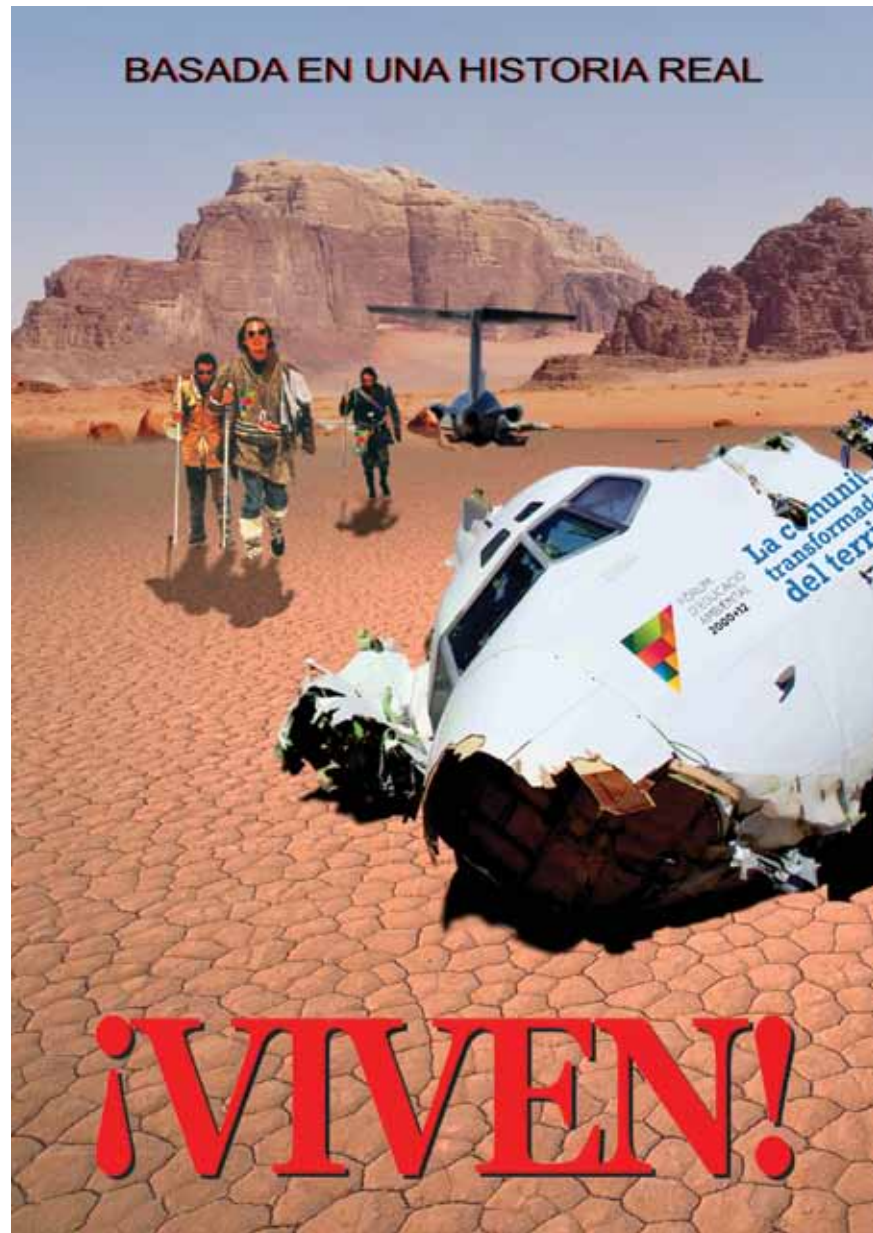
anem més enllà dels recursos econòmics que malgrat ser útils no és moment de comptar-hi!
recursos comunitaris, imaginatius i col·lectius.

Els espectadors han dit la seva:

qui te temps? als programes i campanyes els cal temps i estabilitat per aconseguir resultats? per cert, a qui li importen els resultats?...

no és dolent per a la salut preguntar-se si hem aconseguit canvis amb els programes i campanyes d'EA. m'ho ha dit el metge de capçalera.

té vostè la recepta de l'antídot per poder convèncer que hi ha llum fora de la caverna, senyor Plató?

7

Guia ràpida

1 PER DISSENYAR UN PCEA

Quins programes o campanyes d'educació ambiental dissenyo?

Si sóc mestre, professor, educador ambiental, educador de temps de lleure, tècnic d'administració... i vull dissenyar un programa o campanya d'Educació Ambiental:

10 preguntes que em puc fer abans de crear el nou procés educatiu.
Em pregunto:

1. El programa o campanya donarà resposta a una necessitat concreta d'un grup determinat d'usuaris?
2. Conec i tinc identificades clarament la(s) necessitat(s), el seu grau, i la seva font documental de pertinença?
3. Utilitzaré explícitament criteris de qualitat en aquesta nova proposta educativa?
4. Tinc identificats els interlocutors amb qui participaré en l'execució del nou procés educatiu? Quines persones formen part de l'equip promotor i quines persones formaran possiblement l'equip executor?
5. El PCEA disposa d'eines per treballar en xarxa, amb els diferents agents?
6. Considero important destinar esforços a realitzar el pla de comunicació del PCEA: títol, eslògans, difusió, productes de comunicació...?
7. El PCEA facilitarà l'apropament a un entorn determinat que cal conèixer?
8. Els participants destinataris en el PCEA són considerats com a protagonistes de l'aprenentatge i el seu paper ha de ser actiu des del primer moment?
9. Tinc clar què vull destacar prioritàriament en el PCEA? Els continguts? o la metodologia? o les accions concretes? o la participació? o la comunicació entre els diferents grups? o les iniciatives que sorgeixin?...
10. He previst la importància educativa de l'avaluació de l'activitat, i com el grup la pot valorar?

Quins programes o campanyes d'educació ambiental realitzo?

Si sóc mestre, professor, educador ambiental, educador de temps de lleure, tècnic d'administració... i vull millorar un programa o campanya d'Educació Ambiental que realitzo:

10 preguntes que em puc fer durant el nou procés educatiu.

Em pregunto:

1. Comunico correctament les necessitats detectades i les expectatives demanades al grup?
2. Conec prou bé quins criteris de qualitat incorpora el programa o campanya que proposo?
3. Conec el grau de professionalització de l'equip/l'educador ambiental que realitza el programa o campanya? Ho utilitzo com a criteri de selecció i de formació interna?
4. Sóc un element actiu en la realització de la campanya o programa?
5. Destaco en la pràctica aquells aspectes prioritaris en el PCEA? Els continguts? o la metodologia? o les accions concretes? o la participació? o la comunicació entre els diferents grups? o les iniciatives que sorgeixin?...
6. Els usuaris disposen d'un programa senzill, clar i pautat que permet ajustos i correccions en la calendarització i en la regulació formativa dels seus objectius al llarg del procés?
7. Disposo d'un banc de recursos adequat per poder desenvolupar les accions?
8. Els usuaris tenen canals de valoració i opinió sobre l'abast i l'estructura del procés?
9. Ajudo el grup destinatari a valorar la importància educativa de la realització del programa o campanya?
10. Tinc planificada la recollida de resultats d'avaluació? I tinc programat com en faré la difusió a l'equip promotor i al públic participant?

Els criteris de qualitat d'un programa o campanya d'Educació Ambiental

Si sou educadors o educadores que feu programes o campanyes d'Educació Ambiental;
si sou tècnics i responsables de programes o campanyes d'Educació Ambiental d'institucions i administracions;
si us interessa l'Educació Ambiental i la seva pràctica,

Us animem a analitzar els criteris de qualitat dels vostres programes o campanyes.

Nom del PCEA: _____

Com fer-ho?

1. Marca aquells criteris que consideris que estan incorporats en el PCEA que analitzes. Assenjala quins són els tres criteris més importants que es compleixen, i anota'n d'altres de secundaris (un màxim de 7) que hi són presents però amb un èmfasi menor.
2. Comparteix la teva anàlisi amb altres valoracions fetes per persones del teu equip.
3. Consensua els resultats per tal d'arribar a una diagnosi compartida entre persones del teu equip.
4. Marca aquells criteris que consideris que no estan incorporats en l'activitat, i que estaria bé que s'hi incorporessin.
5. Selecciona aquells criteris que consideris que s'haurien d'enfortir.
6. Es poden deixar criteris sense marcar.
7. Els criteris estan agrupats segons les mateixes «característiques clau» que es presenten a la guia, per tal de poder veure quin àmbit té fortaleces i quin presenta debilitats.
8. Escribeu propostes concretes de millora per a aquells criteris que vulguis millorar.

		Incorporat	S'hauria d'incorporar
CARACTERÍSTICA CLAU#1	Resposta clara a unes necessitats		
	1.1	Diagnosi de la necessitat.	
	1.2	Avaluació diagnòstica compartida entre agents.	
	1.3	Context concretat.	
CARACTERÍSTICA CLAU#2	Capacitats i actituds de l'equip promotor i de l'equip executor		
	2.1	Coherència en l'organització promotora i/o executora responsable.	
	2.2	Procés informatiu i participatiu: treball en xarxa.	
	2.3	Discurs global i local.	
CARACTERÍSTICA CLAU#3	Abast i estructura del PCEA		
	3.1	Objectius clarament definits.	
	3.2	Objectius i continguts explícits i comunicats.	
	3.3	Pla d'activitats ben programat.	
CARACTERÍSTICA CLAU#4	Disseny i realització del PCEA		
	4.1	Mètodes innovadors.	
	4.2	Mètodes orientats a l'acció.	
	4.3	Pla de comunicació ambiental.	
CARACTERÍSTICA CLAU#5	Recursos per a la implementació del PCEA		
	5.1	Recursos dimensionats.	
	5.2	Recursos a l'abast.	
	5.3	Recursos útils.	
CARACTERÍSTICA CLAU#6	Avaluació		
	6.1	Estratègies de mesura.	
	6.2	Coherència avaluativa.	
	6.3	Els resultats són útils.	

The making of...

Com ho hem fet? Si heu arribat fins aquí ja heu llegit la guia, però volem dedicar aquest capítol a explicar com l'hem feta. En Educació Ambiental parlem molt del valor del procés i, en aquest cas, el procés d'elaboració de la guia és, per a nosaltres, una part molt important del seu valor. En aquest capítol presentarem les claus del camí que hem seguit per elaborar-la, en quin context neix el projecte, i com hi hem treballat.

L'any 2011, la SCEA publica **Fora de Classe**: Guia de criteris de qualitat per a les activitats d'Educació Ambiental. Es tracta d'un projecte endegat des del Consell de Centres d'Educació Ambiental (CCEA), grup de treball intern a la SCEA, que va generar un primer debat intern sobre la qualitat de la pràctica educativa. Aquest debat i la realització d'aquesta primera guia van configurar una tipologia de procés participatiu que s'ha reproduït en la creació d'aquesta publicació.

El Consell de Centres (CCEA) proposa aquest nou treball al col·lectiu, en el qual han participat 20 professionals de l'Educació Ambiental que, a títol personal o en nom d'una entitat, associació, empresa... han participat en cinc sessions de creació de continguts a partir de l'anàlisi de la pròpia pràctica.

A la primera sessió de treball els membres del grup aporten exemples sobre programes i campanyes d'Educació Ambiental en què hagin participat, per poder concretar els elements més característics que conformen un programa i els que conformen una campanya, per tal de debatre sobre les seves semblances i diferències. En aquest moment s'elabora un marc comú de treball en què s'estableixen tendències més pròpies dels

programes i tendències més pròpies de les campanyes, però sense establir diferències rellevants que obliguessin a emprar criteris de qualitat diferents per a cadascuna.

En una segona sessió s'analitzen programes i campanyes reals portades a terme a Catalunya i s'utilitzen documents de referència (vegeu la bibliografia) que serveixen per concretar sis característiques clau on situar criteris de qualitat. En aquesta segona fase del projecte el grup es proposa no sols identificar criteris de qualitat que ajudin a desenvolupar la característica clau, sinó també incloure en aquesta guia un recull d'indicadors que permetin visualitzar els criteris que s'acordin. Indicadors i criteris, un món ple de dubtes, reptes i de debat enriquidor entre tots els membres del grup de creació dels continguts. Paral·lelament s'evidencia la necessitat que dues persones del grup agafin el rol de redactors de l'anomenat «document màrtir» o primer esborrany.

Les sessions de treball avancen discutint, raonant i exemplificant criteris i indicadors subjacents en els diversos casos presentats pels equips executors de campanyes i programes, i considerats com a bones pràctiques. Aquests moments en què es comparteixen exemples de qualitat, des de la pràctica, des de la pròpia experiència han estat un dels valors importants del procés.

Destaquem, també, com certs plantejaments innovadors respecte al que teníem establert s'incorporen en el procés per decisió del grup, i com aquesta plasticitat i variabilitat dóna caràcter, rigor i qualitat al procés. Allò que volem incorporar, ho podem fer.

Així, es van fer unes entrevistes personals amb educadors per copsar les experiències i les percepcions dels concursos públics de campanyes i programes d'EA. Es van recollir 9 tipologies diferents de clàusules d'aquests concursos, procedents de Catalunya, el País Valencià i les illes Balears, i es van analitzar els paràmetres i el criteris que es feien servir. També destaquem una reunió de treball amb 6 tècnics d'administracions (ajuntaments locals, diputacions i Govern) per presentar els resultats del treball de la guia i recollir les seves impressions i suggeriments, i, és clar, en alguns aspectes, aportacions noves que enriqueixen el document.

Així, arribem a la darrera sessió de treball, en la qual es concreten tres nous apartats importants: la incorporació de presentacions de determinats programes i de campanyes que serveixin d'exemple d'aplicació d'alguns dels criteris proposats, el nom de la guia i el recull d'aspectes a millorar que considerem que s'han de tenir en compte en aquest ampli món dels projectes d'Educació Ambiental.

L'experiència ens aporta els exemples, els quals s'ha intentat que siguin prou diferents entre ells, i el món del cinema ens aporta el títol i el context en què comencem a pensar en nous apartats. Acció i educació, procés de creació, complicitat entre diferents agents que s'hi han d'involucrat, context i escenari, actors i directores, errors i preses falses (tot amb una mica d'humor) i fins i tot juguem a l'hora de buscar un títol de pel·lícula que resumeixi el moment actual de l'Educació Ambiental a casa nostra.

Ja ho tenim, però encara queda molt per fer. Un camí que necessita forçosament de la visió externa per continuar millorant. Així, s'ha incorporat la visió de dos grups de professionals externs: primerament, tal com hem comentat, el grup de tècnics d'administracions responsables de propostes d'Educació Ambiental que generen, proposen i faciliten la realització de campanyes i programes d'Educació Ambiental i, finalment, un segon grup d'altres professionals de la matèria que no havien participat en el procés de creació per tal d'ajudar a redefinir aspectes que presentessin dificultats de comprensió i/o utilització.

I, al final, aquest producte fruit d'un procés «de pel·lícula». Perquè ha estat un procés molt reflexiu des de la pràctica i molt compartit entre tots i totes; un procés complex on els actors s'han sentit còmodes, ja que tan important era el resultat que volíem, com el procés de debat i d'interformació col·lectiu que es generava. De ben segur, necessitem una mica més de temps per promoure canvis necessaris i produir resultats a les nostres pràctiques, però participar amb responsabilitat ha estat un procés molt gratificant.

A grans trets, aquest ha estat el nostre procés d'elaboració. Sempre cal que una publicació com aquesta hi dediqui un apartat a explicar-lo, tal com es va fer a la guia anterior «Fora de Classe», ja que les cinc reunions de tres, quatre o fins i tot cinc hores de debat a les quals hem participat activament, i el treball que cadascú ha realitzat entre reunions, és, per als qui hi hem participat, una part que ens ha ajudat significativament a reconèixer, valorar i millorar la nostra tasca professional.

Acció: Intervenció que diferents agents, individuals i col·lectius, fan de manera organitzada per afavorir el desenvolupament educatiu i cultural d'una societat. (*Termcat*). S'hi inclouen aspectes ambientals, és a dir, que afavoreixen la millora ambiental d'un entorn concret. (*SCEA*).

Agents: Persones, grups o instància que juguen un paper determinant en l'educació. (*Termcat*). En diferenciem tres tipologies: (1) els equips promotors, que donen la primera impulsió al procés; (2) els equips executors, que donen efecte al procés projectat, i (3) els usuaris o destinataris del procés educatiu. (*SCEA*).

Avaluació: Anàlisi de les habilitats i el coneixement adquirit pels participants durant una experiència d'aprenentatge. És un procés dissenyat per determinar si els objectius o els resultats plantejats s'han assolit. (*NAAEE*).

Campanya d'Educació Ambiental: Sèrie d'actuacions programades per tal d'aconseguir un fi educatiu ambiental. (*Diccionari Enciclopèdia Cat*). És un procés (PCEA) que es desenvolupa en un conjunt de població per tal que aquesta assumeixi un rol de participació i responsabilitat en les funcions socials de millora del medi ambient i de la qualitat de vida humana, a través d'uns procediments establerts en la seva planificació inicial (programació, finalitats, recursos i temporalitat) i utilitzant estratègies comunicatives, educatives i socials. (*SCEA*). Tendeix a provocar canvis de comportaments en una població i en un context, molt concret, amb una temporalitat curta, i cerca uns objectius molt concrets i definits. (*SCEA*).

Capacitació: Procés pel qual una persona o un grup social adquireix o rep els mitjans per enfortir el seu potencial en termes socials, que li permeti desenvolupar accions socials. (*Termcat*). També s'anomena «apoderament». Aquesta qualificació és molt important en els programes d'Educació Ambiental. (*SCEA*).

Característica clau: Variable estratègica present en el procés de disseny, realització i avaluació de qualsevol programa o campanya d'Educació Ambiental (PCEA), que en regula directament l'execució i intervé directament en la seva qualitat.

Context: Conjunt de circumstàncies que envolten i expliquen un esdeveniment, una situació, un individu,... (*Diccionari Enciclopèdia Cat*). I, també, que influeixen en l'aprenentatge, i el caracteritzen, com ara l'entorn físic i social, els recursos, les tecnologies i les estratègies utilitzades. (*Termcat*).

Criteri: Condició, pauta o regla que apliquem (durant o després) en un procés i sobre la qual basarem un judici de valor. La finalitat d'aquest judici és prendre una decisió posterior o elecció encertada en l'ajust del procés, si cal. És a dir, determina i condiciona la fiabilitat i la validesa del procés. (*SCEA*). Prové del llatí *criterium*, que vol dir 'judici'; és a dir, planteja una manera de fer, d'actuar, que serà avaluada per prendre una decisió. Conjunt de normes o regles de valoració que es tenen en compte a l'hora de fer una avaluació. (*Termcat*).

Disseny: Pla o esquema d'organització dels objectius, el contingut, els mètodes educatius i les

estructures d'ensenyament i aprenentatge que constitueixen un procés educatiu concret.

Educació Ambiental: Procés educatiu que condueix a un millor coneixement i comprensió del medi i a una conseqüent presa d'actituds responsables i coherents envers la protecció i la millora d'aquest medi en tota la seva dimensió humana. (SCEA). Educació amb forta preocupació per l'ambient, i amb el reconeixement del paper central de l'educació per a la millora de la relació amb l'entorn (Sauvé, 2004).

Educació per a la sostenibilitat: Corrent recent (entre d'altres) de l'Educació Ambiental, també anomenada «EDS-Educació per al desenvolupament sostenible». (Sauvé, 2004). Educació destinada a promoure la implicació, la conscienciació i la sensibilització de les persones en la protecció i la millora de l'entorn i en el procés de desenvolupament sostenible. (Termcat). Entenem per «sostenibilitat», la capacitat de satisfer les necessitats de la generació actual sense comprometre la capacitat per satisfer les necessitats de les generacions futures. (I. Brundtland).

Educació: Acció intencional de construcció sobre individus i/o grups, d'una sèrie de normes, coneixements, destreses, actituds, valors individuals i col·lectius o formes de cultura, per aconseguir el desenvolupament integral de la seva personalitat i la millora contínua. (adapt. Termcat).

Equip executor: Agent educatiu que executa el PCEA. Grups de persones organitzades que donen efecte o realitzen, segons el pla establert, un procés educatiu manat, resolt, projectat...

Equip promotor: Agent educatiu que promou el PCEA. Grups de persones organitzades que donen la primera impulsió al procés educatiu establert. Porten a terme fonamentalment les activitats necessàries per a l'entrada en funcionament del procés educatiu. Si bé generalment els equips promotors són diferents als equips executors dels

PCEA, en alguns casos poden ser coincidents, sent uns únics agents qui promouen i executen.

Finalitat: Terme al qual tendeix un procés educatiu. També, anomenat «fi». (Termcat). Allò a què és destinat o en vista de què és fet un procés educatiu. (DiccioEnciclopèdia Cat). En la fase de programació, coincideix amb la «intencionalitat»: Qualitat de tot procés educatiu d'orientar-se cap a un objectiu concret. (Termcat).

Glocalització: Terme que neix de la unió de «globalització» i «localització», i s'aplica en les relacions dels discursos de processos educatius entre les necessitats globals i les necessitats locals. Neix a la dècada dels vuitanta, procedent de la cultura japonesa («aquell que viu en la seva pròpia terra») i seria adoptat per U. Beck i R. Robertson. La glocalització es defineix des d'una perspectiva econòmica i cultural, i es refereix tant a persones com grups o comunitats que són disposades i són capaces de «pensar globalment i actuar localment».

Impacte: Tipus de resultats aconseguits en els PCEA, que es caracteritzen per evidenciar efectes en la comunitat, la població, l'entorn, l'ambient dels participants (més enllà dels participants), i provoquen canvis visibles a llarg termini. (Thomson; Hoffman; 2003).

Indicador: Eina procedimental que permet mesurar l'assoliment d'un determinat criteri. Els indicadors són eines d'orientació i avaluació, ja que aporten informació i descriuen l'estat del criteri. Per tant, quantifiquen o qualifiquen el criteri i la dimensió d'una característica present en un procés. (SCEA).

Mètode: Mitjà utilitzat per arribar a un(s) objectiu(s). Prové del terme grec *methodos* ('camí' o 'via'). En aquesta guia l'utilitzem quan parlem d'estratègia educativa.

Necessitats: Mancances detectades en matèria d'educació, de caràcter extraordinari, temporal

o permanent, que tenen els individus d'un grup social, i que justifiquen la posada en marxa d'actuacions específiques. (*Termcat*).

Objectiu educatiu: Declaració d'un resultat específic desitjat, mesurable o observable, d'un procés educatiu. (*NAAEE*). Formulació explícita dels coneixements, les actituds i les destreses que ha d'adquirir un individu o grup d'individus mitjançant un procés educatiu. (*Termcat*). Els objectius són específics, mesurables, assolibles, realistes i acotats en el temps.

PCEA: Sigles que utilitzem en aquesta guia per anomenar la diferent variabilitat dels processos educatius, on s'inclouen tots els programes i/o les campanyes d'Educació Ambiental.

Principis de l'EA i/o EDS: Constitueixen les normes o idees principals que regeixen el pensament d'Educació Ambiental que es desenvolupa. Entre aquests, destaquem: (1) una educació amb forta preocupació per l'ambient; (2) una educació biocèntrica, on l'ambient és el centre de l'estudi; (3) el reconeixement del paper central de l'educació per a la millora de la relació amb l'entorn; (4) una educació socioconstructivista, on destaca el paper tan important que presenten els grups en la construcció, la compartició i la socialització dels aprenentatges (*Sauvé, 2004; SCEA*).

Problema ambiental: Exemple específic que presenta l'ambient d'una degradació, una destrucció, una contaminació, etc., potencial o existent. (*NAAEE*).

Programa d'Educació Ambiental: Conjunt d'activitats i materials educatius plantejats i programats per tal d'aconseguir un fi educatiu ambiental. (*SCEA*). És un procés (PCEA) que es desenvolupa en un conjunt de població per tal que aquesta assumeixi un rol de participació i responsabilitat en les funcions socials de millora del medi ambient i de la qualitat de vida humana, a través d'uns

procediments establerts en la seva planificació inicial (programació, finalitats, recursos i temporalitat) utilitzant estratègies comunicatives, educatives i socials. (*SCEA*). Tendeix a capacitar individualment i col·lectivament una població en un context concret, amb una temporalitat a mitjà i llarg termini, cercant assolir gradualment uns objectius adequats ambientalment. (*SCEA*).

Qualitat: Grau en què el conjunt de característiques d'un procés educatiu s'adapten als requeriments del servei per aconseguir uns resultats més òptims (major resultat esperat), eficaços (efectius, majors objectius aconseguits) i eficients (amb els mínims recursos possibles). (*SCEA*).

Recursos: Mitjans de diferents característiques que s'utilitzen com a suport en l'aprenentatge, amb la finalitat de facilitar-lo o estimular-lo. Poden ser: humans, materials, infraestructurals, digitals, econòmics...

Resultats: Continguts d'aprenentatge (coneixements, habilitats, actituds) que un individu coneix, entén, és capaç de demostrar que té i els fa servir, en finalitzar un procés d'aprenentatge. Conjunt d'aquests sabers avaluats a l'acabament del PCEA. (*SCEA*). Els efectes d'un programa o campanya, els podem diferenciar en (1) resultats, i (2) impactes (vegeu definició anterior de «impacte»). Entenem per «resultats» aquells efectes provocats sobre els participants, ja sigui a nivell individual o de grup, mesurable en canvis a curt i mitjà termini. (*Thomson; Hoffman; 2003*).

Fonts consultades per elaborar aquest glossari:

- **Bibliografia recomanada**
- **Diccionari d'Educació Termcat** (Departament d'Educació, Centre de Terminologia) en línia: [http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/132/]
- **Diccionari de l'Enciclopèdia Catalana** (Enciclopèdia Catalana) en línia: [<http://www.diccionari.cat/>]
- **Diccionari de la llengua catalana DIEC2** (Institut d'Estudis Catalans) en línia: [<http://dlc.iec.cat/>]

- CALVO, S. (dir.) (1997) «Educación ambiental para el desarrollo sostenible: seminario permanente sobre evaluación de programas de educación ambiental». Serie Monografías. Madrid: Centro de publicaciones; Secretaría General Técnica. Dirección General de Calidad y Evaluación Ambiental. Ministerio de Medio Ambiente.
- CALVO, S. (dir.) (1997) «Educación ambiental para el desarrollo sostenible: seminario permanente sobre los programas de intervención de educación ambiental». Serie Monografías. Madrid: Centro de publicaciones; Secretaría General Técnica. Dirección General de Calidad y Evaluación Ambiental. Ministerio de Medio Ambiente.
- CEA/CEDREAC (2010) «Criterios de Calidad en Educación Ambiental de Cantabria». CIMA. Gobierno de Cantabria.
- MOGENSEN, F. et al. (2007). «Educatió per al desenvolupament sostenible. Tendències, divergències i criteris de qualitat». Monografies d'Educatió Ambiental n.12. Societat Catalana d'Educatió Ambiental. Barcelona: Graó.
- RICKINSON, M. et al. (2004) «A review of Research on Outdoor Learning». National Foundation for Educational Research and King's College London.
- SANMARTÍ, N. & CASTELLTORT, A. (2003) «Avaluació de les activitats relacionades amb l'educació ambiental que es promocionen des de l'Ajuntament de Sabadell». Bellaterra: UAB – Universitat Autònoma de Barcelona.
- SAUVÉ, L. (2003) «Courants et modèles d'interventions en éducation relative à l'environnement». Module 5. Programme d'études supérieures – Formation en éducation relative à l'environnement – Francophonie internationale. Montréal: Les Publications ERE-UQAM, Université du Québec à Montréal – Collectif ERE-Francophonie.
- SCEA. (2011) «Fora de Classe – Guia de criteris de qualitat per a les activitats d'educació ambiental». Barcelona: Societat Catalana d'Educatió Ambiental.
- SIMMONS, D. et al. (1996) «Materiales de educación ambiental: pautas para la Excelencia». NAAEE – North American Association for Environmental Education.
- SIMMONS, D. et al. (2004) «Programas de Educación Ambiental No Formal: Pautas para la Excelencia». NAAEE – North American Association for Environmental Education.
- THOMSON, G. & HOFFMAN, J. (2003) «Measuring the Success of Environmental Education Programs». Canadian Parks and Wilderness Society (CPAWS); Sierra Club of Canada & Global, Environmental, and Outdoor Education Council.
- TILBURY, D. et al. (2007) «Seguimiento y evaluación de los avances durante el DESD en la región de Asia-Pacífico: Guía rápida para el desarrollo de indicadores nacionales relativos a la EDS». Bangkok: UNESCO Bangkok.
- TILBURY, D. (2011) «Educación para el Desarrollo Sostenible: Examen por los expertos de los procesos y el aprendizaje». París (Francia): Sección de Educación para el Desarrollo Sostenible; División de Educación para la Paz y el Desarrollo Sostenible - UNESCO.
- TILBURY, D. (2011) «The Competences for educators in education for sustainable development». ECE/CEP UNESCO.

Agraïments

Les imatges i vinyetes que apareixen a la Guia de criteris de qualitat per a campanyes i programes d'educació ambiental procedeixen de les diverses entitats que han format part de la redacció de la guia, i també dels diferents agents promotors, institucions, i agents executors, entitats així com particulars i il·lustracions que ens han cedit idees i el seu material gràfic.

Donem les gràcies a tots ells per fer possible la il·lustració d'aquesta guia:

Agenda 21 Escolar de Barcelona	Ajuntament de Castelló d'Empúries	Associació Hàbitats-Projecte Rius
CEA Alt Ter	Ajuntament de Dosrius	Associació Naturalistes de Girona (ANG)
Cel Rogent	Ajuntament de Granollers	Autoritat Territorial de la Mobilitat de l'Àrea de Girona
Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola	Ajuntament de les Franqueses del Vallès	CESPA
Escola de Natura del Corredor	Ajuntament de les Masies de Voltregà	Consell Comarcal de l'Alt Empordà
Facultat Blanquerna URL	Ajuntament de Llançà	Consorci de la Costa Brava
Fundació Catalana de l'Esplai	Ajuntament de Lliçà d'Amunt	Consorci del Parc Central del Vallès
Fundació Vincles	Ajuntament de Roses	Consorci per a la Gestió de Residus Urbans d'Osona
La Copa SCCL	Ajuntament de Sabadell	Departament d'Ecologia (Facultat de Biologia UB)
lavola	Ajuntament de Salou	Diputació de Girona
Les Guilleries Associació d'Educació Ambiental	Ajuntament de Sant Adrià de Besòs	Direcció de Serveis de Neteja i Gestió de Residus (Ajuntament de Barcelona)
Limonium	Ajuntament de Sant Boi de Lluçanès	Grup de recerca Còmplex. Facultat de Ciències de l'Educació (UAB)
SCEA	Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses	Institut Català d'Ornitologia (ICO)
Tosca Serveis Ambientals d'Educació i Turisme	Ajuntament de Sant Julià de Vilatorrada	OSHA (Oficina de Seguretat i Higiene ambiental de la UAB)
UAB	Ajuntament de Sitges	Parc Natural de la Serra de Collserola
viladraueducació.com	Ajuntament de Valls	Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG)
Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya	Ajuntament de Vic	Parc Natural del Montseny
Ajuntament d'Alpens	Ajuntament de Vila-seca	Programa Escoles Verdes. Generalitat de Catalunya.
Ajuntament d'Ascó	Ajuntament de Viladrau	Regidoria de Medi Ambient i Serveis Urbans de l'Ajuntament de Barcelona.
Ajuntament de Barberà del Vallès	Agència Catalana de l'Aigua (ACA)	SOREA (empresa gestora de servei d'aigües)
Ajuntament de Barcelona	Agència de Residus de Catalunya (ARC)	
Ajuntament de Begues	Agrupació de Municipis titulars de Transport Urbà de la 2a Corona metropolitana de Barcelona (AMTU)	
Ajuntament de Cadaqués	Àrea d'Espais Naturals.	
Ajuntament de Cardedeu	Diputació de Barcelona	
Ajuntament de Castelldefels	Àrea Metropolitana de Barcelona	
	Argelaga Serveis Ambientals, SL.	

Motxilla ecològica de la publicació, consums i residus per exemplar:

Paper per unitat: 834,58 g

Residus: 174,03 g

Consum H₂O: 7,14 litres

Consum elèctric: 3,67 kWh

Matèries primeres: 1,21 kg

El total d'emissions comptabilitzades en material i en el procés d'impressió és de 1,81 kg CO₂ per unitat.

En aquest càlcul no s'inclouen les emissions generades en el disseny, maquetació i distribució posterior a la producció.

SCEA
Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament de Territori
i Sostenibilitat**